

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

28

YASAMA YILI

4

SIRA SAYISI: 277

Çorum Milletvekili Yusuf Ahlatcı ve Antalya Milletvekili İbrahim Ethem Taş ile 85 Milletvekilinin Uzman Erbaş Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3705) ile Milli Savunma Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/3705 Esas Numaralı Teklifin	
- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı	4
- Katılma Yazıları.....	6
- Genel Gerekçesi	7
- Madde Gerekçeleri	8
• Milli Savunma Komisyonu Raporu	14
• Muhalefet Şerhleri.....	24
• Teklif Metni.....	79
• Milli Savunma Komisyonunun Kabul Ettiği Metin	79

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Uzman Erbaş Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

<i>Yusuf Ahlatcı</i> Çorum	<i>İbrahim Ethem Taş</i> Antalya	<i>Mehmet Ali Çelebi</i> İzmir
<i>Feyzi Berdibek</i> Bingöl	<i>Mevlüt Kurt</i> Kahramanmaraş	<i>İrfan Karatutlu</i> Kahramanmaraş
<i>Mehmet Uğur Gökğöz</i> Isparta	<i>Hasan Turan</i> İstanbul	<i>Osman Sağlam</i> Karaman
<i>Mustafa Varank</i> Bursa	<i>Halit Yerebakan</i> İstanbul	<i>Mehmet Sait Yaz</i> Diyarbakır
<i>Fatma Öncü</i> Erzurum	<i>Latif Selvi</i> Konya	<i>Sadettin Hülagü</i> Kocaeli
<i>Orhan Ateş</i> Bayburt	<i>Ahmet Fethan Baykoç</i> Ankara	<i>Saffet Bozkurt</i> Zonguldak
<i>Mehmet Demir</i> Kütahya	<i>Halil Uluay</i> Kastamonu	<i>Fatma Aksal</i> Edirne
<i>Meliha Akyol</i> Yalova	<i>Abdullah Doğru</i> Adana	<i>Faruk Aytek</i> Adana
<i>Mehmet Emin Öz</i> Erzurum	<i>Adem Yıldırım</i> İstanbul	<i>Ayhan Salman</i> Bursa
<i>Mustafa Hakan Özer</i> Konya	<i>Celalettin Köse</i> Gümüşhane	<i>Mustafa Oğuz</i> Burdur
<i>Kaan Koç</i> Ardahan	<i>Kayhan Türkmenoğlu</i> Van	<i>Süleyman Karaman</i> Erzincan
<i>Mustafa Hamarat</i> Ordu	<i>Lütfi Bayraktar</i> Sakarya	<i>Suna Kepolu Ataman</i> Diyarbakır
<i>Şahin Tin</i> Denizli	<i>Ercan Öztürk</i> Düzce	<i>Cüneyt Aldemir</i> Tokat
<i>İbrahim Eyyüpoğlu</i> Şanlıurfa	<i>Turan Bedirhanoğlu</i> Bitlis	<i>Mehmet Şahin</i> Kahramanmaraş

<i>Çiğdem Karaaslan</i> Samsun	<i>Ümmügülşen Öztürk</i> İstanbul	<i>Mehmet Ali Cevheri</i> Şanlıurfa
<i>Muhammet Müfit Aydın</i> Bursa	<i>İsmail Güneş</i> Uşak	<i>Hakan Aksu</i> Sivas
<i>Ersan Aksu</i> Samsun	<i>Sayın Bayar Özsoy</i> Kayseri	<i>Fahrettin Tuğrul</i> Uşak
<i>Ömer Özmen</i> Aydın	<i>Mustafa Canbey</i> Balıkesir	<i>Refik Özen</i> Bursa
<i>Osman Gökçek</i> Ankara	<i>Hasan Çilez</i> Amasya	<i>Durmuş Ali Keskinkılıç</i> Karabük
<i>Selami Altınok</i> Erzurum	<i>İsmail Erdem</i> İstanbul	<i>Yaşar Kırkpınar</i> İzmir
<i>Harun Mertoğlu</i> Rize	<i>Mehmet Baykan</i> Konya	<i>Abdürrahim Dusak</i> Şanlıurfa
<i>Mesut Bozathlı</i> Gaziantep	<i>Yakup Otgöz</i> Muğla	<i>Ceyda Bölünmez Çankırı</i> İzmir
<i>Mustafa Arslan</i> Tokat	<i>Çiğdem Koncağül</i> Tekirdağ	<i>Orhan Yegin</i> Ankara
<i>Mustafa Kaplan</i> Kırıkkale	<i>Rümeysa Kadak</i> İstanbul	<i>Cüneyt Yüksel</i> İstanbul
<i>Veysel Tipioğlu</i> Kocaeli	<i>Şengül Karslı</i> İstanbul	<i>Ünal Karaman</i> Konya
<i>Ruken Kilerci</i> Ağrı	<i>İbrahim Yurdunuseven</i> Afyonkarahisar	<i>Fehmi Alpay Özalan</i> İzmir
<i>Emre Çalışkan</i> Nevşehir	<i>Nurettin Alan</i> İstanbul	<i>Adem Yeşildal</i> Hatay
<i>Serkan Bayram</i> İstanbul	<i>Seydi Gülsoy</i> Osmaniye	<i>Seda Gören</i> İstanbul
<i>Ertuğrul Kocacık</i> Sakarya	<i>Yusuf Ziya Aldatmaz</i> Bartın	<i>Lütfiye Selva Çam</i> Ankara

KATILMA YAZILARI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

05.06.2026 tarihinde TBMM Başkanlığına sunulan 2/3705 Esas No'lu "Uzman Erbaş Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne" imzama koyuyorum.

Gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

08.06.2026

Adem Korkmaz

Burdur

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3705 Esas Numaralı Uzman Erbaş Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne katılıyorum.

Gereği arz ederim.

09.06.2026

Mestan Özcan

Tekirdağ

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/3705)	
ESAS	Milli Savunma Komisyonu
TALİ	İçişleri Komisyonu Plan ve Bütçe Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Milli Savunma Bakanlığının tüm birlik ve kurumları ülkemizin savunma ve güvenliği ile hudut güvenliğinin sağlanmasından terörle mücadeleye; Mavi ve Gök Vatanımızdaki hak ve menfaatlerimizin korunmasından uluslararası barış ve istikrarın desteklenmesine, geniş kapsamlı tatbikatların icrasından yerli ve millî savunma sanayimizin geliştirilmesi ile dost ve müttefik ülkelerin desteklenmesine kadar kendisine tevdi edilen birçok vazifeyi eş zamanlı olarak, büyük bir azim ve kararlılıkla icra etmektedir. Bu bağlamda Türk Silâhlı Kuvvetlerinin bölgemiz ve dünyadaki etkin, caydırıcı ve saygın kimliğinin korunması ile Silâhlı Kuvvetlerin kendisine tevdi edilen görevleri eksiksiz bir şekilde yerine getirmeye devam edebilmesi amacıyla ihtiyaç duyulan yasal düzenlemelerin ivedilikle yürürlüğe konulması kritik önem arz etmektedir.

Teklif ile; Sözleşmeli erbaş ve erlerin kamuda istihdamının artırılması maksadıyla düzenleme yapılması, 7179 sayılı Kanununun 42 nci maddesi kapsamında başta şehit yakınları olmak üzere askerlik hizmetinden muaf tutulanların uzman erbaşlık için başvuru yapabilmelerine olanak sağlanması, daimi konumlu buldukları limanlar dışında yurtiçi limanlarda konuşlanan denizaltı gemilerinde konaklama imkanı sağlanamayan hallerde personele konaklama gideri ödenebilmesi, Millî Savunma Bakanlığı bünyesindeki eğitim ve öğretim kurumlarında ders vereceklere ek ders ücreti verilmesi uygulamasının 2029-2030 eğitim öğretim dönemi sonuna kadar uzatılması, vardiya yatakhaneleri, gazi uyum evleri ile özel, yerel ve kıy eğitim merkezlerinin askeri mahal kapsamına dâhil edilmesi, Silahlı Kuvvetlerden her ne sebeple olursa olsun ayrılan astsubaylarda olduğu gibi subayların yeniden muvazzaf olarak tekrar Türk Silahlı Kuvvetleri hizmetine alınamayacaklarına ilişkin düzenleme yapılması, Millî Savunma Bakanlığı ile Jandarma, Sahil Güvenlik, Emniyet teşkilatlarında görevli personel ve bunların adayları ile Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı personeli ve askeri öğrenciler ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi ve Polis Akademisi öğrencileri ve bunların adayları hakkında terör iltisakı bulunması nedeniyle uygulanan ilişik kesme işlemleri veya 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Geçici 35 inci maddesi uyarınca tesis edilen idari işleme karşı açılan idari davalar ile güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması işlemlerinin idarece olumsuz değerlendirilmesi işlemine yönelik açılan idari davalarda göreve iade sonucu doğuran mahkeme kararlarının kesinleşmesini müteakip işlem yapılması, Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı ülke ve kuruluşlara yapılacak savunma ve güvenlik amaçlı hibe ve yardım faaliyetleri kapsamında ilgili bakanlıkların bütçesine konulan ödeneğin etkinliğinin artırılması maksadıyla ilgili bakanın T.C. Merkez Bankasında açılan hesapların yönetilmesi hususunda yetkili kılınması amaçlanmaktadır.

Ayrıca; tabip subaylar ile dış hekimi subayların ilişkilerinin kesilmesi halinde bunlara uygulanacak yaptırımlara ilişkin 1219 sayılı Kanunun ilgili hükümlerinin, 9/10/1956 tarihinden önceki kamulaştırmaz el atmadan kaynaklanan işlemlere dair 221 sayılı Kanun maddelerinin, 3269 sayılı Kanunun sicile ilişkin usul ve esasları yönetmeliğe bırakan maddesinin, 6191 sayılı Kanunun statü geçişine ilişkin yapılacak sınavların usul ve esaslarını yönetmeliğe bırakan maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi sebebiyle oluşan yasal boşluğun giderilmesine yönelik ilgili kararlar göz önünde bulundurularak yeniden düzenleme yapılması amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 1219 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, Millî Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına tabip subay nasbedilmek üzere okutulan askeri öğrencilerin mahkeme veya disiplin kurulu kararına dayanılarak ilişkilerinin kesilmesi halinde kalan yükümlülük süreleri boyunca mesleklerini icra edemeyecekleri hükmü yer almaktaydı. Anılan hüküm Anayasa Mahkemesinin 27/12/2023 tarihli ve E:2018/95 K:2023/221 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararında; iptal edilen düzenlemenin Anayasanın 13 üncü maddesinde güvence altına alınan ölçülülük ilkesinin alt ilkeleri açısından elverişli ve gerekli olmadığının söylenemeyeceği belirtilmiştir. Ancak mecburi hizmet yükümlülüğünün yerine getirilmesini sağlamak amacıyla tazminat sorumluluğuna ek olarak kişinin uzun süreler kamuda ya da özel sektörde hekimlik mesleğini icra etme imkânını ortadan kaldıran kuralın kamu düzeninin sağlanması amacı bakımından orantılı olmadığı belirtilmiştir.

Millî Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına ayrılan özel kontenjanlarda okutulan askeri öğrenciler, diğer tıp fakültesi öğrencilerinden ayrı bir kontenjan dâhilinde yerleştirilmekte ve bu kapsamda orta ve uzun vadeli personel planlamaları yapılmaktadır. Bahse konu personel bu kontenjanlarda özel olarak Millî Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına tüm ihtiyaçları karşılanarak eğitim görmekte ve müteakiben tabip subay nasbedilerek göreve başlamaktadır.

Tıp fakültesinde okutulan askeri öğrencilerin Türk Silâhlı Kuvvetlerinden ayrılmamaları amacıyla caydırıcı düzenlemeler getirilmiş olup, bunların tabip subay olduktan sonra da ayrılmalarını zorlaştıracak bir kanuni düzenlemeye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda; sağlık personeli bakımından insan gücü planlaması ve sürekliliğinin sağlanabilmesi ile Anayasa Mahkemesi kararı doğrultusunda “kamu düzeninin sağlanması amacı bakımından orantılılık” ilkesi gözetilerek Millî Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına okutulan tabip subayların mahkeme veya disiplin kurulu kararına dayanılarak ilişkilerinin kesilmesi veya istifa etmeleri halinde, kalan yükümlülük sürelerinin tamamında değil, öğrenim süresinin yükümlülük süresine oranının; kalan yükümlülük süresi ile çarpımı sonucunda elde edilen süre boyunca mesleklerini icra edememeleri maksadıyla düzenleme yapılması amaçlanmaktadır.

Madde 2- 1219 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, Millî Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına dış hekimisi subay nasbedilmek üzere okutulan askeri öğrencilerin mahkeme veya disiplin kurulu kararına dayanılarak ilişkilerinin kesilmesi halinde kalan yükümlülük süreleri boyunca mesleklerini icra edemeyecekleri hükmü yer almaktaydı. Anılan hüküm Anayasa Mahkemesinin 27/12/2023 tarihli ve E:2018/95 K:2023/221 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararında; iptal edilen düzenlemenin Anayasanın 13 üncü maddesinde güvence altına alınan ölçülülük ilkesinin alt ilkeleri açısından elverişli ve gerekli olmadığının söylenemeyeceği belirtilmiştir. Ancak mecburi hizmet yükümlülüğünün yerine getirilmesini sağlamak amacıyla tazminat sorumluluğuna ek olarak kişinin uzun süreler kamuda ya da özel sektörde hekimlik mesleğini icra etme imkânını ortadan kaldıran kuralın kamu düzeninin sağlanması amacı bakımından orantılı olmadığı belirtilmiştir.

Millî Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına ayrılan özel kontenjanlarda okutulan askeri öğrenciler, diğer dış hekimliği fakültesi öğrencilerinden ayrı bir kontenjan dâhilinde yerleştirilmekte ve bu kapsamda orta ve uzun vadeli personel planlamaları yapılmaktadır. Bahse konu personel bu kontenjanlarda özel olarak Millî Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına tüm ihtiyaçları karşılanarak eğitim görmekte ve müteakiben dış hekimisi subay nasbedilerek göreve başlamaktadır.

Dış hekimliği fakültesinde okutulan askeri öğrencilerin Türk Silâhlı Kuvvetlerinden ayrılmamaları amacıyla caydırıcı düzenlemeler getirilmiş olup, bunların tabip subay olduktan sonra da ayrılmalarını zorlaştıracak bir kanuni düzenlemeye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda; sağlık personeli bakımından insan gücü planlaması ve sürekliliğinin sağlanabilmesi ile Anayasa Mahkemesi kararı doğrultusunda “kamu düzeninin sağlanması amacı bakımından orantılılık” ilkesi gözetilerek Millî Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına okutulan tabip subayların mahkeme veya disiplin kurulu kararına dayanılarak ilişkilerinin kesilmesi veya istifa etmeleri halinde, kalan yükümlülük sürelerinin tamamında değil, öğrenim süresinin yükümlülük süresine oranının; kalan yükümlülük süresi ile çarpımı

sonucunda elde edilen süre boyunca mesleklerini icra edememeleri maksadıyla düzenleme yapılması amaçlanmaktadır.

Madde 3- Denizaltı gemileri tasarım olarak yatak kapasiteleri ile tüm personelin konaklama ihtiyacını aynı anda karşılayamamaktadır. İcra edilen cephe/seyir görevleri sırasında denizaltı gemisinde görevli personelin bir kısmı vardiyasını (nöbet) bitirdiğinde vardiya alan silah arkadaşının yatağında (sıcak yatak) istirahate çekildiğinden seyir sürecinde yatacak yer sorunu yaşanmamaktadır. Denizaltı gemileri vazifelerinin icrası için ekseriyetle seyir halinde bulunmakla birlikte, ancak istisnai durumlarda daimi konuşlu buldukları limanlar dışında liman yapmak durumunda kalmaktadır.

Daimi konuşlu buldukları limanlar dışında liman yapmak durumunda kaldığında personele denizaltı dışında istirahat etme imkânının sağlanması; denizaltı gemisinin fiziki şartları gereği kapalı ve dar alanda uzun süre yaşamının etkisiyle oluşabilecek etkilerin bertaraf edilmesi için zorunluluk arz etmektedir.

Yapılan düzenleme ile; daimi konuşlu buldukları limanlar dışında, yurtiçi limanlarda görevlendirilen ve denizaltı gemisinde yatacak yer imkânı sağlanamayan personele konaklama gideri ödenebilmesi ve zor şartlar altında çalışan personelin göreve/harbe hazır bulundurulması amaçlanmaktadır.

Madde 4- 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun 98 inci maddesinde orduveleri, askerî gazinolar, kışla gazinoları ve vardiya yatakhaneleri, 99 uncu maddesinde özel, yerel ve kış eğitim merkezleri ve 102 nci maddesinde gazi uyum evlerinin kurulabileceği hüküm altına alınmıştır. 100 üncü maddede ise askerî mahal vasıf ve mahiyetini haiz olan tesisler olarak orduveleri, askerî gazinolar ile kışla gazinoları sayılmıştır. Ancak aynı başlık altında düzenlenen anılan maddelerde yer alan vardiya yatakhaneleri, gazi uyum evleri ile özel, yerel ve kış eğitim merkezleri askerî mahal olarak sayılmamıştır. Bahse konu tesislerin askerî mahal olarak sayılmaması uygulamada bu tesislerin diğer tesislerden farklı hukuki statüde olduğu yönünde ve idari işlemlerin yürütülmesinde tereddütlere sebebiyet vermektedir.

Vardiya yatakhaneleri, gazi uyum evleri ile özel, yerel ve kış eğitim merkezlerinin de, askerî mahal vasfını haiz olan orduveleri, askerî gazinolar ve kışla gazinolarında yapılabilecek düzenlemeler ile aynı kapsamda değerlendirilebilmesi, diğer tesislerden farklı olduğu algısının ve bu merkezlerin 100 üncü maddede yer almamasının getirebileceği olası idari ve hukuki problemlerin ortadan kaldırılması maksadıyla düzenleme yapılması amaçlanmaktadır.

Madde 5- 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun 107 nci maddesinde yer alan hüküm gereğince, Silahlı Kuvvetlerden her ne sebeple olursa olsun ayrılan astsubayların muvazzaf olarak tekrar Türk Silahlı Kuvvetleri hizmetine alınamayacaklarına ilişkin açık hüküm bulunmakta ancak subaylara ilişkin hüküm bulunmamaktadır. Bu kapsamda subaylara ilişkin uyum düzenlemesi yapılması amacıyla 926 sayılı Kanunun “Çeşitli Nedenlerle Silahlı Kuvvetlerden Ayrılacak Subaylar Hakkında Yapılacak İşlem” başlıklı 50 nci maddesine, subayların her ne sebeple olursa olsun ayrılımları halinde muvazzaf olarak tekrar Silahlı Kuvvetler hizmetine alınmayacağına ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

Madde 6- 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun geçici 43 üncü maddesi gereği Millî Savunma Bakanlığı ve bağlılarının bünyesinde yer alan eğitim ve öğretim kurumlarında idarece belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda ve nitelikleri idare tarafından belirlenen konu ve alanlarda gerekli şartları haiz kişilerin ilgili mevzuatında yer alan şartlar dâhilinde 2024-2025 eğitim ve öğretim dönemi sonuna kadar geçerli olmak kaydıyla ders vermeleri karşılığında ek ders ücreti verilmektedir.

Bahse konu eğitim ve öğretim kurumlarında Silahlı Kuvvetlerde farklı statülerde görev yapmak üzere hazır hale getirilen öğrencilere temel ve akademik eğitimler verilmekte olup hâlihazırda görev yapmakta olan personele ise meslek safahatlarının farklı dönemlerinde birtakım eğitimler verilerek mesleki gelişim aşamalarının tamamlanabilmesi sağlanmaktadır. Söz konusu eğitimler hâlihazırda Silahlı Kuvvetlerin öz kaynaklarından karşılanabildiği gibi ihtiyaç duyulması halinde ilgili mevzuatından da anlaşılacağı üzere daha önce görev yapmış ve emekliye ayrılmış personeli vasıtasıyla ya da gerekli nitelikleri haiz kimseler eliyle de yerine getirilebilmektedir. Bu vesileyle Silahlı Kuvvetlerde görev yapan veya yapacak olan kişilerin gerekli eğitimleri arzu edilen seviyede almaları sağlanarak bu sayede personelden azami seviyede fayda edinilmesi sağlanmaktadır.

Belirtilen gerekçeler ve açıklamalar doğrultusunda Milli Savunma Bakanlığı ve bağlılarının bünyesinde yer alan eğitim ve öğretim kurumlarında ihtiyaç duyulan konu ve alanlarda belirtilen şartlar dâhilinde görevlendirilen kişilere 2029-2030 eğitim ve öğretim dönemi sonuna kadar geçerli olmak kaydıyla ek ders ücreti verilmesi sağlanarak eğitim ve öğretim faaliyetlerinde müteakip dönemde meydana gelebilecek aksaklıkların bertaraf edilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 7- Anayasa'nın 5'inci maddesi, devletin temel amaç ve görevleri arasında kişilerin ve toplumun huzurunu, güvenliğini ve kamu düzenini sağlamayı saymaktadır. Bunun yanında Anayasa'nın başlangıç hükümleri ile 6'ncı, 14'üncü ve 129'uncu maddeleri birlikte değerlendirildiğinde; devletin anayasal düzeni koruma ve kamu hizmetlerinin güvenilir şekilde yürütülmesini sağlama yükümlülüğü bulunmaktadır.

Terör suçları, niteliği itibarıyla yalnızca bireysel suçlar olmayıp devletin varlığına, anayasal düzene ve toplum güvenliğine yönelik ağır tehditlerdir. Bu nedenle askeri, kolluk ve istihbarat birimlerinde kritik görev icra eden kamu çalışanlarından ve bunların adaylarından terör suçlarıyla bağlantılı olarak kamu görevinden çıkarılan kişilerin, yargısal süreç tamamlanmadan yeniden kamu görevine döndürülmesi, kamu hizmetlerinin güvenilirliği ve kamu güvenliği bakımından telafisi güç sonuçlar doğurabilme potansiyeline sahiptir. Özellikle 15 Temmuz 2016'da FETÖ tarafından gerçekleştirilen hain darbe girişiminin yaşanmış olması, kritik görevler icra eden kamu görevlilerinin terör ile iltisaklı olma durumu karşı tedbirlerin en üst düzeyde alınması gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu kapsamda özellikle hain terör örgütü FETÖ başta olmak üzere tüm terör örgütleriyle mücadele aktif bir şekilde devam etmektedir. Gelinen aşamada yeni deliller ve tespitler ışığında idari işlemler tesis edilmekte ve yargılamaya süreçleri devam etmektedir.

Buna ilaveten, Anayasa'nın 17'nci maddesi ile güvence altına alınan yaşam hakkı, devlete bireylerin yaşamına müdahale etmeme yükümlülüğü yanında, aynı zamanda yaşamı korumaya yönelik pozitif yükümlülükler de yüklemektedir. Bu kapsamda devlet, vatandaşların can güvenliğini tehdit edebilecek riskleri önlemek ve kamu otoritesinin güvenli şekilde işlemlerini sağlamakla yükümlüdür. Milli Savunma Bakanlığı, Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünün görev ve sorumlulukları kapsamında silah kullanma, terörle mücadele, istihbari bilgi toplama, gizli bilgilere erişim, toplumsal olayları bastırma ve benzeri hususlarda bu kurumlarda görev yapan personele en üst düzeyde güven duyulması gerekliliği, kamu güvenliğinin ve yaşam hakkının temin edilmesi konusunda pozitif yükümlülüğün bir tezahürüdür. Anayasanın 129'uncu maddesi gereğince Devlete, Milletine ve Anayasaya sadakatle bağlı olma yükümlülüğü altında bulunan kamu görevlileri ve bunların adayları açısından terör örgütlerine ilişkin olarak yapılan inceleme ve değerlendirmeler hassasiyetle takip edilmesi gereken önemli konulardır.

İlk derece mahkemesi kararlarının kanun yolu denetimine tabi olduğu ve üst derece mahkemelerince kaldırılabilme ihtimali bulunduğu dikkate alındığında, terör suçları nedeniyle kamu görevinden çıkarılan ve kritik görevler yerine getiren bu kişilerin kararlar kesinleşmeden yeniden kamu görevine başlatılması, devletin yaşam hakkını koruma yönündeki pozitif yükümlülüğüyle bağdaşmayabilecek riskler ortaya çıkarılmaktadır.

Önerilen düzenleme, mahkeme kararlarının etkisiz bırakılması sonucunu doğurmamaktadır. Düzenleme istisnai olarak yalnızca Milli Savunma Bakanlığı merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatı ile bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarında, Genelkurmay Başkanlığı, Kara Kuvvetleri Komutanlığı, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Millî Savunma Üniversitesi ve Harita Genel Müdürlüğünde görevli personel ve bunların adayları ile Milli Savunma Üniversitesinde eğitim gören askeri öğrenci ve bunların adayları hakkında (Millî Savunma Bakanlığı nam ve hesabına eğitim gören öğrenciler dâhil); Jandarma, Sahil Güvenlik ve Emniyet teşkilatlarında görevli personel ve bunların adayları ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Polis Akademisi ve bunlara bağlı eğitim ve öğretim kurumlarındaki öğrenciler ile bunların adayları hakkında (Jandarma, Sahil Güvenlik ve Emniyet teşkilatı nam ve hesabına eğitim gören öğrenciler dâhil); Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı personeli hakkında; terör iltisakı bulunması nedeniyle kamu görevine alınmama, kamu görevinden veya meslekten ayırma/çıkarma yahut sözleşme feshi işlemlerine yönelik açılan idari davalar, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Geçici 35 inci maddesi uyarınca tesis edilen idari işleme yönelik açılan idari davalar ve güvenlik soruşturması ve arşiv

araştırması işlemlerinin idarece olumsuz değerlendirilmesi işlemine yönelik açılan idari davalarda verilen göreve iade sonucu doğuran mahkeme kararlarının kesinleşmesini müteakip (kararların ilgili yararına kesinleşmesi halinde bu süreçteki ücretlerini yasal faiziyle almak suretiyle) işlem yapılmasını, böylece kaldırılan/bozulan kararların olumsuz sonuçlarının ortadan kaldırılmasını, nihai karara istinaden işlem yapılarak, terör suçları gibi kamu güvenliğiyle doğrudan bağlantılı alanlarda, askeri, kolluk ve istihbarat görevlerine iade kararlarının hukuki güvenlik, idari istikrar ve kamu yararı ilkelerinin gereği olarak kesinleşmesinin beklenmesini amaçlamaktadır.

Madde 8- Maddeyle, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununa geçici bir madde eklenmektedir.

5/1/1961 tarihli ve 221 sayılı Amme Hükmi Şahısları veya Müesseseleri Tarafından Fiilen Amme Hizmetlerine Tahsis Edilmiş Gayrimenkuller Hakkında Kanun, Anayasa Mahkemesinin, 21/4/2022 tarihli ve E: 2021/19; K: 2022/46 sayılı kararıyla iptal edilmiş ve iptal kararının Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir. Söz konusu iptal kararı, 4/8/2022 tarihli ve 31913 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

İptal edilen 221 sayılı Kanun, Mülga 31/8/1956 tarihli ve 6830 sayılı İstimlak Kanununun yürürlüğe girdiği 1956 tarihinden önce fiilen kamu hizmetlerine tahsis edilmiş olmakla birlikte usulünce kamulaştırıldığı ortaya konulamayan taşınmazların tabi olacağı usul ve esasları düzenlemektedir.

221 sayılı Kanun 12/1/1961 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Kanuna göre, mülga 6830 sayılı İstimlak Kanununun yürürlüğe girdiği tarihe kadar kamulaştırma işlemine dayanmaksızın kamulaştırma kanunlarının göz önünde tuttuğu maksatlara fiilen tahsis edilmiş olan gayrimenkullerin ilgili amme hükmi şahsı veya müessesesi adına tahsis tarihinde kamulaştırılmış sayılacağı düzenlenmiştir. Aynı Kanun bu kapsamdaki gayrimenkullerden tapuya kayıtlı olanların kayıt sahiplerinin ya da mirasçılarının ancak fiili tahsis tarihindeki rayiç üzerinden gayrimenkulün bedelini isteyebileceği ve bu bedelin dava hakkının bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl sonra düşeceğini hüküm altına almıştır. Ayrıca Kanunun yürürlüğe girmesinden önce açılmış ve kesin karara bağlanmamış davalar hakkında da bu Kanun hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Bu Kanun bir tasfiye kanunu olup, mülga 6830 sayılı İstimlak Kanununun yürürlüğe girmesinden önce fiilen kamu hizmetine tahsis edilmiş taşınmazları konu edinmektedir.

Anayasanın 153 üncü maddesinin beşinci fıkrası Anayasa Mahkemesi kararlarının geriye yürümeyeceği hükmünü amirdir. Bu hükmün gereği olarak, iptalden sonra da 221 sayılı Kanunun öngördüğü süre içinde açılan ve halen derdest bulunan davalar hakkında 221 sayılı Kanunun uygulanması gerekecektir. Diğer bir anlatımla, 221 sayılı Kanunun yürürlüğünden itibaren iki yıl geçtikten sonra, 1956 yılından önce fiilen kamu hizmetine tahsis edilen ve kanun gereği kamulaştırılmış sayılan taşınmazlar bakımından, Anayasa Mahkemesinin söz konusu iptal kararı geriye yürütmeyeceğinden yeni bir dava hakkı doğurmayacaktır. Belirtmek gerekir ki, Anayasanın amir hükmüne rağmen iptal kararını geriye yürütecek şekilde uygulama yapıldığı takdirde bu yerlerin kamulaştırmazsız el atılan yerler gibi değerlendirilmesi söz konusu olabilecektir.

Madde kapsamında açılan ve görülmekte olan davalarda mahkeme ve icra harçları ile her türlü vekâlet ücretlerinin maktu olarak belirleneceği hüküm altına alınmaktadır.

Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra oluşan tereddütleri gidermek ve bu konuda bir kanun boşluğuna meydan vermemek için geçici madde düzenlemesi yapılmaktadır.

Madde 9- Madde ile; 26 Haziran 2019 tarihinde yürürlüğe giren 7179 sayılı Askerlik Kanunu ile askerlik süresinin kısalması nedeniyle, muvazaflık hizmetini yapmış olan çavuş, onbaşı ve erlerin, uzman erbaş olabilmesi için “müracaat yapılan yılın ocak ayının ilk günü itibarıyla yirmiyedi yaşını bitirmemiş olmak” şartı yeterli olduğundan bu hususa yönelik düzenleme yapılması ile 7179 sayılı Kanunun 42 nci maddesinde yer alan hüküm gereğince başta şehit yakınları olmak üzere askerlik hizmetinden muaf tutulmaların uzman erbaş olmak için müracaat edebilmelerine yönelik düzenleme yapılması amaçlanmaktadır. Hâlihazırda 7179 sayılı Kanununun 42 nci maddesinde belirtilenlerin askerlik hizmetinden muaf tutulmalarına yönelik pozitif düzenleme, uzman erbaş olmak için yapılan müracaatlarda hak kaybına yol açmaktadır. Yapılan düzenleme ile bu durumda olan kişilerin müracaatları kabul edilebilecektir.

Madde 10- Uzman erbaş statüsündeki personelin sicili; 3269 sayılı Kanunda kademe ilerlemesi, derece yükselmesi ve terfi işlemlerinin şartı olarak düzenlenmiş olup, ayrıca bazı hallerde olumsuz sicil nedeniyle kademe ilerlemesi yapamayanların sözleşmelerinin feshedilmesi suretiyle Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ile ilişkilerinin kesilmesi sonucunu doğurabilmektedir. Bu nedenle sicil belgesinin ve sicilin kapsamına ilişkin asgari unsurların Kanunda düzenlenmesi ile; kanunilik ilkesine uygun şekilde çerçeve çizilmesini sağlamak, idarenin takdir hakkını sınırlandırmak ve uzman erbaş statüsündeki personelin özlük hakkına ilişkin işlemlerde hukuki güvenliği yerine getirmek amaçlanmaktadır.

Madde 11- 3269 sayılı Kanunda sicil belgesinin ve sicilin kapsamına ilişkin asgari unsurların Kanunda düzenlenmesi ile; kanunilik ilkesine uygun şekilde çerçeve çizilmesini sağlamak, idarenin takdir hakkını sınırlandırmak ve uzman erbaş statüsündeki personelin özlük hakkına ilişkin işlemlerde hukuki güvenliği yerine getirmek amaçlanmaktadır. Statü geçiş işlemlerinde; astsubaylıktan subaylığa geçişler ile sözleşmeli subay/astsubaylıktan muvazzaf subay/astsubaylığa geçişlerde ve hâlihazırda uzman erbaşlıktan astsubaylığa geçiş işlemlerinde sicil şartı, sicil tam notunun %90 ve daha yukarısı olması şeklinde uygulanmaktadır. Uzman erbaşlıktan astsubaylığa geçişe yönelik hâlihazırda uygulanan sicil şartının; personelin özlük hakkına doğrudan etki etmesi sebebiyle Kanunilik ilkesi çerçevesinde Kanuna ilave edilmesinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Madde 12- Anayasa Mahkemesinin 8/10/2025 tarihli ve 2024/149 E. 2025/194 K. sayılı kararı ile uzman erbaşlara sicil verilmesine ilişkin detayların Kanunda belirlenmediği gerekçesiyle 3269 sayılı Kanunun yönetmelik başlıklı 19 uncu maddesi iptal edilmiştir. Kararın gerekçesinde belirtilen hususlar doğrultusunda Teklif ile mezkur Kanunun ilgili maddelerinde düzenleme yapıldığından iptal edilen madde yeniden düzenlenmektedir.

Madde 13- Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı ülke ve kuruluşlara yapılacak savunma ve güvenlik amaçlı hibe ve yardım faaliyetleri kapsamında; dost ve müttefik ülkelerle ilişkilerin başlatılması, sürdürülmesi, geliştirilmesi ve müteakip dönemlere yön verilebilmesi maksadıyla Millî Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı bütçesine konulan ödeneğin daha etkin, ekonomik ve verimli kullanımının sağlanması maksadıyla T.C. Merkez Bankasında döviz cinsinden açılan hesapları yönetmeye ilgisine göre Millî Savunma Bakanı veya İçişleri Bakanının yetkili kılınması amaçlanmaktadır.

Madde 14- Yedi hizmet yılını dolduran sözleşmeli erbaş ve erlerden istekli olanlar, kurumlarca talep edilmesi halinde yapılacak mülakat neticesinde ilgili kadro ve pozisyonda görev almak üzere kamuda istihdam edilmektedir. Ancak bu madde kapsamında başvuru yapan sayısına nazaran kurumlardan yeterli sayıda atama talebi gelmediğinden düzenleme istenen verimliliğe ulaşamamıştır. Bu durum hâlihazırda görev yapmakta olan sözleşmeli erbaş ve erlerin yedi yıllık görev sürelerini tamamlamadan önce ayrılmalarına ve görev süresinin tamamlanma oranlarının düşmesine neden olmakta ayrıca sözleşmeli erbaş ve erliğe olan teveccühü azaltmakla idareye olan güvenin de sarsılmasına sebebiyet vermektedir.

Madde ile; infaz ve koruma memuru, çarşı ve mahalle bekçisi, orman muhafaza memuru, idari gözetim personeli, koruma ve güvenlik görevlisi, zabıta memuru, itfaiye eri, şoför ve destek personeli ünvanlarında her yıl yapılacak alımlarda toplam kontenjanın ve atama izinlerinin yüzde onunun alım şartları ile birlikte kurumlar tarafından, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirilmesi zorunluluğu getirilmektedir.

Bununla birlikte bu madde kapsamında yapılacak atamaların usul ve esasları ile atanacaklara uygulanacak işlemlere ilişkin diğer hususların belirlenmesi; ayrıca kurumların bu madde kapsamında koruma ve güvenlik görevlisi kadro veya pozisyonlarını bildirmesi halinde 5188 sayılı Kanunda yer alan eğitim ve sertifika şartları aranmaksızın işlem yapılacağına hüküm altına alınması amaçlanmaktadır.

Düzenleme ile, yaş ve sınav şartları hariç diğer şartları taşımaları kaydıyla, yedi hizmet yılını tamamlamalarının ardından kamuda istihdam edilmek üzere bu hüküm kapsamında başvuru yapan sözleşmeli erbaş ve erlerin maddede yer alan görevlere atanabilmeleri ile yapılacak atama sayısının artırılarak sözleşmeli erliğe teveccüh sağlanması amaçlanmaktadır.

Madde 15- Madde ile; 16/1/2026 tarihli ve 33139 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2025/194 Karar sayılı Anayasa Mahkemesinin iptal kararında belirtilen hususlar çerçevesinde statü geçişine ilişkin yapılacak sınavların usul ve esaslarının Kanunda hüküm altına alınması amaçlanmaktadır.

Madde 16- Yürürlük maddesidir.

Madde 17- Yürütme maddesidir.

Milli Savunma Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Milli Savunma Komisyonu

16/6/2026

Esas No: 2/3705

Karar No: 10

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3705 esas numaralı Uzman Erbaş Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi Komisyonumuzun 11/06/2026 tarihinde yapılan toplantısında görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygıyla arz olunur.

1. Giriş

Çorum Milletvekili Yusuf AHLATCI ve Antalya Milletvekili İbrahim Ethem TAŞ ile 85 Milletvekili tarafından 05/06/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça aynı tarihte esas komisyon olarak Komisyonumuza havale edilen 2/3705 esas numaralı “Uzman Erbaş Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” Komisyonumuzun 11/06/2026 tarihli toplantısında; Kanun Teklifinin ilk imza sahipleri, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Adalet Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı temsilcilerinin katılımıyla görüşülmüştür.

Kanun Teklifi; İçişleri Komisyonu ile Plan ve Bütçe Komisyonuna tali komisyon olarak havale edilmiştir. İçişleri Komisyonunun 09/06/2026 tarihli ve Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Süleyman SOYLU imzalı yazısı ile Plan ve Bütçe Komisyonunun 09/06/2026 tarihli ve Komisyon Başkanı Samsun Milletvekili Mehmet MUŞ imzalı yazısıyla Teklifin süresi içinde görüşülmesinin öngörülmediği Komisyonumuza bildirilmiştir.

Komisyonumuzun söz konusu Teklif ile ilgili görüşmeleri, 3 saat 4 dakika sürmüştür; müzakereler tutanağa bağlanmış ve toplamda 30 sayfa tam tutanak tutulmuştur.¹

2. Teklifin İçeriği

Bu Kanun Teklifinde; Anayasa Mahkemesi tarafından daha önce iptal edilen maddelerin mahkeme kararları doğrultusunda yeniden düzenlenmesini öngören yedi madde bulunmaktadır. 1, 2, 8, 12 ve 15 inci maddeler doğrudan Anayasa Mahkemesi kararları doğrultusunda yeniden düzenlenirken; 10 ve 11 inci maddeler sicil belgesinin ve sicilin kapsamına ilişkin asgari unsurların kanunilik ilkesine göre bir çerçeveye oturtulması ile dolaylı olarak Anayasa Mahkemesi kararları doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir.

1 inci ve 2 nci maddeler; tabip subaylar ile dış hekimi subayların ilişkilerinin kesilmesi halinde bunlara uygulanacak yaptırımlara ilişkin 1219 sayılı Kanunun ilgili hükümlerinin; Anayasa Mahkemesinin 27/12/2023 tarihli ve E:2018/95 K:2023/221 sayılı kararı ile iptal edilmesi nedeniyle, Anayasa Mahkemesinin öngördüğü orantılılık ilkesine göre yeniden düzenlenmiştir.

8 inci madde; 9/10/1956 tarihinden önceki kamulaştırmaz el atmadan kaynaklanan işlemlere dair 221 sayılı Kanun maddelerinin, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununa eklenen geçici 20 nci madde içerisinde yeniden düzenlenmesi şeklindedir. Daha önce Komisyonumuzun 29/05/2024 tarihinde yapmış olduğu 5 inci toplantısında 2/2168 esas numaralı Kanun Teklifinin 26 (2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun geçici 6 ncı maddesinde değişiklik) ve 27 nci (2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun geçici 20 nci maddesinde değişiklik) maddelerinin görüşmeleri sırasında da gündeme gelmiş olup Komisyonumuzca kabul edilmiştir; ancak Genel Kurul’un 06/06/2024 tarihli 92 nci Birleşiminde tüm partilerin ortak önergesi ile daha önce çıkarılan maddenin diğer maddelere teselsül ettirilmesi nedeniyle 25 ve 26 maddeler olarak teklif metninden çıkarılmıştır. Kanun Teklifi, bu haliyle 7517 sayı alarak kanunlaşmıştır. Bu düzenleme; Adalet Komisyonunun 11/07/2024 tarihinde yaptığı 4 üncü toplantısında da 2/2258 esas numaralı Kanun Teklifinin 14 üncü maddesi ile tekrar gündeme gelmiş, Komisyonca kabul edilmiş; ancak yine Genel Kurulun 07/11/2024 tarihli 16 ncı Birleşiminde önerge ile metinden çıkarılmış ve Teklif 7531 sayı alarak kabul edilmiştir. Benzer şekilde, söz konusu madde içeriğine yeni altıncı fıkra eklenmiş ve özünde aynı düzenleme üçüncü defa gündeme getirilmiştir.

¹ Komisyonun toplantı tutanaklarına aşağıdaki bağlantı adresinden ulaşılabilir:

<https://www.tbmm.gov.tr/Tutanaklar/TutanakGoster/5416>

12 nci madde; Anayasa Mahkemesinin 8/10/2025 tarihli ve 2024/149 E. 2025/194 K. sayılı kararı ile iptal etmiş olduğu 3269 sayılı Kanunun Ek 5 inci maddesinin, sicile ilişkin usul ve esasların, yönetmeliğe bırakan 19 uncu maddesinin yeniden düzenlenmesi şeklindedir.

15 inci madde; Anayasa Mahkemesinin 8/10/2025 tarihli ve 2024/149 E. 2025/194 K. sayılı kararı ile iptal etmiş olduğu 6191 sayılı Kanunun statü geçişine ilişkin yapılacak sınavların usul ve esaslarını, yönetmeliğe bırakan maddesinin ilgili kararlar göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenmesi şeklindedir.

Ayrıca; Sözleşmeli erbaş ve erlerin kamuda istihdamının artırılması maksadıyla düzenleme yapılması, 7179 sayılı Kanunun 42 nci maddesi kapsamında başta şehit yakınları olmak üzere askerlik hizmetinden muaf tutulananların uzman erbaşlık için başvuru yapabilmelerine olanak sağlanması, daimi konumlu buldukları limanlar dışında yurtiçi limanlarda konuşlanan denizaltı gemilerinde konaklama imkanı sağlanamayan hallerde personele konaklama gideri ödenebilmesi, Millî Savunma Bakanlığı bünyesindeki eğitim ve öğretim kurumlarında ders vereceklere ek ders ücreti verilmesi uygulamasının 2029-2030 eğitim öğretim dönemi sonuna kadar uzatılması, vardiya yatakhaneleri, gazi uyum evleri ile özel, yerel ve kıış eğitim merkezlerinin askeri mahal kapsamına dâhil edilmesi, Silahlı Kuvvetlerden her ne sebeple olursa olsun ayrılan astsubaylarda olduğu gibi subayların yeniden muvazzaf olarak tekrar Türk Silahlı Kuvvetleri hizmetine alınamayacaklarına ilişkin düzenleme yapılması, Millî Savunma Bakanlığı ile Jandarma, Sahil Güvenlik, Emniyet teşkilatlarında görevli personel ve bunların adayları ile Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı personeli ve askeri öğrenciler ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi ve Polis Akademisi öğrencileri ve bunların adayları hakkında terör iltisakı bulunması nedeniyle uygulanan ilişik kesme işlemleri veya 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Geçici 35 inci maddesi uyarınca tesis edilen idari işleme karşı açılan idari davalar ile güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması işlemlerinin idarece olumsuz değerlendirilmesi işlemine yönelik açılan idari davalarda göreve iade sonucu doğuran mahkeme kararlarının kesinleşmesini müteakip işlem yapılması, Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı ülke ve kuruluşlara yapılacak savunma ve güvenlik amaçlı hibe ve yardım faaliyetleri kapsamında ilgili bakanlıkların bütçesine konulan ödeneğin etkinliğinin artırılması maksadıyla ilgili bakanın T.C. Merkez Bankasında açılan hesapların yönetilmesi hususunda yetkili kılınması amaçlanmaktadır.

3. Teklifte Öngörülen Düzenlemeler

Teklif, 9 kanunda değişiklik yapmakta olup yürürlük ve yürütme maddeleri dahil toplam 17 maddeden oluşmaktadır. Teklifin gerekçesi ve metni incelendiğinde Teklif ile;

2/3705 esas numaralı Kanun Teklifi ile;

- Yükümlülükleri bitmeden ayrılan tabip subaylara yönelik yaptırma ilişkin hükmün, Anayasa Mahkemesi kararı doğrultusunda yeniden düzenlenmesi,

- Yükümlülükleri bitmeden ayrılan diş hekimi subaylara yönelik yaptırma ilişkin hükmün, Anayasa Mahkemesi kararı doğrultusunda yeniden düzenlenmesi,

- Denizaltı gemilerinde görev yapan ve limanda konaklama imkânı olmayan personele konaklama gideri ödemesi,

- Vardiya yatakhaneleri, gazi uyum evleri ile özel, yerel ve kıış eğitim merkezlerinin askeri mahal kapsamına dahil edilmesi,

- 926 sayılı Kanunun 107 nci maddesinde yer alan ve Silahlı Kuvvetlerden her ne sebeple olursa olsun ayrılan astsubayların, yeniden muvazzaf olarak tekrar Türk Silahlı Kuvvetlerine alınamayacaklarına ilişkin hükmün, subaylar için de düzenlenmesi,

- Millî Savunma Bakanlığı bünyesindeki eğitim ve öğretim kurumlarında ders vereceklere ek ders ücreti verilmesi uygulamasının, 2029-2030 eğitim öğretim dönemi sonuna kadar uzatılması,

- Millî Savunma Bakanlığı ile Jandarma, Sahil Güvenlik ve Emniyet teşkilatlarında görevli personel ve askeri öğrenciler ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi ve Polis Akademisi öğrencileri ve Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı personelinin işe iade davaları neticesinde kararın kesinleşmesini müteakip işlem yapılması,

- 221 sayılı Kanun hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi kararı ile iptal edilmesi neticesinde oluşan hukuki boşluğun giderilmesi,

- Uzman erbaş alımı için aranan şartlarda değişiklik yapılarak 7179 sayılı Askeralma Kanunu'nun 42 nci maddesi kapsamında askerlik hizmetinden muaf tutulanların başvurularının kabul edilmesi,

- 10, 11 ve 12 nci maddelerde yapılan düzenlemelerle, Anayasa Mahkemesinin 16.01.2026 tarihli ve 2025/194 sayılı iptal kararında belirtilen hususlar çerçevesinde uzman erbaşlıktan astsubaylığa statü geçişine ilişkin olarak aranacak sicil şartları ile yapılacak sınavların usul ve esaslarının hüküm altına alınması,

- Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı ülke ve kuruluşlara yapılacak savunma ve güvenlik amaçlı hibe ve yardım faaliyetleri kapsamında, ilgili bakanlıkların bütçesine konulan ödeneğin etkinliğinin artırılması maksadıyla, ilgili bakanın T.C. Merkez Bankasında açılan hesapların yönetilmesi hususunda yetkili kılınması,

- Sözleşmeli erbaş ve erlerin kamuda istihdamına yönelik halihazırda yürürlükte olan maddenin etkinliğini artırmak amacıyla kontenjan tanınması ve yeniden düzenleme yapılması,

- Anayasa Mahkemesinin 16/01/2026 tarihli ve 2025/194 sayılı iptal kararında belirtilen hususlar çerçevesinde, sözleşmeli erbaş ve erlikten uzman erbaşlığa, statü geçişine ilişkin yapılacak sınavların usul ve esaslarının hüküm altına alınması,

öngörülmektedir.

4. Komisyonunda Teklif Üzerinde Yapılan Görüşmeler

Kanun teklifinin bazı maddelerinin Anayasaya aykırı olduğu yönündeki bir usul tartışması açılması talebi üzerine;

Teklifin 1, 2, 7 ve 8 inci maddelerinin Anayasaya aykırı olduğu yönünde tereddütler olduğu,

8 inci madde üzerinde, 2001 yılında 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununda bir değişiklik yapıldığı, bu değişiklikte kamulaştırma bedeli üzerinde dava açma yetkisinin idareye geçtiği, madde ile yıllar önce Kamulaştırma Kanununun göz önünde tuttuğu maksatlara fiilen tahsis edilmiş olan gayrimenkullerin ilgili amme hükmü şahsı ve müessese adına tahsis tarihinde kamulaştırılmış sayılmasının öngörüldüğü, vatandaşın Anayasadan kaynaklanan 46 ncı maddesindeki kamulaştırma davalarına yönelik olarak dava açma süresine ilişkin bir bariyer koyulduğu, bunun dışında o tarihteki kamulaştırma bedelinin esas alındığı, yani hem mülkiyet hakkına ilişkin parayla alakalı bir sorun olduğu, hem de tarihi geriye çektiğimiz zaman kamu yararı kararına ilişkin olarak idari dava yoluna başvurma mümkün olmadığı, akıllara “NATO Zirvesi'nin yapılacağı ve Trump'ın ineceği yerdeki havaalanıyla alakalı bir mülkiyet sorunu mu var?” şeklinde absürt düşüncelerin bile geldiği, bu maddenin Anayasanın 46 ncı maddesine aykırı olduğu,

7 nci madde konusunda; Anayasanın 125 inci maddesinin “İdarenin yargı ve işlemleri, eylem ve sorunlarından dolayı yargı denetimine tabidir.” ifadesiyle başladığı ve “İdarenin her türlü eylem ve işlemlerinde yargı yoluna başvurulur.” olarak devam eden amir hükümler olduğu, yürütmenin durdurulması kararının Anayasayla güvence altına alındığı, vatandaşın devlet karşısında koruyan en önemli bariyerlerinden bir tanesi olduğu ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda da buna ilişkin düzenlemeler bulunduğu, gerekçeye bakıldığında getirilmek istenen düzenlemenin çok hassas bir konu olduğuna kendilerinin de katıldığını, idari yargıda gözden kaçabileceğini, denetimden kaçabileceğini, ancak yürütmeyi durdurmaya ilişkin maddeye bir istisnai hüküm konulursa bunun engellenebileceği,

1 inci ve 2 nci maddeler konusunda; çok fazla ayrıntıya girmeden bunların Anayasanın 13, 48, 49 ve 70 inci maddelere aykırılık açısından tereddütlerinin olduğu,

ifade edilmiş ve bu konularda gerekirse Anayasa Komisyonundan görüş alınabileceği belirtilmiştir.

Yapılan oylama sonucunda Anayasaya aykırılık iddiaları kabul edilmemiştir.

Kanun Teklifinin ilk imza sahibi Çorum Milletvekili Yusuf AHLATCI tarafından yapılan açıklamalarda;

Teklifin sadece bazı mevzuat değişikliklerini içeren teknik bir düzenleme olmadığı, Teklifin aynı zamanda ülkemizin güvenliği için gece gündüz görev yapan kahraman personelimizin ve güvenlik teşkilatlarımızın ihtiyaçlarına cevap verme iradesinin bir sonucu olarak hazırlandığı, Türk Silahlı Kuvvetlerimizin sınır ötesi harekâtlardan hudut güvenliğine, terörle mücadelede kritik üs bölgelerindeki görevlere kadar devletimizin en zor ve en riskli vazifelerinde büyük bir fedakârlıkla görev yapmakta olduğu,

Teklifin bir taraftan Anayasa Mahkemesi kararları sonrasında ortaya çıkan hukuki boşlukları giderirken öte yandan da sözleşmeli erbaş ve erlerimizin kamuda istihdam imkânlarını arttırmayı, başta şehit yakınlarımız olmak üzere ilgili kanun hükmü gereğince askerlik hizmetinden muaf tutulan ancak bu sebeple uzman erbaşlığa başvuramayan kişilerin uzman erbaşlığa başvurabilmelerinin önünü açmayı ve güvenlik kurumlarımızın personel ve yapısını daha güçlü hâle getirmeyi amaçladığı,

Kanun Teklifinin ikinci imza sahibi Antalya Milletvekili İbrahim Ethem TAŞ;

Teklifin Türk Silahlı Kuvvetlerindeki çalışanların, ülkemiz, milletimiz ve devletimiz için gecesini gündüzüne katmış personelimizin uzun zamandır beklemiş olduğu bir düzenleme olduğu, Türk Silahlı Kuvvetlerimizin ihtiyaçlarına yönelik önemli maddeler içerdiği, uygulamada karşılaşılan bazı hususlara çözüm getirdiği, Devletimizin kurumsal kapasitesini güçlendireceği ve personelimizin görevlerini daha etkin şekilde yerine getirmesine katkı sağlayacağı, teklifin hayırlı olmasını dilediği,

Kanun Teklifi üzerinde müzakerelerde Millî Savunma Bakan Yardımcısı Musa HEYBET tarafından yapılan açıklamalarda;

Millî Savunma Bakanlığının, hudut güvenliğinin sağlanmasından terörle mücadeleye, mavi ve gök vatanımızdaki hak ve menfaatlerimizin korunmasından uluslararası barış ve istikrarın desteklenmesine, geniş kapsamlı tatbikatların icrasından yerli ve millî savunma sanayimizin geliştirilmesine ve müttefik ülkelerin desteklenmesine kadar kendisine tevdi edilen birçok faaliyeti eş zamanlı olarak büyük bir azim ve kararlılıkla icra ettiği, bu bağlamda, Türk Silahlı Kuvvetlerinin bölgemiz ve dünyadaki etkin, caydırıcı ve saygın kimliğinin korunması ile Silahlı Kuvvetlerin kendisine tevdi edilen görevleri eksiksiz bir şekilde yerine getirmeye devam edebilmesi amacıyla, ihtiyaç duyulan yasal düzenlemelerin ivedilikle yürürlüğe konulmasının kritik önem arz ettiği,

Bu kapsamda, kanun teklifiyle, zor şartlar altında görev yapan personelin moral ve motivasyonu ile görevde kalma sürelerinin artırılması maksadıyla, Millî Savunma Bakanlığı kadro ve kuruluşunda görev yapan personelin özlük hakları ile tabi olduğu statülerde düzenleme yapılması, askerliğin temeli olan disiplinin tesisi ve idamesi ile Türk Silahlı Kuvvetlerinin disiplin yapısının muhafaza edilerek askerî hizmetin devamlılığının sağlanabilmesi, uygulamada aksaklığa mahal verilmemesi maksadıyla Anayasa Mahkemesi tarafından verilen iptal kararları doğrultusunda ilgili kanunlarda yeniden düzenleme yapılmasının amaçlandığı,

Bu yönüyle Bakanlığın görev ve sorumlulukları kapsamında icra edilen faaliyetlerin daha etkin yürütülmesine büyük katkı sağlayacağı, değerlendirdiği yasal düzenlemelerin gündeme alınmasından memnuniyet duyduğu,

Kanun Teklifi üzerinde müzakerelerde milletvekilleri tarafından yapılan açıklamalarda;

Özellikle askerî doktorların ve dış hekimlerinin çalışma şartları ve Silahlı Kuvvetlerinde kalmalarını sağlamaya ilgili geçmişten beri gelen bir anlayış olduğu, bu anlayışın zorla veya cezalandırmayla bu insanları Silahlı Kuvvetler bünyesinde tutmak üzerine kurulduğu, geçmiş dönemde çeşitli yöntemlerle firar ederek, Sağlık Yeteneği Yönetmeliğinde artık Silahlı Kuvvetlerde görev yapamaz hâle gelecek kadar kilo alarak veya yabancı uyruklu kişilerle evlenerek insanlar Silahlı Kuvvetlerden bir şekilde ayrılmalarını sağladıkları, çünkü çok ciddi bir mecburi hizmet süresi sıkıntısı olduğu, bir askerî hekimin altı yıllık bir tıp fakültesi eğitiminden sonra on beş yıl mecburi hizmetle görevlendirildiği, uzmanlık eğitim sürecinin de bu mecburi hizmet süresinden sayılmadığı, yani baktığımız zaman kişinin önüne yirmi yıla yakın bir mecburi hizmet süresi geldiği, kamuda çalışan diğer hekimlerle kıyaslandığı zaman ciddi bir gelir kaybına yol açtığı, zaman içerisinde bunlarda düzeltmeler yapıldığı, sağlık tazminatının geldiği, mecburi hizmet süresinin azaltıldığı fakat gene de bu süreçlerin önüne yeterince geçilemediği,

İnsanları kanunen cezalandırarak Silahlı Kuvvetlerde daha uzun süre görev yapmasını sağlama mantığından uzaklaşmak gerektiği, bunun yerine özlük hakları ve görev şartlarının iyileştirilmesi gerektiği,

Silahlı Kuvvetlerin on ila yirmi yıllık süre içerisinde ne kadar tabibe veya dış hekimine ihtiyacı olacağı yönünde planlamalar yaptığı ve bu insanların da buna binaen Silahlı Kuvvetler adına okutulduğu ve göreve başladığı, bunun da bilincinde oldukları,

Bu maddelerin Anayasa Mahkemesinden dönmemesinin sebebinin, ayrılma halinde zaten maddi tazminat uygulanan bu kişilerin bir yandan da hem kamuda hem özel sektörde belli bir süre içerisinde mesleğini icra etmesinin engellendiği, bunun sadece tabip subaylar ve dış hekimleri için yapıldığı ama Silahlı Kuvvetlerde görev yapan bir mühendis aynı veya daha başka uzmanlık gerektiren teknik meslek mensupları için yapılmadığı, yani burada orantısızlık ve eşitlik ilkesine aykırılık olduğu, yeni teklif edilen metinlerin iptal edilen düzenlemeden farklı olarak sadece süreyi yeniden hesaplamakta olduğu, ancak yaptırımın özünün değişmediği, kişinin yine belli bir süre mesleğini ne yazık ki icra edemediği, Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesinin doğru okunması gerektiğini,

Askerî sağlık sisteminde yaşanan sorunların temelinde yıllar içinde yapılan yapısal değişikliklerin yattığı, GATA başta olmak üzere askerî sağlık kurumlarının kapatılması ya da yapısının değiştirilmesinin TSK'nin sağlık alanındaki kurumsal hafızasını zayıflattığı, stratejik konumu ve çevresinde devam eden çatışmalar dikkate alındığında güçlü bir orduya sahip olmasına rağmen etkin bir askerî sağlık sisteminden yoksun olan ülkemiz açısından bu durumun ciddi riskler barındırdığı,

Askerî hastanelerle ilgili “Kapandı.” denildiği, ama iki güzide askerî hastanenin aslında kapanmadığı, Gülhane Akademi ve Haydarpaşa Hastanelerinin Sağlık Bakanlığına devredildiği ve sivillerin de sağlık hizmeti alımının önünün açılmış olduğu,

Askerî sağlık sisteminden kastedilenin sadece askerî hastane olmadığı, timdeki sağlıkçı arkadaşlardan başlayarak birinci kademe, ikinci kademe, üçüncü kademedeki Gülhane Askerî Tıp Akademisine kadar bir yapılanmadan bahsedildiği, sivil hastanelerde tedavi gören ve iç güvenlik operasyonlarında yaralanan personelin güvenliğiyle ilgili sıkıntılar yaşandığı, bu büyüklükteki bir ordunun sağlık ihtiyacını sivil hastaneler üzerinden sürdürme şansı bulunmadığı,

Türk Silahlı Kuvvetleri personelinin yıllardır bekleyen sosyal, özlük ve ekonomik sorunlarının hâlen devam ettiği, emekli astsubaylar ve emekli binbaşılardan özlük haklarında gerçekten bazı düzeltmelerin yapılması gerektiği,

Terörle mücadelede yaralanmasına rağmen gazi sayılmayan kahramanlarımızın durumu hâlâ çözüm beklediği,

Askerî okulların kapatılmasının, Türk Silahlı Kuvvetlerinin kurumsal yapısında yapılan değişikliklerin kurumun köklü geleneksel yapısını zayıflattığı,

Askerî mahal sayılan alanlar genişletilirken aynı zamanda askerî personelimizin lojman sorununun da çözülmesi ve kira yardımının da artırılması gerektiği, özellikle büyük şehirlerde yaşayan askerî personelimizin bu konuda önemli sıkıntıları olduğu,

Bir subayın Türk Silahlı Kuvvetlerinden ayrılmasının çok farklı sebepleri olabileceği, kendi isteğiyle, sağlık nedeniyle, ailevi veya zorunlu sebeplerle, idarenin bir işlemiyle ayrılmış olabileceği veya hakkındaki işlemin daha sonra mahkeme kararıyla hukuka aykırı bulunmuş olabileceği, daha önce Türk Silahlı Kuvvetlerinden ayrılmış bazı personelin, özellikle pilot subayların, kanuni düzenlemelerle yeniden sisteme alınabildiğinin görüldüğü, yetişmiş insan kaynağına ihtiyaç duyulduğunda mutlak yasakların her zaman doğru sonuç vermediği,

Kara Kuvvetleri emrinde astsubay adayı olarak eğitime başlamış ve eğitimlerini başarıyla tamamlamış olan 12 nci dönem astsubaylarının isimlerinin KHK ekinde yayınlanmamış olmasına rağmen, OHAL Komisyonuna başvuru haklarının kendilerine tanınmadığı, bununla birlikte haklarında bir yargılama olmayan, FETÖ'yle irtibat ya da iltisakı olmayan bahse konu personelin hem astsubaylığa ilişkin özlük haklarını kaybettiği hem de KHK'li olarak görüldükleri için silah arkadaşları, aileleri ve toplum nezdinde lekelendiği, masumiyet haklarının ihlal edildiği, Anayasa Mahkemesi kararına rağmen bir işlem yapılmadığı,

Anayasanın 138 inci maddesinin son fıkrasında “İdare, mahkeme kararlarını hiçbir surette değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.” ifade edildiği, getirilmeye çalışılan teklifle birinci derece mahkemenin verdiği kararın kale alınmadığı, tamamen kesinleşmesinin beklendiği, bunun da şu anki mevcut uygulamada üç ila beş yıllık bir süreye denk geldiği ve bu süre içerisinde kişinin Silahlı Kuvvetlerden ayrı bir şekilde beklemek zorunda kalacağı, tazmin hükmüne rağmen burada bir haksızlık yaşanacağı, eğer personel hakkında bir şüphe varsa personele görevden uzaklaştırma yapılabileceği, başka bir yerde görevlendirme yapılabileceği, ama bu şekilde yargı kararı netleşene kadar ayrı tutmanın ciddi bir hak ihlaline neden olacağı,

Anayasanın 2 nci maddesinin hukuk devleti ile ilgili olduğu, hak arama hürriyeti başlıklı 36 ncı maddesinde “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.” ifade edildiği, bir vatandaşın devleti karşısındaki en büyük silahının yürütmeyi durdurma kararı olduğu ve burada bunun uygulanmayacağı, yürütmeyi durdurmanın idari işlemin doğuracağı sonuçların vatandaşta yaratacağı olumsuz sonuçlarla alakalı askıya alma işlemi olduğu,

Kendilerine göre bu maddenin Teklifin en önemli ve en sorunlu maddelerinden biri olduğu, maddenin ilk bakışta teknik bir idari yargılama usulü düzenlemesi gibi görüldüğü, ancak gerçekte hukuk devletinin en temel ilkelerinden birine dokunduğu, bu maddeyle bu temel kurala çok geniş bir istisna tanındığı; güvenlik soruşturması, arşiv araştırması, terör iltisakı ve 375 sayılı KHK'nin geçici 35 inci maddesi gibi başlıklarda verilen ve göreve iade sonucu doğuran mahkeme kararlarının uygulanmasının kararın kesinleşmesine bırakıldığı; yani kişinin dava açacağı, mahkemeyi kazanacağı, idarenin işleminin hukuka aykırı bulunacağı, ama kişinin görevine dönebileceği, mahkeme kararının sonuç doğurmayacağı, idarenin haksız bulunmuş olacağı, ama haksız işlemin sonucunun devam edeceği, bu haliyle bu maddeyi kabul edemeyeceklerini,

Bu maddenin Anayasaya uygun olmadığı gibi kendilerine göre vicdani de bir kanun olmadığı, aynı zamanda akla mantığa uygun da olmadığından çok gürültü çıkarabileceği ve Hükümetin FETÖ'yle

mücadelesinde Hükümetin aleyhine bir ortam oluşturabilecek mahiyetler taşıdığı, bu bakımdan Genel Kurula kadar bunun incelenmesi ve Genel Kurula gelene kadar en azından daha vicdani ve akli başında bir değişikliğe uğramasını dilediklerini,

Teklifin 8 inci maddesinin Anayasa Mahkemesinin 21/4/2022 tarihli ve E.2021/19, K.2022/46 sayılı kararıyla iptal ettiği 221 sayılı Kanunun temel yaklaşımını yeniden düzenlediği, Teklif edilen maddenin iptal kararının gereklerini karşılamadığı, “Tahsis tarihinde kamulaştırılmış sayılır.” ibaresi nedeniyle aynı anayasal sakıncanın sürdürülmekte olduğu, hak sahiplerinin yalnızca fiili tahsis tarihindeki rayiç bedeli isteyebileceği düzenlenerek gerçek karşılık ilkesinin dışlanmakta olduğu ve 12/1/1963 tarihinden sonra ileri sürülen taleplerin kabul edilmeyeceği öngörülerek hak arama özgürlüğünün daraltıldığı, Anayasa Mahkemesi kararının bağlayıcı gerekçesiyle uyumlu olmayan bu maddenin teklif metninden çıkarılması gerektiği,

Bu maddenin muhtemelen bir anayasal yargı denetiminden yine geçeceği, oradaki raportörlerin muhtemelen aynı düzenlemeleri önerecekleri, Bakanlık yetkililerinin hangi gerekçeyle buna ihtiyaç duyulduğuna ilişkin somut bir açıklama yapması gerektiği,

Şehit ve gazi ailelerimizle ilgili bir çatı kanun teklifi hazırlığı olduğu, bu konuda kendi görüşlerinin de alındığı, bunları da dile getirmek istedikleri, şehit ve gazi aileleriyle ilgili yasa teklifinin de bir an önce Komisyona getirilmesi ve yasanın geçmesi için çaba gösterilmesini beklediklerini,

Bir sebeple 55 yaşına kadar çalışmadan ayrılan uzman erbaşların da sorunlarının çözülmesi gerektiği,

Anayasa Mahkemesinin uzman erbaşlarla ilgili maddeyi sadece sicil için iptal etmediği, “Sözleşme feshi, başarısızlık ve istifade edilememe durumlarını kanunla düzenlenmeden yönetmeliğe devredemez.” ifade edildiği, burada sadece sicil düzenlemesini kanununa aldığımızı ama onun dışında kalan bu istifade edememe, intibak edememe gibi ucu açık yetkilerin yine yönetmeliğe bırakıldığı,

Türk Silahlı Kuvvetlerinin ihtiyaç fazlası silah ve malzemelerinin dost ve müttefik ülkelere satışı konusundaki yetki devri değişikliğinin neden yapıldığı ve niye hesapların Millî Savunma Bakanlığına devredildiği konusunun açıklanması gerektiği,

Sözleşmeli er ve erbaşların kamuda istihdamı konusunda yapılması öngörülen mülakat konularının; genel kültürü ve genel yeteneği, bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü, liyakati, temsil kabiliyeti, tutum ve davranışlarının göreve uygunluğu, özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı, bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı şeklinde sayıldığı, bu kriterlerle adam seçmek demenin bu işin siyasallaşmasına yol açmak demek olduğu, Ordunun siyasallaşmasının büyük bir tehlike doğuracağı, bu nedenle mülakatın kaldırılması gerektiği,

Türk Silahlı Kuvvetlerinde yıllarca görev yapmış, disiplin içinde çalışmış, zor şartlarda hizmet etmiş sözleşmeli erbaş ve erlerin kamu hizmetinde değerlendirilmesi gerektiği, kendilerinin de ifade ettiklerini, bu insanların genç yaşta önemli bir tecrübe biriktirerek görevlerinden ayrıldıkları, Devletin bu tecrübeyi görmesi ve bu insanlara ikinci bir kamusal kariyer imkânı tanınmasının doğru bir yaklaşım olduğu, ancak bu düzenlemenin uzman erbaşları kapsamaması ve kontenjanların kapasiteye yetmeyebileceği nedeniyle eksik bir düzenleme olduğu, son olarak Türkiye’de sözlü sınav konusunun kamu personel alımlarında en fazla tartışma yaratan alanlardan biri olduğu,

Fiziki yeterlilik ve değerlendirme testiyle yazılı sınav için İçişleri Bakanlığına ve Millî Savunma Bakanlığına verilen yetkileri doğrudan kanuna koyarak yüzde 50 gibi daha şeffaf, yönetilebilir ve objektif kriterler sağlayacak bir hâle getirmek gerektiği,

Millî Savunma Bakanlığı tarafından Komisyon milletvekilleri tarafından sorulan ve yapılan açıklamalara cevaben;

Kamulaştırma Kanununda değişiklik teklifinin Anayasa Mahkemesinin bir iptal kararına dayandığı, 221 sayılı Kanun hükümlerinin iptal edilmesi sonrasında burada bir hukuksal boşluk doğduğu ve bu hukuksal boşluğun giderilmesi gerektiği, 221 sayılı Kanunun Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi nedeniyle Bakanlığa karşı açılmış çok sayıda dava bulunduğu, halen derdest olan bu davalarda tazminat bedellerinin çok yüksek olması nedeniyle bu boşluğun giderilmesine yönelik bir değişiklik teklifinin hazırlandığı,

Bütün Bakanlık personelinin özlük hakları için devletin imkânları nispetinde gerekli çalışmaların yapıldığı, 2027’de veya hatta 2026’da tüm personelin özlük haklarıyla alakalı bir plan bütünlüğü içerisinde diğer kurumlarla koordineli olarak ve bütçe imkânları nispetinde değişiklik teklifleri hazırlandığı ve ilgili kurumlara gönderildiği, bu kurumlarda olgunlaşan değişiklik tekliflerini de kamuoyuna açıkladıkları,

Uzman erbaşlarla ilgili olarak diğer hususların zaten geçen sene kanunla düzenlendiği, geçen yıldan sadece sicil konusunun kaldığı, şimdi o hususların da kanuna geçirilmiş olacağı,

Uzman erbaşların sözleşme feshinde ve göreve son verilmelerinde keyfi bir işlem bulunmadığı, ya kendilerinin ayrıldığı ya disiplin nedeniyle ayrılanlar olduğu, ihtiyaç varsa zaten 55 yaşına kadar çalıştırıldıkları, uzman erbaşların durumunun sözleşmeli erlerin durumundan tamamen farklı olduğu,

Kanun kapsamında dış ülkelere yapılacak yardımlarla ilgili bir düzenleme bulunduğu, bunlara yapılacak yardımların onlar adına açılacak hesaplarına aktarıldığı, yine Kanundaki hüküm gereğince bu hesaplar beş yıl içerisinde kullanılmazsa bunların hazineye iade edildiği, ancak eğer ülke bunu kabul ederse ve yerli savunma sanayisi firmalarıyla bir anlaşma yaparsa bu parayı kullanabildiği ve bu paranın orada kullanılacağı kadar beklediği, bu düzenlemeyle bekleyen para varsa ve diğer başka ülkelerle ilgili hızlandırılması gereken hususlar söz konusu olursa bekleyen bu ödeneğin Bakan yetkisinde, ekstra bir ödenek talep edilmeden, aktif olarak kullanılma yetkisini sağladığı,

Kanun Teklifi üzerinde müzakerelerde Komisyon Başkanı Hulusi AKAR tarafından yapılan açıklamada;

Kanun Teklifinin yürürlük ve yürütme dâhil 17 maddeden oluştuğu, bu maddelerin çoğunun; 1, 2, 8, 12 ile dolaylı olarak 10 ve 11 inci maddeleri ve 15 inci maddesinin Anayasa Mahkemesinin iptal kararları doğrultusunda yapılan düzenlemeleri içerdiği, 2024 yılında kabul edilen bazı düzenlemelerin iptal edildiği, bunların dışında da bazı iptaller olduğu, bu iptallerin yerine bazı düzenlemeler yapılmak suretiyle hazırlanmış olanlar da dahil olmak üzere 17 maddeden oluştuğu,

dile getirilmiştir.

5. Teklif Metnine İlişkin Kabuller ve Değişiklikler

Teklifin tümü üzerinde yapılan görüşmelerin tamamlanmasının ardından, maddeleri üzerinde görüşmelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Kanun Teklifinin;

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 ve 17’nci maddeleri aynen ve oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Kanun Teklifinin maddeleri üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasının ardından, tümü oya sunulmuş ve oy çokluğuyla kabul edilmiştir. Kanunların hazırlanmasında uygulanan esas ve usuller çerçevesinde, Kanun Teklifinde anlatımın açıklığa kavuşturulması ve kanun tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla Komisyon Başkanlık Divanına redaksiyon yetkisi verilmesi hususu oya sunulmuş ve kabul edilmiştir. Bu çerçevede Kanun Teklifinin tamamı gözden geçirilmiş ve metinde redaksiyon mahiyetinde değişiklikler yapılmıştır.

6. Genel Kurulda Temsil

İçtüzüğün 45'inci maddesi uyarınca, Teklifin Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere İzmir Milletvekili Mehmet Ali ÇELEBİ, Konya Milletvekili Ünal KARAMAN ve Ankara Milletvekili Mustafa Nedim YAMALI Teklif ile ilgili özel sözcü seçilmişlerdir.

Başkan <i>Hulusi Akar</i> Kayseri	Başkanvekili <i>Refik Özen</i> Bursa	Kâtip <i>Mehmet Ali Çelebi</i> İzmir (Bu raporun özel sözcüsü)
Üye <i>Mustafa Nedim Yamalı</i> Ankara (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>İbrahim Ethem Taş</i> Antalya	Üye <i>Uğur Bayraktutan</i> Artvin (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Feyzi Berdibek</i> Bingöl	Üye <i>Ayhan Salman</i> Bursa	Üye <i>Özgür Ceylan</i> Çanakkale (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Vezir Coşkun Parlak</i> Hakkâri (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Adnan Şefik Çirkin</i> Hatay (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Mehmet Uğur Gökgöz</i> Isparta
Üye <i>Cengiz Çiçek</i> İstanbul (Son oylamada bulunamadı, muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Medeni Yılmaz</i> İstanbul (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Aşkın Genç</i> Kayseri (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Metin İlhan</i> Kırşehir (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Abdullah Ağralı</i> Konya	Üye <i>Ünal Karaman</i> Konya (Bu raporun özel sözcüsü)
Üye <i>Seyit Torun</i> Ordu (Son oylamada bulunamadı, muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Muhammed Avcı</i> Rize	Üye <i>Mehmet Ali Cevheri</i> Şanlıurfa
	Üye <i>Tahsin Becan</i> Yalova (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Eylem Ertuğ Ertuğrul</i> Zonguldak (Muhalefet şerhimiz vardır)

MUHALEFET ŞERHİ

(2/3705) esas numaralı **Uzman Erbaş Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi**' ne ilişkin muhalefet şerhimiz aşağıdadır.

1. GENEL DEĞERLENDİRME

24 Haziran 2018 tarihli seçimlerinin ardından 9 Temmuz 2018 tarihinde resmen geçiş yapılan, adına 'Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi' denilen ve tarafımızca sürecin başından itibaren dile getirilen yeni hükümet sisteminin bir 'tek adam' rejimi olduğu yönündeki savlarımızın ne kadar yerinde olduğu görüşülen (2/3705) esas numaralı tekliften de anlaşılmaktadır. 9 Temmuz 2018 sonrasında TBMM'de görüşülen tekliflerin kahir ekseriyeti Bakanlıklarda çalakalem hazırlanmış, usul yerine gelsin diye imzaları tamamlanarak TBMM Başkanlığına sevk edilmiş ve başkanlıkça da gündeme alınmış kanun tekliflerinden oluşmaktadır.

Esasen komisyon başkanımız Sayın Hulusi Akar'da daha komisyon görüşmelerinin başında, "Bu kanun teklifi yürürlük ve yürütme dâhil 17 maddeden oluşmakta. Bu maddelerin çoğu 1, 2, 8, 12 dolaylı olarak, madde 10, 11 ve 15'inci maddeleri de Anayasa Mahkemesinin iptal kararı doğrultusunda yapılan düzenlemeleri içermektedir. İptal edildi, 24'te gönderildi, ondan sonra bir daha iptaller oldu" diyerek sürecin nasıl işlediğini ortaya koymuş oldu.

Sayın Bakan Yardımcısı da komisyonda yaptığı konuşmada "Malum olduğu üzere bu yasa maddesinin kanun değişikliği teklifi Anayasa Mahkemesinin bir iptal kararına dayanıyor, 221 sayılı kanun hükümlerinin iptal edilmesine. Burada da bir hukuksal boşluk doğmuş, bu hukuksal boşluğun giderilmesi gerekiyor. Bunun kapsamı 221 sayılı Kanun'un Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi nedeniyle Bakanlığımıza karşı açılmış çok sayıda dava var. Bu davalar derdest ve bunun da tazminat bedellerinin çok yüksek olması nedeniyle bu boşluğun giderilmesine yönelik bir **yasa değişikliği teklifi tasarısı** hazırlanmış durumda efendim," ifadelerini kullanarak teklifin mutfağına kısmen işaret ediyor.

Söz konusu kanun teklifi 05 Haziran 2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş, aynı tarihte esas komisyon olarak Milli Savunma Komisyonuna tali komisyon olarak İçişleri ile Plan ve Bütçe Komisyonlarına sevk edilmiştir.

Söz konusu kanun teklifinin Plan ve Bütçe Komisyonu ve İçişleri Komisyonlarında gündeme alınıp görüşülmediği anlaşılmaktadır. TBMM'de ilgili ihtisas komisyonlarında yeterince tartışılıp görüşülmeden geçen çok sayıda yasanın kısa süre içinde defalarca değiştirildiğine tanıklık ediyoruz. Bu anlamda tali komisyonlar kanun teklifi üzerinde incelemelerini yapıp komisyonumuza raporlarını sunmuş olsalardı yasama verimliliği açısından daha sağlıklı bir süreç işletilebilirdi kanısındayız. Bu yaklaşım maalesef tek adam dönemi yasa yapma geleneği halini aldığından TBMM Başkanlığına da kanıksanmış görünmektedir.

Teklifin gerekçesinde; “...tabip subaylar ile dış hekimi subayların ilişkilerinin kesilmesi halinde bunlara uygulanacak yaptırımlara ilişkin 1219 sayılı Kanunun ilgili hükümlerinin, 9/10/1956 tarihinden önceki kamulaştırması el atmadan kaynaklanan işlemlere dair 221 sayılı Kanun maddelerinin, 3269 sayılı Kanunun sicile ilişkin usul ve esasları yönetmeliğe bırakan maddesinin, 6191 sayılı Kanunun statü geçişine ilişkin yapılacak sınavların usul ve esaslarını yönetmeliğe bırakan maddesinin, 6191 sayılı Kanunun statü geçişine ilişkin yapılacak sınavların usul ve esaslarını yönetmeliğe bırakan maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi sebebiyle oluşan yasal boşluğun giderilmesine yönelik ilgili kararlar göz önünde bulundurularak yeniden düzenleme yapılması amaçlanmaktadır.” Buda açıkça aslında teklifin genel çerçevesinin Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu kararlar kapsamında iptal edilen maddelerin tadil edilmesi ve muhtemel iptal kararlarının önüne geçilebilmesine yönelik düzenlemeler içerdiğinin ikrarı niteliğindedir.

İptal kararları doğrultusunda yeniden verilebilecek muhtemel iptal kararlarını önlemeye dönük olarak teklifte 6 madde (teklifin 1- 2- 8- 12 ve 15’inci maddeleri) bulunmaktadır. Söz konusu maddelere ilişkin olarak komisyon ve TBMM Genel Kurulu aşamasında dile getirdiğimiz Anayasa’ya aykırılık iddiaları üzerinde durulmuş olursa bu AYM iptal kararları çıkmayacaktı. Bu 6 maddeye ek olarak Anayasa’ya aykırılığı açık olan bir madde daha teklifin 7’inci maddesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Şöyle ki terör örgütleriyle bağlantılı veya iltisaklı olma durumuyla ilgili kamudan ihraç edilmeye karşı açılan davalarda esas ve yürütmeyi durdurmaya ilişkin kararların, kararın kesinleşmesine kadar uygulanmaması sonucunu doğuran söz konusu istisnai düzenleme açık bir biçimde Anayasa’nın 2., 36., ve 125’inci maddelerine aykırılık taşımaktadır. AYM tarafından iptal edilen maddelerin akibeti muhtemeldir ki uyarılarımızın kayda alınmadığı bu madde içinde gerçekleşecektir ve bu durum yüce meclisimize zaman kaybettirecektir.

Anlaşıldığı üzere AKP iktidarı ile usul ve hukukun genel ilkelerinin göz ardı edildiği hukuk sistematigi ile örtüşmeyen yaklaşım Uzman Erbaş Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nde de kendini göstermiştir.

Yine teklifin 8'inci maddesi mülkiyet hakkına doğrudan müdahaleyi içeren yapıyla 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na bir geçici madde eklemek suretiyle değiştirilmesini sağlayacaktır. Bu maddenin komisyonumuz uzmanlık alanıyla hiç ilgisi olmadığı aşikar olduğu halde teklif metninden çıkarılmasına yada ilgili ihtisas komisyonlarında görüşülmesine ilişkin önerilerimiz kabul görmemiş, çoğunluğun görüş ve fikirlerine karşın azınlığın hak, düşünce ve görüşlerinin de teminatı olan demokratik mekanizmada aksaklıklar oluşmuş ve parmak çoğunluğuyla ilgili madde geçmiştir.

Modern toplumların demokratik gelişmişlik düzeyinin en önemli belirleyici unsurlarından biri de hiç şüphesiz halkın siyasi ve idari karar alma süreçlerinde yönetime katılımlarının sağlanıp sağlanmadığı ölçütüdür. Bu anlamda en belirleyici değerın yönetime katılım olgusu olduğundan bahsedebiliriz. Katılım olgusunun en pratik biçimde hayata geçebilmesinin yöntemlerinden biri sendikalar ve meslek örgütleri gibi sivil toplum kuruluşlarının görüş ve önerileri ile karar alma süreçlerinde etkin olmasıdır. Pek çok gelişmiş ülke demokrasisi gücünü sivil toplumun gücünden almakta ve sahip oldukları güçlü demokrasileri uluslararası finansal hareketler için cazibe yaratmakta, bu ülkeler ulusal çıkarlarını çok daha etkin savunabilmektedir.

Demokratik rejimler, sadece siyasi partilerin ya da yönetici bir tek adamın kararlarıyla değil, sivil toplum kuruluşlarının ve bireylerin de karar alma süreçlerine katıldıkları örgütlenme özgürlüğünün önündeki engellerin kaldırıldığı, kuvvetler ayrılığı ilkelerinin yaşam bulduğu rejimlerdir.

2/3705 esas numaralı kanun teklifi; Türk Silahlı Kuvvetleri ve İçişleri Bakanlığı'nda halen görev yapan subay, astsubay, uzman çavuş, sözleşmeli erden tutunda TSK ve İçişleri Bakanlığı' nam ve hesabına okutulan öğrenciler, Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma, Sahil Güvenlik, Emniyet teşkilatlarında görevli personeli ve askeri öğrenciler ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Polis Akademisi öğrencileri ve bunların adaylarına kadar toplumun çok geniş bir kesiminin yaşamları üzerinde sonuçları olabilecek nitelikte düzenlemeler içermektedir.

Kanunla kurulan (TESUD) Türkiye Emekli Subaylar Derneği, (TEMAD) Türkiye Emekli Astsubaylar Derneği ve 26 Mayıs 2024 tarihinde birinci olağan kongresini yaparak kurulan (TEMUD) Türkiye Emekli Uzman Erbaşlar Derneği'nin de içinde olduğu derneklerin görüşlerine kanun teklifinin hazırlık sürecinde başvurulmadığı gibi komisyon toplantısı esnasında da görüşlerini ifade etmelerine izin verilmemiştir. Uzman erbaşların astlık-üstlük münasebetlerinin düzenlenmemiş olması kabul edilebilir bir durum değildir. İvedilikle bu yönde de bir düzenleme yapılmalıdır.

Yıllardır söz verildiği halde bir türlü czlemeyen Astsubayların tazminat sorunları yeri gelmişken bu teklif ile czlebiliridi ama bu konudaki nerilerimizde kabul görmedi. Ancak bugün aileleri ile birlikte toplam sayıları 2000 bin civarında olan ve yaşları bir hayli yüksek olduğundan ek iş de yapamayacak durumdaki emekli binbaşlar çok zor durumdadır. Ekonomik anlamda bu sıkıntı içinde olan birde astsubaylarımız bulunmakta. Kıdemli Binbaş ve Binbaşlar ile Astsubayların aylık bağlama oranlarının da emekli diğer personelin aylık bağlama oranlarına yaklaştırılması için tasarruf tedbirleri bahane edilmemeli bu sorun artık czlmelidir. Astsubayların tazminat problemleri başta olmak üzere astsubay meslek yüksekokullarının lisans seviyesine karılması, özlük haklarıyla ilgili diğer tüm sorunlarının bu kanun teklifinin içinde olması ve czlmesi gerekirdi.

Bu teklifte artık kangren haline gelmiş Asker Hastaneleri konusunun da czme kavuşturulması yerinde olurdu ancak teklifte bu husus göz ardı edilmiştir.

Teklifin bazı maddeleri Anayasa'nın giriş kısmındaki demokratik hukuk devleti ile eşitlik ilkesine ile mülkiyet hakkına ve masumiyet karinesine aykırılıklar taşımaktadır.

2. MADDELERE İLİşKİN GöRüşLERİMİZ

Teklifin 1'inci ve 2'inci maddeleri ile: Maddeyle 1219 sayılı Kanunun 28'inci ve 45'inci Maddelerinin nc fıkraları yeniden düzenlenmektedir.

Söz konusu maddelerle Millî Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına tıp fakültesinde ve diş hekimliği fakültesinde okutulan askeri öğrencilerin diş hekimi tabip/ tabip subaylığa naspedildikten sonra Türk Silahlı Kuvvetlerinden mahkeme veya disiplin kurulu kararına dayanılarak ilişiklerinin kesilmesi veya istifa etmeleri halinde, öğrenim süresine bağlı olarak kalan yükümlülük sürelerinin tamamında değil, öğrenim süresinin yükümlülük süresine

oranının; kalan yükümlülük süresi ile çarpımı sonucunda elde edilen süre boyunca hekimlik mesleğini icra edememelerine ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

Anayasa'nın "Çalışma ve sözleşme hürriyeti" başlıklı 48. maddesinde "Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir. Devlet, özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır." denilerek çalışma ve teşebbüs hürriyeti güvence altına alınmıştır.

Çalışma hürriyeti kişinin çalışıp çalışmama, çalışacağı işi seçme ve çalıştığı işten ayrılma özgürlüğünü korumakta ve ücretli olarak bağımlı çalışma hakkı kadar iktisadi ve ticari faaliyet yapma ve mesleki faaliyette bulunma hakkını da içermektedir.

Anayasa'nın 49. maddesinde, çalışmanın herkesin hakkı ve ödevi olduğu, devletin çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alacağı belirtilmiştir. Çalışma özgürlüğü, herkesin dilediği mesleği seçmede özgür olmasını ve zorla çalıştırılmamayı ifade eder. Birey bu özgürlüğünü kullanarak dilediği alanı ve işi seçebilir. Çalışma hakkı ise bireyin özgür iradesiyle seçtiği mesleği veya işi icra etmesini, devletin de çalışmak isteyenlere iş temin etmek için gereken tedbirleri almasını gerektirmektedir.

Söz konusu maddeler ile Millî Savunma Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına tıp fakültelerinde okuyan dış hekimi tabip/ tabip subaylardan yükümlülük süresini tamamlamadan mahkeme veya disiplin kurulu kararıyla ilişkisi kesilenlerin kalan yükümlülük süresince hekimlik mesleğini icra edemeyeceklerini öngörmek suretiyle Anayasa'nın 48., 49. ve 70. maddelerinde güvence altına alınan çalışma hakkı ve özgürlüğü ile kamu hizmetine girme hakkına sınırlama getirmektedir.

Anayasa'nın 5. maddesinde demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Kural kapsamında mecburi hizmet yükümlülüğünün yerine getirilmesi için öngörülen yaptırımın eğitim masrafları devlet

tarafından karşılanan tabip subayların elde ettikleri bilgi birikimlerinin ülke ihtiyaçları doğrultusunda kullanılmasının sağlanarak Türk Silahlı Kuvvetlerinin personel politikasının etkin ve verimli bir şekilde uygulanması ve böylelikle ülkenin iç ve dış güvenlik hizmetinin kesintiye uğratılmadan öngörülebilir şekilde yerine getirilmesini amaçladığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan kuralın kamu hizmetlerinin aksatılmadan sürdürülmesi suretiyle kamu düzeninin sağlanmasına yönelik meşru bir amacının bulunduğu açıktır. Bununla birlikte kuralın anayasal bağlamda meşru bir amacının bulunması yeterli olmayıp sınırlamanın ölçülü olması gerekir.

Kanun koyucunun Millî Savunma Bakanlığı ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bünyesinde görev alan tabip subaylar hakkında belirli sürelerle öngördüğü mecburi hizmet yükümlülüğüne uyulmaması hâlinde yaptırım öngörmesi, bunların niteliğini ve şartlarını belirlemesi hususunda takdir yetkisi bulunmaktadır. Ancak çalışma hakkı ve özgürlüğü ile kamu hizmetine girme hakkı sınırlandırılırken öngörülen yaptırımla ulaşılmak istenen meşru amaç arasında makul dengenin sağlanması gerekir.

Kanun koyucu mecburi hizmet süresi sona ermeden Türk Silahlı Kuvvetlerinden herhangi bir nedenle ayrılan tabip subaylar hakkında daha önce tazminat sorumluluğu belirlemişken kuralda mahkeme veya disiplin kurulu kararıyla ilişkisi kesilenler için yükümlülük süresince hekimlik mesleğinin icra edilmemesi şeklinde farklı bir ek yaptırım öngörmüştür. Kuralın orantılılığı hususunda söz konusu yaptırımın şartları, kapsamı ve ağırlığının dikkate alınması gerekir.

Anayasa Mahkemesi terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilerek ilgili mevzuat çerçevesinde kamu görevinden çıkarılan veya güvenlik soruşturması sonucuna göre kamu görevine alınmayan tabiplerden devlet hizmeti yükümlüsü olanların ancak çıkarılma veya göreve alınmama kararının verildiği tarihten itibaren 450 gün sonra mesleklerini icra edebileceklerini düzenleyen 1219 sayılı Kanun'a eklenen ek 15. maddenin iptali talebiyle açılan davada kuralı Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddeleri kapsamında incelemiş ve benzer sonuca ulaşmıştır.

Anayasa Mahkemesi anılan kararda, kuralda kişilerin bir taraftan kamuda çalışmaları önlenirken diğer yandan 450 gün gibi uzun bir süreyle özel sektörde çalışmalarının yasaklandığını, böylelikle kişilerin belirlenen süre zarfında tabiplik mesleğini icra etmelerinin

önlendiğini, kuralın ihdas nedeninin çalışma barışını sağlamak olsa da bu kadar ağır bir tedbire başvurulmadan da anılan sonuca ulaşılabileceğini, bu yönüyle kural kapsamındaki kişilere zorunlu hizmet süresi boyunca sadece bu hizmete tabi bölgelerde özel sektördeki işlerini icra edebilme yükümlülüğü getirilerek ya da benzeri başka tedbirler uygulanmak suretiyle anılan amaca ulaşılabileceğini, dolayısıyla kuralla çalışma hakkı ve özgürlüğüne getirilen sınırlamanın ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmadığını, bir an için kuralın gereklilik ilkesini karşıladığı düşünülse dahi 450 gün gibi uzun bir süre özel sektörde hekimlik mesleğinin icra edilmesinin önlenmesinin öngörülen amaç bakımından kişiler üzerinde aşırı külfete neden olacağını belirterek kuralın Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddelerine aykırı olduğunu belirtmiştir (AYM, E.2019/13, K.2021/31, 29/4/2021).

Bu itibarla mecburi hizmet yükümlülüğünün yerine getirilmesini sağlamak amacıyla tazminat sorumluluğuna ek olarak kişinin uzun süreler kamuda ya da özel sektörde hekimlik mesleğini icra etme imkânını ortadan kaldıran kuralın kamu düzeninin sağlanması amacı bakımından orantılı olduğu söylenemez. Dolayısıyla kuralla çalışma hakkı ve özgürlüğü ile kamu hizmetine girme hakkına ölçsüz bir sınırlama getirilmektedir.

Özetle kanun teklifiyle getirilen askeri dış tabiileri ve tabiilerin istifa veya ihraçları halinde mesleklerini icra edememelerine yönelik yasak açısından bakıldığında esas itibarıyla hekimlerin çalışma hakkı ve mesleğini icra etme hakkının makul olmayan uzun bir süre açısından kısıtlandığı görülmektedir. Bu haliyle düzenleme AYM Kararındaki iptal gerekçesini karşılamaktan uzaktır. Bu itibarla mecburi hizmet yükümlülüğünün yerine getirilmesini sağlamak amacıyla tazminat sorumluluğuna ek olarak kişinin uzun süreler kamuda ya da özel sektörde hekimlik mesleğini icra etme imkânını ortadan kaldıran düzenleme, kamu düzeninin sağlanması amacı bakımından orantılı değildir. Bu nedenle teklif edilen düzenleme ile çalışma hakkı ve özgürlüğü ile kamu hizmetine girme hakkına ölçsüz bir sınırlama getirilmektedir.

Dolayısıyla teklifin 1 ve 2'inci maddeleri Anayasanın 13. maddesi uyarınca temel haklara sınırlama getiren düzenlemelerin, kanunla ihdas edilmesi, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ölçülülük, elverişlilik, gereklilik ve orantılılık ilkeleri ile uyumsuzdur ve Anayasa'nın 13, 48, 49. ve 70. maddelerine açıkça aykırıdır.

Teklifin 3'üncü maddesi: Teklifin ilgili düzenlemesi ile daimi konuşlu buldukları limanlar dışında, yurtiçi limanlarda görevlendirilen ve denizaltı gemisinde yatacak yer imkanı

sağlanamayan personele konaklama gideri ödenebilmesi ve zor şartlar altında çalışan personelin göreve/harbe hazır bulundurulması amaçlandığından değişiklik tarafımızca olumlu olarak değerlendirilmiştir.

Teklifin 4'üncü maddesi: Teklifin bu maddesiyle Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun 100'üncü maddesine yapılacak eklemeye, mevcutta ordu evleri, askeri gazino, kışla gazinosu askeri mahal vasfında ve mahiyetinde sayılırken; teklifle "gazi uyum evleri, özel, yerel ve kış eğitim merkezleri, vardiya yatakhaneleri de artık askeri mahal vasfı ve mahiyetinde sayılacak.

Vardiya yatakhaneleri, gazi uyum evleri ile özel, yerel ve kış eğitim merkezlerinin de askeri mahal vasfını haiz olan orduevleri, askeri gazinolar ve kışla gazinolarında yapılabilecek düzenlemeler ile aynı kapsamda değerlendirilebilmesi, diğer tesislerden farklı olduğu algısının ve bu merkezlerin 100 üncü maddede yer almamasının getirebileceği olası idari ve hukuki problemlerin ortadan kaldırılması amaçlandığından tarafımızca olumlu olarak değerlendirilmiştir.

Teklifin 5'inci maddesi: Teklif ile Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun 50 nci maddesine eklenen fıkra eklenmektedir. Uygulamada TSK'dan herhangi bir nedenle ayrılan subaylar Sefer Görev Emri ile görevlendirme hali hariç Yeniden TSK'ya alınmamaktadırlar. Teklif Kanun'daki bir boşluğun giderilmesini amaçlamaktadır.

Ayrıca 15 Temmuz sonrasında 926 Sayılı Kanun'a eklenen Ek Geçici 92 ve Ek Geçici 98'inci maddeler ile daha önce çeşitli nedenlerle TSK'dan ayrılan pilot subayların TSK'da yeniden subay nasbedilmeleri sağlanmıştır.

Önerilen düzenlemede Kanunda yer alan istisnalar ayrık tutulduğundan, Kanun ile düzenleme yapmak kaydıyla, herhangi bir nedenle ayrılan subayların yeniden TSK'da istihdam edilmeleri imkânı olacaktır.

Teklifin 6'ıncı maddesi: Teklifin ilgili maddesiyle 926 sayılı Kanunun geçici 43 üncü maddesinin birinci fıkrasında değişikliğe gidilmiştir.

Söz konusu madde Millî Savunma Bakanlığı ve bağlılarının bünyesinde yer alan eğitim ve öğretim kurumlarında ders vermek üzere görevlendirilen emekli subay ve astsubaylar ile Devlet memurları, kamu kurum ve kuruluşlarından emekli olup çalışma alanında tanınırlığı ve

yetkinliği olanlar ile emekli öğretim elemanlarına (varsa akademik unvanları da göz önünde bulundurularak) ve diğer yükseköğretim kurumlarından görevlendirilen öğretim elemanlarına ek ders ücreti ödenmesinin yasal dayanağını teşkil etmektedir.

Söz konusu eğitim ve öğretim kuruluşlarında eğitim ve öğretim faaliyetlerinin TSK'da görevli personel eliyle yürütülmesi, kadro ya da mevcut imkansızlıkları nedeniyle mümkün olamayabilir.

Örneğin TSK öğretim kurumları bünyesinde hukuk fakültesi bulunmadığı bilinmektedir. Ancak Harp Enstitüleri, Harp okulları ve Astsubay MYO'larındaki hukuk dersleri diğer yükseköğretim kurumlarından görevlendirilen öğretim üyeleri vasıtasıyla yerine getirilmektedir. Bu örnekler çoğaltılabilir.

Millî Savunma Bakanlığı ve bağlılarının bünyesinde yer alan eğitim ve öğretim kurumlarında ihtiyaç duyulan konu ve alanlarda belirtilen şartlar dahilinde görevlendirilen kişilere 2029 - 2030 eğitim ve öğretim dönemi sonuna kadar geçerli olmak kaydıyla ek ders ücreti verilmesi sağlanarak eğitim ve öğretim faaliyetlerinde müteakip dönemde meydana gelebilecek aksaklıkların bertaraf edilmesi amaçlandığından düzenleme yerindedir.

Teklifin 7'inci maddesi: Madde ile İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun Kararların sonuçları başlıklı maddesinin birinci fıkrasına cümle eklenmekte ve eklenen bu cümle ile Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının idare tarafından gecikmeksizin uygulanmasına ilişkin düzenlemeye bir istisna getirilmekte ve Millî Savunma Bakanlığı merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatı ile bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarında. Genelkurmay Başkanlığı, Kara Kuvvetleri Komutanlığı, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Millî Savunma Üniversitesi ve Harita Genel Müdürlüğünde görevli personel ve bunların adayları ile Milli Savunma Üniversitesinde eğitim gören askeri öğrenci ve bunların adayları hakkında (Milli Savunma Bakanlığı nam ve hesabına eğitim gören öğrenciler dâhil); Jandarma, Sahil Güvenlik ve Emniyet teşkilatlarında görevli personel ve bunların adayları ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Polis Akademisi ve bunlara bağlı eğitim ve öğretim kurumlarındaki öğrenciler ile bunların adayları hakkında (Jandarma, Sahil Güvenlik ve Emniyet teşkilatı nam ve hesabına eğitim gören öğrenciler dâhil); Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı personeli hakkında; terör iltisakı bulunması nedeniyle kamu görevine alınmama, kamu görevinden veya meslekten

ayırma/çıkarma yahut sözleşme feshi işlemlerine yönelik açılan idari davalar, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Geçici 35 inci maddesi uyarınca tesis edilen idari işleme yönelik açılan idari davalar ve güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması işlemlerinin idarece olumsuz değerlendirilmesi işlemine yönelik açılan idari davalarda verilen göreve iade sonucu doğuran mahkeme kararlarının, mahkeme kararının kesinleşmesi halinde uygulanacağına ilişkin düzenleme yapılmaktadır. Bir diğer deyişle Danıştay İdari Davalar Genel Kurul Kararı verilinceye kadar göreve iade işleminin yapılmaması kanunla düzenlenmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti, bir hukuk devleti olarak nitelendirilmiştir. Bir hukuk devletinde mahkeme kararlarının uygulanmasını kanuni düzenlemelerle engellemeye çalışmak kabul edilemez. Hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

Özellikle İdarenin mahkeme kararlarına uyma zorunluluğuna ilişkin genel düzenlemeye getirilen bu istisnai düzenleme, kamu görevlilerinin çalışma ve yaşam hakkını doğrudan engellediği gibi açık bir biçimde hak arama özgürlüğünü de zedelemekte ve fiilen ortadan kaldırmaktadır.

Kişilerin, devlete güven duymaları, maddi ve manevi varlıklarını korkusuzca geliştirebilmeleri, temel hak ve özgürlüklerden yararlanabilmeleri ancak hukuk güvenliği ve üstünlüğünün sağlandığı bir hukuk düzeninde gerçekleşebilir. Hukuk güvenliği ve hukukun üstünlüğünün sağlanabilmesi için ise devletin her türlü işlem ve eyleminin yargı denetimine açık olması gerekir. Nitekim, Anayasa'nın 125. maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesinde 'İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.' denilmek suretiyle bu husus anayasal güvenceye kavuşturulmuştur.

Ancak, hukuk güvenliğinin ve hukukun üstünlüğünün sağlanması için devletin işlem ve eylemlerine karşı yargı yolunun açık tutulması yeterli olmayıp yargı mercileri tarafından verilen kararların gecikmeksizin uygulanması da gerekir. Bir işlemin hukuka aykırı olduğu yapılan yargısal denetim neticesinde tespit edilmesine rağmen işlemin iptali yönündeki yargısal kararın uygulanmaması, devletin işlem ve eylemlerine karşı yargı yolunun açık tutulmasını

anlamsız hâle getirir. Zira, hukuk güvenliği ve hukukun üstünlüğü sadece hukuka aykırılıkların tespit edilmesiyle değil bunların tüm sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasıyla sağlanabilir.

2577 sayılı Kanun'un 28. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerinde, 'Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez.' kuralına yer verildiği, dolayısıyla idari işlemlere ilişkin mahkeme kararlarının gecikmeksizin uygulanması prensibinin yasal düzeyde de benimsendiği görülmektedir.

Anayasa'nın 'Hak arama hürriyeti' başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında, 'Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.' denilerek, herkese, adaleti bulma, hakkı olanı elde etme ve haksızlığı giderme imkânı sağlanmış, böylece kişilerin hukuki güvenlikleri etkin bir koruma mekanizmasına kavuşturulmuştur. Böylece kişilerin hukuki güvenlikleri etkin bir koruma mekanizmasına kavuşturulmuştur. Mahkeme kararlarının değiştirilememesi, yasamanın ve yürütmenin kesinleşmiş yargı kararlarıyla oluşmuş hukuksal durumlara dokunamaması ya da bunları ortadan kaldıramaması hukuk devletinin temel ilkelerindedir.

Anayasa'nın 125. maddesinin beşinci fıkrasında ise idari işlemin uygulanmasıyla telafisi güç veya imkânsız zararların doğacağı durumlarda, mahkemelere yürütmenin durdurulması kararı verme yetkisi tanınarak kişilere hak arama özgürlüklerini daha etkili biçimde kullanabilme olanağı sağlanmıştır.

Anayasa'nın 138. maddesinin son fıkrasında da "Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez." hükmüne yer verilmiştir. Bu nedenle, davaya taraf olan kişinin anayasal güvencelerinin etkin olarak korunması ve hukuka uygunluğun sağlanması için, idarenin kendisi hakkında verilen nihai yargı kararlarına uyması gerekmektedir.

Bu çerçevede teklifin 7'inci maddesi Adalete olan inancın ve güven duygusunun sarsılması, Devletin temeli sayılan adaleti koruyan ve sağlamla görevli yargı organını işlevsiz hâle getirecek, yargı kararının bağlayıcılık ifade etmemesi algısı yarattığında ise idareye keyfi

davranış sergileme imkânı sağlamış olacaktır. Hak arama özgürlüğü bakımından kişilerin idareye karşı sahip oldukları en etkili yargısal koruma mekanizması iptal davasıdır. İptal davasında, idari işlemin hukuk kurallarına aykırılığının belirlenmesi hâlinde iptali yoluna gidilmekte ve bunun sonucunda idarenin hukuka bağlılığı ve hukuk düzeninin korunması sağlanmaktadır. Bu bağlamda hak arama yollarına başvuran bireylerin elde etmek istedikleri hukuki sonuçların yasama tasarruflarıyla etkisizleştirilmesi, Devlete olan güven duygusunu ortadan kaldırmaktadır. Bu durum hak arama özgürlüğüne, hukuki güvenlik ve hukuk devleti ilkelerine uygun düşmemektedir.

İdarenin, mahkeme kararlarını yerine getirmesi, Anayasa'nın 138. maddesinde öngörülen bağlayıcılık ilkesi gereği temel bir ödevi olup kararları geciktirme ya da uygulamama gibi bir tercih hakkı bulunmamaktadır. Söz konusu nedenlerle teklifin bu maddesi Anayasa'nın 2., 36., 125. ve 138'inci maddelerine açık aykırılık taşımaktadır.

Teklifin 8'inci maddesi: Teklif edilen madde ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na bir geçici madde eklemek istenmektedir.

Söz konusu madde doğrudan MSB-TSK ile ilgili düzenlemeler olmayıp, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Adalet Bakanlığını ilgilendiren düzenlemelerdir ve ilgili ihtisas komisyonlarında görüşülmemiş ve hatta tali komisyon olarak dahi ilgili komisyonlara sevk edilmediğinden raporları da komisyonumuza intikal etmemiştir. Teklifteki bu madde, dokuzuncu yargı paketi olarak adlandırılan 07/11/2024 tarihli ve 7531 sayılı Kanunun sürecinde de aynen gündeme gelmiş, ancak genel kurul aşamasında tekliften çıkarılmıştı.

05.01.1961 tarihli ve 221 sayılı Amme Hükmi Şahısları veya Müesseseleri Tarafından Fiilen Amme Hizmetlerine Tahsis Edilmiş Gayrimenkuller Hakkında Kanun; 6830 sayılı İstimlak Kanununun yürürlüğe girdiği tarihe (08.10.1956 tarihine) kadar, kamulaştırma işlerine dayanmaksızın, kamulaştırma kanunlarının göz önünde tuttuğu maksatlara fiilen tahsis edilmiş olan gayrimenkuller ilgili amme hükmi şahsı veya müessesesi adına tahsis tarihinde kamulaştırılmış sayılmasını düzenlemektedir.

Olağan kamulaştırma usulünü bertaraf eden, malikin gerçek karşılığı almasını engelleyen, kamulaştırmada kamu yararı bulunup bulunmadığını mahkemelerce denetlenme olanağını ortadan kaldıran bu düzenleme, mülkiyet hakkına ve Anayasa'nın kamulaştırmayı

düzenleyen 46'ncı maddesine aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edildi. (E.2021/19, K.2022/46, 21/04/2022)

Teklifle

(1) 08.10.1956 (Mülga İstimlak Kanunu'nun yürürlüğe girdiği) tarihe kadar; kamulaştırma işlemlerine dayanmaksızın kamulaştırma kanunlarının amacına uygun olarak fiilen kamu hizmetine tahsis edilmiş olan taşınmazlar, ilgili kamu kurum ve kuruluşları adına tahsis tarihinde kamulaştırılmış sayılacak.

(2) Fiili Tahsis: taşınmazda kamu hizmetinin nitelik ve amacına uygun şekilde tesis veya yapının inşa edilmiş olması

(3) a) tapuda kayıtlı olanların kayıt sahipleri veya mirasçıları

b) tapuda kayıtlı olmayan taşınmazların zilyetleri ya da mirasçıları

tahsis tarihinde;

a) zilyetlikle iktisap şartlarının gerçekleşmişse ve +

b) fiili tahsis tarihinden itibaren on yıl geçmediyse 221 sayılı Kanun'a göre tespit edilen süre içinde sadece taşınmazın fiili tahsis tarihindeki rayiç bedelini isteyebilecek

(4) Bu madde kapsamındaki taşınmazlar hakkında 12.01.1963 (221 s. K.'nun yürürlük tarihi) tarihine kadar açılmış ve kanun yolu incelemesinde olanlar dâhil görülmekte olan bedel davalarında bu madde hükümleri uygulanacak.

(5) 12.01.1963 tarihinden sonra (bedel dahil) ileri sürülen talepler kabul edilmeyecek. Bu hüküm, 12.01.1963 tarihinden sonra açılmış ve kanun yolu incelemesinde olanlar dâhil görülmekte olan davalar hakkında da uygulanacak.

(6) Açılan ve görülmekte olan davalarda mahkeme ve icra harçları ile her türlü vekâlet ücretleri maktu olarak belirlenecek.

(7) Kamulaştırılmış sayılan taşınmazlar;

Tapuda kayıtlıysa; ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının talebi üzerine açılacak dava ile ilgili idare adına tescil edilecek.

Tapuda kayıtlı değilse; tahsisin mahiyeti bakımından tescile tabi ise ilgili idare adına kayıt tesis edilecek.

Tescil ve kayıt tesisi işlemlerinden harç alınmayacak.

Başka bir ifadeyle; 221 sayılı Kanun’un yürürlüğünden itibaren iki yıl geçmiş olan ve 1956 yılından önce fiilen kamu hizmetine tahsis edilen ve kanun gereği kamulaştırmış sayılan taşınmazlar bakımından yeni bir dava hakkı doğurmayacağı sonucuna varılacaktır. Ancak “Anayasa Mahkemesi kararlarının geriye yürümeyeceği” ilkesi ve Anayasa Mahkemesinin bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin tamamını veya bir kısmını iptal ederken kanun koyucu gibi hareketle yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemeyeceğine ilişkin Anayasa’nın amir hükmüne rağmen iptal kararını geriye yürütecek şekilde uygulama yapıldığı takdirde bu ihalenin kamulaştırmaz el atılan yerler gibi değerlendirilmesi de söz konusu olabilecektir.

Özetle teklifin bu maddesiyle AYM’nin iptal ettiği hükümler aynen metne işlenmiş, dolayısıyla AYM’nin mülkiyet hakkına aykırı olduğuna hükmederek iptal ettiği düzenleme aynen korunmuştur. Üzerinden yaklaşık 70 yıl geçen işlemlerin eşya hukuku bakımından karmaşık hale geldiği ortadadır. Ancak bu tipte kaç ihtilafı dosya olduğu dahi ortaya konmamıştır. Anayasa’nın 35 ve 46’ncı maddelerine aykırılık bulunmaktadır.

Teklifin 9’uncu maddesi: Önerilen düzenleme ile uzman erbaş kaynağının genişletilmesi ve istihdamın artırılması amaçlandığından olumlu değerlendiriyoruz.

Teklifin 10 ve 11 ve 12’inci maddeleri:

Anayasa Mahkemesinin 8/10/2025 tarihli ve E.: 2024/149, K.: 2025/194 sayılı Kararı ile meslekte ilerleme ve sözleşmenin feshinde dikkate alınan sicilin şekil ve usullerinin çerçevesinin kanunda çizilmesi, temel ilke ve esaslarının kanunla belirlenmesi gerektiği hâlde kuralda bu hususlarla ilgili olarak idareye doğrudan düzenleme yetkisi verilmiştir. Dolayısıyla kural bu yönüyle yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesiyle çeliştiğinden İPTAL kararı verilmiştir.

Kanuna “sicil” başlıklı eklenen yeni maddeyle (m. 8/A); uzman erbaşların sicil belgesi ve sicil kapsamının kanunda belirtilmesi, sicille ilgili özlük düzenlemesinin kanunda yazılması

sağlanıyor. Kademe, derece ve terfilerin şartı olan olumlu sicil notu, sicil yılı, alt puan sınırı kanunda sıralanıyor.

Anayasa Mahkemesi Uzman Erbaş Kanunu'nun, sicille ilgili 19'uncu maddesini, "verilecek sicilin şekil ve usullerinin yönetmelikle belirlenemeyeceği" bunun TBMM'nin yetkisinin Bakanlıklara devri anlamına geldiğini gerekçe göstererek Anayasa'nın 7'nci maddesine aykırı bulup iptal etmişti.

Önerilen maddeyle sicille ilgili düzenleme kanunla yapılıyor.

Maddeyle; "sicil yılı başlangıcı" ve sicil puanı açıkça kanunla belirleniyor. Uzman erbaşlar hakkında sicil yılı ilgili yılın 2 Mayıs tarihinden başlayıp bir sonraki yılın 2 Mayıs tarihine kadar olan süreyi kapsayacak. Uzman erbaşların sözleşme imzalanıp göreve alınmalarını takip eden ilk "2 Mayıs" tarihi itibarıyla sicil belgesi tanzim edilecek. Göreve alınma tarihi ile takip eden 2 Mayıs tarihi arasında geçen süre 3 aydan kısaysa, ilk sicil belgeleri 3 ayın doldurulduğu tarihte düzenlenecek. Sonraki yılın sicili ise zamanında düzenlenecek. Örneğin; uzman çavuş 5 Mart'ta göreve alınmışsa, genel sicil yılı başlangıcı olan 2 Mayıs'a kadar ilk 3 ay süresi dolmadığından, ilk sicili belgesi 5 Haziran'da düzenlenecek ve sonraki sicil yılı diğer uzman çavuşlar gibi, ertesi yılın 2 Mayıs'ında doldurulacaktır.

İkinci fıkrayla; sicil tam notunun 100 olduğu, sicil üstlerinin verdikleri notların ortalamasının o yılın sicil notunu teşkil edeceği kanunla düzenlenerek puanlama ve sicil notu hesaplaması alt düzenlemeye bırakılmıyor. Bağlantılı olarak; üçüncü fıkrayla, olumlu sicil için, sicil tam notunun %60 ve daha yukarısı olması şartı aranacak.

Hangi hususlar yönetmelikle belirlenecek?

- a) Uzman erbaşlar için sicil yazmaya yetkili sicil üstleri ile ilgili hususlar,
- b) Sicil dönemi içinde sicil üstünün veya sicil alan personelin görevinden ayrılması hâlinde ayrılış sicili düzenlenmesine ilişkin hususlar,
- c) Verilecek sicilin şekil ve usulleri yönetmelikte düzenlenecek.

Öte yandan 11'inci madde ile önerilen düzenleme ile uzman erbaşların statü geçişlerinde sicil notu ile ilgili hususların asgari unsurların Kanunda düzenlenmesi ile; kanunilik ilkesine uygun şekilde çerçeve çizilmesini sağlamak, idarenin takdir hakkını sınırlandırmak ve

uzman erbaş statüsündeki personelin özlük hakkına ilişkin işlemlerde hukuki güvenliği yerine getirmek amaçlandığı ifade edilse de, teklif ile 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununun “Astsubaylığa geçirilme” alt başlıklı 15’inci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Teklif edilen değişiklik, astsubaylığa geçiş sürecindeki herhangi bir ek belirleme yapmaksızın “sicil notu”na yapılan atıf, “sicil tam notunun % 90 ve yukarısı” olarak yeniden düzenlenmesi yönündedir.

Anayasa Mahkemesi’nin 7’inci maddeye dayanak verdiği iptal kararındaki gerekçelerini ortadan kaldırmadığı kanısındayız.

Teklifin 12’inci maddesi; Anayasa Mahkemesi 8/10/2025 tarihli ve E.: 2024/149, K.: 2025/194 sayılı Kararıyla Uzman Erbaş Kanunu’nun, “Yönetmelik” başlıklı 19’uncu maddesini, “Meslekte ilerleme ve sözleşmenin feshinde dikkate alınan sicilın şekil ve usullerinin çerçevesinin kanunda çizilmesi, temel ilke ve esaslarının kanunla belirlenmesi gerektiği hâlde kuralda bu hususlarla ilgili olarak idareye doğrudan düzenleme (yönetmelikle düzenleme) yetkisi verilmiştir. Dolayısıyla kural bu yönüyle yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesiyle çelişmektedir” gerekçesiyle iptal etmişti. Başvurumuz üzerine Anayasa’nın 7’nci maddesine aykırı bulunarak alınan iptal kararı, 16 Ekim 2026 tarihinde yürürlüğe girecektir.

Teklifle, 19’uncu madde Anayasa Mahkemesi’nin iptal ettiği cümlelerle ve içerikle aynen yeniden getiriliyor.

Sadece maddede iki ayrı yerde geçen “uygulanacak” ibaresi “uygulanan” olarak değiştiriliyor.

Maddeyle, uzman erbaşlarda aranacak niteliklerin, sözleşmenin yapılması ve feshedilmesine ilişkin sebeplerin, verilecek sicilın şekil ve usullerinin, görevde başarısız olma, intibak edememe ve kendilerinden istifade edilememeye hâllerinde yapılacak işlemlerin, sözleşmenin uzatılmasında uygulanacak esasların, bu personelin yükselmesi için gerekli şartların ve esasların, astlık-üstlük ilişkilerine ilişkin temel ilkelerin Millî Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının müştereken çıkaracağı yönetmelikle belirlenmesi öngörülmüyor

“Meslekte ilerleme ve sözleşmenin feshinde dikkate alınan sicilın şekil ve usullerinin çerçevesinin kanunla çizilmesi, temel ilke ve esaslarının belirlenmesi” ne yönelik olarak bu teklifin 10 ve 11’inci maddelerinde düzenleme yapılarak Anayasa Mahkemesinin iptal

gerekçesinin yerine getirildiği ileri sürülerek, iptal edilen madde aynı sözcük ve içerikle yeniden getirildi.

Teklifin 14'üncü maddesi: Maddeyle Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu'nun Kamuda istihdam başlıklı ek birinci maddesi yeniden düzenlenmektedir.

Esasen sözleşmeli erbaş ve erlerin kamuda istihdamına ilişkin, usul, esas ve kontenjanları Kanun'da belirleyen düzenleme genel olarak parlamento gündemine taşıdığımız gündeme alınması gecikmiş bir tekliftir.

TSK'da vazifesini tamamlayan uzman erbaşlar kontenjana tabi tutulmadan talepleri halinde kamu kurum ve kuruluşlarına atanmalıdır. Kontenjan uygulaması ve kontenjanın % 10 gibi düşük bir oranda tutulması pratikte sözleşmeli erbaş ve erlerin büyük kısmının kamu görevine atanamaması yada geç atanması sonucunu doğuracaktır.

Teklif metninde sözlü sınav/mülakatın esasları ve puanlama sistemine ilişkin düzenleme getirilmektedir. Bunlar şu şekildedir:

- a) Genel kültürü ve genel yeteneği,
- b) Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü
- c) Liyakati, temsil kabiliyeti, tutum ve davranışlarının göreve uygunluğu, ç) Özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı,
- d) Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı.

Görüldüğü üzere, oldukça soyut ve sübjektif konular sözlü mülakat alanı olarak düzenlenmiştir.

Ayrıca kamu görevlerine atanacak sözleşmeli erbaş ve erler için teklifte sözlü sınav (mülakat) öngörülmüştür. Bu sözleşmeli erbaş ve erler TSK'daki 7 yıllık Vatan vazifesini başarı ile tamamlayıp terhis olan kişilerdir.

Bu kapsamdaki sözleşmeli erbaş ve erlerimizin TSK'daki hizmet süresi 7 yıldır. Bu sözleşmeli erbaş ve erler 7 yıl boyunca amirleri tarafından yakından değerlendirilmektedir. Sözleşmeli erbaş ve erlerimizin kamu görevlerine atanmak için sözlü sınava tabi tutulması yapılacak seçimin güvenilirliğini zedeleyecektir.

Mülakat kayırmacılığa, mülakat kadrolaşmaya ve mülakat belli cemaatlerin bir yerlere gelmesine yol açacak çok tehlikeli bir yoldur.

Ayrıca mutlaka bir eleme sınavı yapılması gerekiyor ise bu sınavın daha objektif değerlendirmeye imkân veren yazılı bir sınav olması daha yerinde olacaktır. Belirtmemiz gereken bir diğer hususta yapılacak sınavdan itibaren ne kadar süre içerisinde bu atamanın yapılacağıdır. Buna ilişkin bir süre şartının da teklif metninde olması gerektiğini düşünüyoruz.

Teklifin 15'inci maddesi: Söz konusu düzenlemenin gerekçesi Anayasa Mahkemesi tarafından verilen (AYM, E.2024/149, K.2025/194, 8/10/2025,) karardır. Anayasa Mahkemesi 6191 sayılı Kanunun ek 5. Maddesinin birinci fıkrasının "(ç) Yönetmelikte öngörülen sınavlarda başarılı olmak." şeklindeki (ç) fıkrasını iptal etmiştir. Söz konusu iptal kararı 16/10/2026 yılında yürürlüğe girecektir. Bu nedenle statü değişikliğine ilişkin AYM kararının gereği yerine getirilmektedir. İlgili AYM'nin iptal gerekçesi şu şekildedir:

"203. 6191 sayılı Kanun'un ek 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasında sözleşmeli er ve erbaşların uzman erbaşlığa geçmesi için gerekli şartlar düzenlenmiştir. Anılan fıkranın dava konusu (ç) bendinde yönetmelikte öngörülen sınavlarda başarılı olmak da söz konusu şartlar arasında sayılmıştır.

204. Kamu görevlilerinin yükselmelerine ilişkin olarak kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında sınavdan başarılı olma şartının öngörülebileceği açık olup sınava ilişkin temel ilkelerin kanunla belirlenmesi gerekmektedir (AYM, E.2023/25, K.2024/139, 23/7/2024,133).

205. Dava konusu kuralın da yer aldığı anılan fıkra da sözleşmeli erbaş ve erlerin uzman erbaşlığa geçirilmesine ilişkin şartlar genel olarak düzenlenmiş ise de uzman erbaşlığa alınmada önemli bir şart olan sınavla ilgili tüm hususlarda düzenleme yetkisi doğrudan idareye bırakılmıştır. Başka bir ifadeyle uzman erbaşlığa giriş sınavına ilişkin başvuru şartlarına, sınav konularına ve sınavın değerlendirilmesine ilişkin temel ilkelerin kanunda düzenlenmediği anlaşılmaktadır.

206. Bu itibarla kural kapsamında uzman erbaşlığa alınmada öngörülen sınav şartına ilişkin kanunda genel çerçeve çizilmeden ve buna ilişkin esaslar belirlenmeden tüm hususların yönetmelikle düzenlenmesine imkân tanınmasının yasama yetkisinin devredilmezliği ve kanunla düzenleme ilkeleriyle bağdaşan bir yönü bulunmamaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2023/25, K.2024/139, 23/7/2024, 134).

207. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7. ve 128. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.”

Söz konusu düzenleme esas itibariyle Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesini karşılamaktadır. Ancak yeni (2) sayılı fıkranın (ç) bendinde fiziki yeterlilik ve değerlendirme testi ile yazılı ve/veya mülakat sınavlarının başarı sıralamasına esas değerlendirme notu içerisindeki oranlarını belirleme yetkisinin ilgili Bakanlıklara bırakılması kanunilik ilkesini zedelemektedir ve idarece belirli bir kurala bağlı olmaksızın belirlenebilmesine olanak sağlandığından hukuki belirlilik ilkesini zedelemektedir. Bu nedenle söz konusu (ç) bendindeki oranın belirlenmesinin ya kanun ile ya da Yönetmelik ile belirlenmesine ilişkin düzenleme yapılmalıdır.

Düzenleme ile uzman erbaşlığa geçirilecek sözleşmeli erbaş ve erler için MÜLAKAT sınavı öngörülmüştür. Bu sözleşmeli erbaş ve erler TSK'daki en az 2 yıl görev yapmış asker kişilerdir. Bu sözleşmeli erbaş ve erler en az 2 yıl boyunca amirleri tarafından yakından değerlendirilmektedir. Sözleşmeli erbaş ve erlerimiz uzman erbaşlığa geçirilmek için mülakat sınavına tabi tutulması yapılacak sınav ve seçimin güvenilirliğine zarar verecektir. Uzman erbaşlığa geçirilmede amirlerince düzenlenecek nitelik belgesi, fiziki yeterlik ve değerlendirme testi ile gerekiyorsa yazılı sınav yeterli olacaktır. Mülakat ordunun siyasallaşması sonucuna kapı aralayacaktır.

Uğur Bayraktutan
Artvin

Özgür Ceylan
Çanakkale

Seyit Torun
Ordu

Eylem Ertuğ Ertuğrul
Zonguldak

Aşkın Genç
Kayseri

Tahsin Becan
Yalova

Metin İlhan
Kırşehir

MUHALEFET ŞERHİ

GENEL DEĞERLENDİRME

Milli Savunma Komisyonu Başkanlığına sunulan 2/3705 Esas Sayılı Uzman Erbaş Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi gerek hazırlanış yöntemi gerekse içerdiği düzenlemeler bakımından ciddi hukuki sakıncalar barındırmaktadır. Söz konusu teklif, siyasi iktidarın artık rutin haline getirdiği iki yasama yöntemini içermektedir: 1- Torba Kanun mantığı, 2- Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği düzenlemeleri arkasından dolanmak yoluyla yeniden çıkarmak.

Kanun yapım sürecinin temel ilkelerinden biri, aynı konu ve amaç etrafında şekillenen düzenlemelerin birlikte değerlendirilmesi, birbirleriyle ilgisiz hükümlerin ise ayrı kanun teklifleri halinde görüşülmesidir. Farklı konulardaki düzenlemelerin tek bir paket içerisinde bir araya getirilerek yasalaştırılmaması gerektiği yönündeki bu ilke, kökleri Roma hukukuna kadar uzanan en temel yasama metodolojisi kurallarından biridir.

Buna karşın son yıllarda Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna sunulan kanun tekliflerinin önemli bir bölümü torba kanun mantığıyla hazırlanmakta; birbiriyle doğrudan ilgisi bulunmayan çok sayıda düzenleme tek bir teklif içerisinde yasalaştırılmaya çalışılmaktadır. İncelenen teklif de bu yanlış yasama pratiğinin yeni bir örneğini oluşturmaktadır.

Torba kanun yöntemi, milletvekillerinin teklif hükümlerini ayrıntılı biçimde değerlendirmesini zorlaştırmakta, komisyon ve Genel Kurul görüşmelerinin niteliğini düşürmektedir. Bir maddesine destek verilen bir teklifin başka maddelerine karşı çıkılması mümkün olmasına rağmen, tüm düzenlemelerin tek paket halinde oylanması milletvekillerini iradeleri dışında tercihlere zorlamaktadır. Bu durum, yasama faaliyetinin şeffaflığına ve demokratik temsil ilkesine zarar vermektedir.

Öte yandan torba kanun uygulaması, kamuoyunun düzenlemeleri takip etmesini ve denetlemesini de güçleştirmektedir. Birbiriyle ilgisiz onlarca hükmün aynı teklif içerisinde yer alması hem hukuki öngörülebilirliği azaltmakta hem de kanun yapım sürecinin hesap verebilirliğini zayıflatmaktadır. Nitekim bu yöntem hem Anayasa Mahkemesi kararlarında ve hem de hukukçular ve akademisyenler tarafından sıklıkla eleştirilmekte; kanunların konu bütünlüğü içerisinde hazırlanması gerektiği vurgulanmaktadır.

Bu nedenlerle, yasama kalitesini düşüren ve parlamenter denetimi zayıflatan torba kanun uygulamasından vazgeçilmesi; her düzenlemenin kendi konusu, amacı ve gerekçesi çerçevesinde ayrı teklifler halinde TBMM'nin değerlendirmesine sunulması gerekmektedir.

Kanun teklifindeki ikinci önemli sorun, Anayasa Mahkemesinin daha önce iptal etmiş olduğu bazı yasal düzenlemeleri küçük değişikliklerle tekrar yürürlüğe koymaktır. Anayasa Mahkemesi kararları, Anayasa'nın üstünlüğü ve hukuk devleti ilkesinin en önemli güvencelerinden biridir. Anayasa'nın 153'üncü maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesi kararları yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlamaktadır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen bir düzenlemenin, iptal gerekçeleri ortadan kaldırılmaksızın yalnızca şekli veya tali değişikliklerle yeniden kanunlaştırılmaya çalışılması, anayasal düzen açısından ciddi sorunlar doğurmaktadır.

Her Őeyden 6nce, bu t6r giriŐimler Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığını fiilen etkisiz hale getirme riskini taŐıtmaktadır. Yasama organının, Mahkeme tarafından Anayasa'ya aykırı bulunduğu tespit edilen bir d6zenlemeyi 6z6n6 koruyarak yeniden y6r6rl6đe koymaya 6alıŐması, kuvvetler ayrılığı ilkesinin ruhuyla bağdaşmamaktadır. Yasama organı elbette yeni d6zenlemeler yapma yetkisine sahiptir; ancak bu yetkinin, Anayasa Mahkemesi kararlarını dolanma veya etkisizleŐtirme amacıyla kullanılması hukuk devleti ilkesini zedelemektedir.

Sorunun bir diğer boyutu demokratik meŐruiyetle ilgilidir. Anayasa Mahkemesi kararları, yalnızca teknik hukuk metinleri değil, aynı zamanda temel hak ve 6zg6rl6klerin korunmasına y6nelik anayasal denetim mekanizmasının 6r6n6d6r. İptal edilen h6k6mlerin k6çük değişikliklerle yeniden yasalaştırılması, anayasal denetimin sonuçlarını etkisizleştirmeye y6nelik bir irade g6r6nt6s6 oluŐturmakta ve vatandaşların hukuk kurumlarına olan g6venini azaltmaktadır. Bu durum, demokratik sistemin denge ve denetleme mekanizmalarının iŐlevselliđi konusunda da soru iŐaretleri doğurmaktadır.

Toplumun geniş kesimleri farklı konularda d6zenlemeler beklerken g6venlik kurumlarının ihtiyaçlarını karŐılamaya y6nelik d6zenlemelerin 6ne alınması, siyasi iktidarın tercihlerini de g6stermektedir.

MADDE DEĞERLENDİRMELERİ

MADDE 8:

2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na eklenen geçici madde, mülga 221 sayılı Kanunun Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesinden kaynaklanan hukuki boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Ancak bu düzenlemenin, Anayasa Mahkemesi'nin iptal gerekçelerini dikkate almadığı ve mülkiyet hakkını zedeleyici nitelikte olduğu kanaatindeyiz. Aşağıda bu düzenlemeye ilişkin temel eleştirilerimiz yer almaktadır:

Darbe Döneminde Kabul Edilen Tasfiye Hükümlerinin Hukuk Devleti İlkesi Işığında Değerlendirilmesi

Bahsi geçen düzenleme, 5 Ocak 1961 tarihinde kabul edilen 221 sayılı “Amme Hükmi Şahısları veya Müesseseleri Tarafından Fiilen Amme Hizmetlerine Tahsis Edilmiş Gayrimenkuller Hakkında Kanun”dur. Kanunun kabul tarihi, normun hukuki ve siyasal bağlamının değerlendirilmesi bakımından özel bir önem taşımaktadır. Nitekim 221 sayılı Kanun, 27 Mayıs 1960 askerî müdahalesi sonrasında devlet yönetimini üstlenen Milli Birlik Komitesi döneminde yürürlüğe konulmuş olup, 30 Mayıs 1960 ile 5 Ocak 1961 tarihleri arasında görev yapan Birinci Milli Birlik Komitesi Hükümeti tarafından çıkarılan son düzenlemeler arasında yer almaktadır.

Bu itibarla söz konusu Kanunun, olağan demokratik yasama süreçlerinin ürünü olan bir düzenleme olarak değil; askeri müdahale sonrasında oluşan geçiş döneminin hukuki, idari ve siyasal koşulları içerisinde şekillenen istisnai bir normatif tasarruf olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla Kanunun amacı, kapsamı ve uygulanma biçimi yorumlanırken, kabul edildiği dönemin anayasal düzeni, kamu otoritesinin yapılanması ve kamu yararı anlayışının özellikleri de göz önünde bulundurulmalıdır.

Kanunun ilk taslağı, söz konusu taşınmazların herhangi bir bedel ödenmeksizin kamuya geçirilmesini öngördüğünden o dönem de Anayasa'ya aykırılık tartışmalarına yol açmıştır. Ancak daha sonra yapılan değişlikle, taşınmaz maliklerine bedel ödenmesi kabul edilmiş ve böylece düzenlemenin mülkiyet hakkı bakımından daha güvenceli bir yapıya kavuşturulması amaçlanmıştır. Ancak yine de mülkiyet hakkını ihlal eden karakterden kurtulamamıştır.

Kanunla, 6830 sayılı İstimlak Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihe kadar herhangi bir kamulaştırma işlemine dayanmaksızın fiilen kamu hizmetine tahsis edilmiş taşınmazların, tahsis tarihinden itibaren kamulaştırılmış sayılması esasını benimsenmiştir. Bununla birlikte, taşınmaz maliklerine veya mirasçılara Kanun'un yürürlüğe girmesinden itibaren iki yıl içinde bedel davası açma hakkı tanınmış; bu davalarda taşınmaz bedelinin, fiili tahsis tarihindeki rayiç değer esas alınarak belirlenmesi öngörülmüştür.

Öngörülen Düzenlemenin, Anayasa Mahkemesince İptal Edilen 221 Sayılı Kanun Hükümlerini Yeniden İhdas Etmesi ve İptal Kararını Etkisiz Kılma Sonucunu Doğurması

Anayasa Mahkemesi'nin 2021/19 E. sayılı dosyada yapılan inceleme sonucunda verilen 2022/46 K. sayılı 21.04.2022 tarihli karar ile davanın dayanağını oluşturan 221 sayılı Kanun'un

1.maddesi,

“37. Kural, şartları taşıyan taşınmazları kanun gereği tahsis tarihinde Anayasa'da belirtilen şartları taşıyıp taşımadığına bakılmaksızın kamulaştırılmış saymaktadır. Kanun kapsamında kalan tüm taşınmazların tahsis

ve aynı zamanda kamulaştırılmış sayılma tarihleri 9/10/1956'dan önceki bir tarihtir. Kanunla hak sahiplerine Kanun'un yürürlüğe girdiği 13/1/1961 tarihinden itibaren iki yıl içinde taşınmaz bedelini isteyebilme imkânı getirilmiş, istenebilecek bedel ise taşınmazın 9/10/1956 tarihinden öncesine isabet edeceği aşikâr olan fiilî tahsis tarihindeki rayiç olarak belirlenmiştir.

Bu durumda kamulaştırma bedelinin fiilen tahsis, kamulaştırılmış sayılma ve kamulaştırmaya esas rayiç bedelin belirlendiği tarihten çok daha sonraki bir tarihte ödenmiş olacağı açıktır.

38. Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamu yararının bulunması ve kamu yararı amacının somut olarak gerçekleşmesi kamulaştırmanın öğelerindedir. Yine kamulaştırmada gerçek karşılığın malike ödenmesi kamulaştırmanın diğer anayasal öğelerinden biri olup kamulaştırılan taşınmazın bedeline dair yasal düzenlemelerin gerçek karşılık ölçütüne uygun olması gerekir.

Gerçek karşılığın peşin ve nakden ödenmesi ile herhangi bir nedenle ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için uygulanan en yüksek faizin işletilmesi de kamulaştırmanın anayasal öğeleridir.

Bu itibarla anılan anayasal öğeleri dikkate almayan, bu çerçevede kamulaştırmada kamu yararının bulunup bulunmadığının yargısal olarak denetlenmesine imkân tanımayan, gerçek karşılık ve yukarıda belirtilen diğer anayasal ölçütleri karşılamayan kural, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen, sınırlamanın Anayasa'nın sözüne aykırı olamayacağı hükmüne aykırılık teşkil etmektedir.

Kanun'da Anayasa'nın açık güvencelerine aykırı olarak öngörülen kamulaştırmanın birey için katlanılabilir bir külfete dönüşmesini engelleyecek herhangi bir telafi mekanizmasına da yer verilmemiştir.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddelerine aykırıdır.” gerekçeleri ile Anayasa'ya aykırı bulunarak, iptal edilmiştir.

Ancak, teklif maddesi, mülkiyet hakkının korunmasını zedeleyerek olağan kamulaştırma usulünü devre dışı bırakmaktadır. Mülkiyet hakkı, Anayasanın 46. maddesi uyarınca ancak kamu yararının varlığı durumunda sınırlandırılabilir. Ancak bu düzenleme, kamu yararının varlığının yargısal olarak denetlenmesini engellemektedir. Bu nedenle, kamulaştırma işlemlerinde kamu yararının somut olarak tespit edilmesini ve bu tespitin yargısal denetimini mümkün kılmayan bir düzenleme, anayasal güvencelere aykırıdır.

Teklif maddesi, fiili tahsis tarihindeki rayiç bedel üzerinden ödeme yapılmasını öngörmekte, ancak bu bedelin belirlenmesi ve ödenmesi sürecinde geçen uzun zaman dilimi, malikin gerçek karşılığı almasını engellemektedir. Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma bedelinin gerçek karşılık ilkesine uygun olarak peşin ve nakden ödenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Teklifte, taşınmazın fiili tahsis tarihindeki rayiç bedeli esas alınmakta olup, bu bedelin bugünkü değer üzerinden güncellenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, malikin uğradığı maddi kayıp telafi edilemez ve mülkiyet hakkı zedelenir.

Teklif maddesi, 12/1/1963 tarihinden sonra bu taşınmazlara ilişkin bedel dahil ileri sürülen taleplerin kabul edilmeyeceğini öngörmektedir. Bu hüküm, Anayasa Mahkemesi'nin iptal gerekçeleri arasında yer alan yargısal denetim imkanının kısıtlanması sorununu çözmek yerine, daha da derinleştirmektedir. İptal edilen 221 sayılı Kanun'un bu hükmü, Anayasa Mahkemesi tarafından mülkiyet hakkının korunması açısından sakıncalı bulunmuştur. Bu nedenle, aynı düzenlemenin tekrarlanması hukuki güvenlik ilkesini zedeler.

Benzer nitelikte bir düzenleme, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 38. maddesinde de yer almıştır. Anılan hüküm, kamulaştırmaz el atma nedeniyle mülkiyet hakkına ilişkin taleplerin belirli bir süre sonunda ileri sürülememesini

öngörmekteydi. Ancak söz konusu düzenleme, mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin anayasal güvencelerle bağdaşmadığı gerekçesiyle anayasal denetime konu edilmiştir.

Nitekim Anayasa Mahkemesi, **10.04.2003 tarihli, 2002/112 Esas ve 2003/33 Karar sayılı kararıyla**, 2942 sayılı Kanun'un 38. maddesini oybirliğiyle Anayasa'ya aykırı bularak iptal etmiştir. Mahkeme, kararında mülkiyet hakkının özüne dokunan ve hak arama özgürlüğünü ölçsüz biçimde sınırlayan düzenlemelerin hukuk devleti ilkesine aykırılık teşkil edeceğini vurgulamıştır. Bu yönüyle söz konusu iptal kararı, kamulaştırmatsız el atma uygulamalarına ilişkin olarak mülkiyet hakkının anayasal korumasını güçlendiren önemli bir içtihat niteliği taşımaktadır.

Kararda "*Anayasa'nın 46. maddesinde öngörülen kamulaştırma, Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkına getirilmiş anayasal bir sınırlamadır. İdare kendisine Anayasa tarafından tanınan olanak ve yetkileri Yasa'ya uygun bir biçimde kullanmaksızın taşınmaza el atarak kamulaştırma ilkelerine aykırı davranamaz. Anayasa'nın sınırlarını belirleyerek izin verdiği kamulaştırma yöntemini kullanmadan yapılan el atmalar, itiraz konusu kurala göre yirmi yıl geçtikten sonra yasal bir kamulaştırmanın bütün sonuçlarını doğurmakta ve taşınmazın, idarenin adına tapu kütüğüne tescili ile sonuçlanabilmektedir.*

Bu ise anayasal dayanağı olmayan kamulaştırmatsız el koymadır. Yirmi yıllık hak düşürücü sürenin geçmesiyle taşınmaz malikinin her türlü dava açma hakkının engellenmesi ve taşınmazın hiçbir karşılık ödenmeden idareye geçmesi, mülkiyet hakkının sınırlanmasını aşan, hakkın özünü zedeleyen bir durumdur." denilerek düzenleme mantığının anayasa aykırılığı açıkça ortaya konulurken,

*..Ayrıca, hukukun evrensel ilkelerine saygı duymak hukuk devleti olmanın gereğidir. Hukukun genel ilkelerinden birisi de **mülkiyet hakkının "zamanötesi"***

niteliği, başka bir anlatımla mülkiyet hakkının zamanaşımına uğramamasıdır. Bu nedenle, Medeni Kanun ve Borçlar Kanunu tarafından bir taşınmazın malik, zilyed veya mirasçılara tanınmış olan hakların, hak sahiplerince yirmi yıl boyunca kullanılmaması, o kimselerin taşınmazla aralarındaki ilişkiyi fiilen kestiğini göstermiş olsa bile, o taşınmazla aralarındaki hukuksal ilişkinin sona erdiği anlamına gelmez.

Devlet faaliyetlerinin hukuk kurallarına uygun olması, kazanılmış haklara saygı duyulmasını gerektirir. Kazanılmış haklara saygı ilkesi hukukun genel ilkeleri ve hukuk devleti kavramı içerisinde yer alır. Bu ilkenin temel amacı ise bireylerin hukuk güvenliğini sağlamaktır. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine de aykırıdır..." denilerek düzenlemenin aynı zamanda hukuk devleti temeline de aykırı niteliği ortaya konulmuştur.

Sonuç olarak, teklif yasının 8. maddesiyle eklenen geçici madde, Anayasa Mahkemesi'nin iptal gerekçelerini dikkate almadan düzenlenmiştir ve mülkiyet hakkını zedeleyici niteliktedir. Bu düzenleme, kamu yararının varlığının yargısal denetimini engellemekte, gerçek karşılık ilkesine uygun olmayan bedel ödemelerini öngörmekte ve telafi mekanizmalarına yer vermemektedir. Bu nedenle, teklif maddesinin yeniden gözden geçirilerek Anayasa'ya uygun bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Hukuk Devleti İlkesi Karşısında Anayasa Mahkemesi Kararlarının Etkisizleştirilmesi Sorunu

Hukuk devleti ilkesinin en temel unsurlarından biri, anayasal denetim mekanizmasının etkinliği ve Anayasa Mahkemesi kararlarının tüm devlet organları bakımından bağlayıcı olmasıdır. Anayasa'nın 153. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesi kararları yasama, yürütme ve yargı organlarını bağlamakta olup, bu kararların uygulanması anayasal bir yükümlülüktür. Bu nedenle, Anayasa Mahkemesi kararlarına yalnızca siyasi veya idari tercihlerin elverdiği

ölçüde uyulması, buna karşılık belirli kararların etkisiz bırakılmaya çalışılması hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Zira hukuk devletinde anayasal yargının bağlayıcılığı, dönemsel siyasal tercihlere göre değişebilen bir husus değil, anayasal düzenin sürekliliğini sağlayan temel bir güvencedir.

İktidarın , Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen bazı düzenlemelerin, Mahkemenin ortaya koyduğu anayasal gerekçeler yeterince dikkate alınmaksızın benzer içerikle yeniden yasalaştırılması yönünde çok fazla örnek bulunmaktadır. Bu durum, iptal kararının yalnızca hüküm fıkrasının değil, kararın dayandığı anayasal gerekçelerin de göz önünde bulundurulması gerektiği yönündeki hukuk devleti anlayışıyla çelişmektedir. Anayasa Mahkemesinin belirli bir düzenlemeyi mülkiyet hakkı, hukuk güvenliği, ölçülülük veya hak arama özgürlüğü gibi anayasal ilkeler nedeniyle iptal etmiş olmasına rağmen, aynı sonuca ulaşan yeni düzenlemelerin farklı teknik yöntemlerle yeniden yürürlüğe konulması, anayasal denetimin etkisini ortadan kaldırmaktadır.

Özellikle mülkiyet hakkı alanında görülen bazı düzenlemeler, Anayasa Mahkemesinin daha önce ortaya koyduğu içtihadı çerçeveye rağmen benzer sonuçlar doğuracak şekilde yeniden gündeme getirilmiştir. Bu yaklaşım, anayasal yargının denetim fonksiyonunu şeklen kabul ederken, kararların özünü ve gerekçelerini fiilen etkisiz kılma tehlikesini beraberinde getirmektedir. Oysa hukuk devletinin gereği, Anayasa Mahkemesi kararlarının yalnızca şekli anlamda uygulanması değil, aynı zamanda kararların temelinde yer alan anayasal ilkelerin yasama faaliyetlerine yön vermesidir. Aksi yöndeki uygulamalar, hukuk güvenliğini zedelemekte, bireylerin temel haklarının korunmasına ilişkin beklentilerini sarsmakta ve anayasal denetimin kurumsal meşruiyetini tartışmalı hâle getirmektedir.

9. Yargı Paketinden Çıkarılan Hükümün Yeniden Yasama Gündemine Taşınması

Dikkat çekici olan husus, söz konusu düzenlemenin ilk kez gündeme getirilmiyor olmasıdır. Aynı içerikteki hüküm, daha önce 9. Yargı Paketi kapsamında yasama gündemine taşınmış; ancak başta partimiz olmak üzere hukukçular, akademisyenler, meslek örgütleri ve hak sahipleri tarafından dile getirilen yoğun eleştiriler üzerine teklif metninden çıkarılmıştır. Bir düzenlemenin geri çekilmesi, her ne kadar yasama organının ilgili hükmün hukuka aykırılığını resmen kabul ettiği anlamına gelmese de, en azından düzenlemenin ciddi anayasal ve hukuki sorunlar içerdiğinin fark edildiğini göstermektedir. Bu nedenle, önceki dönemde ortaya konulan eleştirileri karşılayacak herhangi bir yeni hukuki gerekçe veya anayasal dayanak ortaya konulmaksızın aynı düzenlemenin yeniden gündeme getirilmesi, yasama tekniği ve hukuk devleti ilkesi bakımından haklı soru işaretlerine yol açmaktadır.

Bunun yanında, söz konusu hükmün kapsamlı ve birbirinden farklı konuları içeren bir torba kanun teklifine eklenmiş olması da ayrıca değerlendirilmesi gereken bir husustur. Temel hak ve özgürlükleri, özellikle de mülkiyet hakkını doğrudan etkileyen böylesine önemli bir düzenlemenin müstakil ve şeffaf bir tartışma süreci yerine, çok sayıda farklı değişikliği bünyesinde barındıran bir teklif içerisinde sunulması; düzenlemenin kamuoyu, akademi ve ilgili kesimler tarafından yeterince tartışılmadan yasalaştırılması riskini doğurmaktadır. Daha önce ciddi tepkiler nedeniyle geri çekilmiş bir hükmün, aradan geçen süre içerisinde anayasal sorunları giderilmeksizin yeniden ve bu kez torba kanun yöntemiyle gündeme getirilmesi, düzenlemenin hukuki gerekliliğinden ziyade önceki itirazların etkisini azaltma amacı taşıdığını göstermektedir. Hukuk devletinde yasama faaliyetinin amacı, daha önce sakıncalı olduğu ortaya konulmuş düzenlemeleri farklı yöntemlerle yeniden yürürlüğe koymak değil; anayasal ilkelere uygun, öngörülebilir ve hak eksenli çözümler üretmek olmalıdır.

Bu konuda halihazırda bir düzenleme mevcut. 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu, görevde 7 yılını dolduran personelin diğer kamu kurumlarına geçişine imkân tanıyor. Ancak 6191 sayılı kanunda, yeni düzenlemeden farklı olarak, herhangi bir kontenjan ayrılması zorunluluğu bulunmadığından, yeterli kadro açılmaması nedeniyle başvuruların önemli bir kısmı kamu görevlerine geçemiyordu.

Düzenlemenin temel amacı, sözleşmeli erbaş ve erlerin gelecekte memur olabileme beklentisiyle meslekte daha uzun süre kalmalarını teşvik etmektir. Bu kapsamda teklifin 14'üncü maddesi, bazı kamu görevlerine ilişkin toplam kontenjan ve atama izinlerinin yüzde 10'unun her yıl sözleşmeli erbaş ve erlere tahsis edilmesini öngörmektedir.

Ancak bu düzenleme anayasal ve toplumsal açıdan bazı sakıncalar barındırmaktadır. Anayasa'nın 70'inci maddesine göre her Türk vatandaşı kamu hizmetine girme hakkına sahiptir ve hizmete alınmada görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez. Buna rağmen teklif, belirli kamu görevlerinin kontenjanlarının bir bölümünü yalnızca belirli bir meslek grubuna ayırmaktadır. Özellikle işsizliğin yüksek olduğu bir dönemde kamu istihdamında böyle bir ayrıcalıklı kontenjan oluşturulması fırsat eşitliği ilkesini zedeleme ve toplumsal rahatsızlık yaratma riski taşımaktadır.

TÜİK'in (Türkiye İstatistik Kurumu) verilerine göre Türkiye'deki işsizlik oranı %8 iken, 15-24 yaş arasını kapsayan genç işsizlik oranı %14,5'tir. Ancak TÜİK istatistiklerinin güvenilirliği uzun zamandır tartışma konusudur. TÜİK'in hesaplama yaparken kullandığı metodoloji iktidarın siyasi çıkarları doğrultusunda sonuçlar üretmektedir. Dolayısıyla işsizlik verilerine de şüpheyle yaklaşılması gerekir. Bağımsız kaynaklar tarafından yapılan araştırmalar genel olarak işsizliğin, özel olarak ise genç işsizliğinin çok daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak hukuk devleti ilkesinin gereği, Anayasa Mahkemesince daha önce ortaya konulan iptal gerekçelerinin göz ardı edilmesi değil, yasama faaliyetinin bu gerekçeler ışığında şekillendirilmesidir. Bu nedenle ilgili maddenin teklif metninden çıkarılması ve ancak en kısa zamanda Anayasa Mahkemesi içtihadıyla uyumlu, temel hak güvencelerini gözeten yeni bir düzenleme hazırlanması hukuki zorunluluk arz etmektedir.

MADDE 14: Siyasi açıdan bakıldığında ise bu yöntem, yasama faaliyetinin niteliği bakımından eleştiriye açıktır. Anayasa Mahkemesi'nin gerekçeleri doğrultusunda yeni ve anayasal sınırlar içerisinde çözümler üretmek yerine, iptal edilen düzenlemelerin farklı ifadelerle yeniden gündeme getirilmesi, yasama sürecinin verimliliğini azaltmakta ve gereksiz anayasal uyuşmazlıklara yol açmaktadır. Sonuçta aynı konuların tekrar tekrar yargısal denetime taşınması hem kamu kaynaklarının israfına neden olmakta hem de hukuk sisteminde istikrarsızlık yaratmaktadır.

Bu nedenle, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen düzenlemeler yeniden ele alınırken şekli değişikliklerle yetinilmemeli; iptal kararında ortaya konulan anayasal gerekçeler esas alınmalı ve yeni düzenlemeler bu çerçevede hazırlanmalıdır. Aksi yaklaşım, hukuk devleti ilkesini, Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığını ve demokratik hukuk düzenine duyulan toplumsal güveni zayıflatma riski taşımaktadır.

Teklif edilen düzenleme ile bazı kamu kurumlarının yıllık atama kontenjanlarının yüzde 10'unu sözleşmeli erbaş ve erlere ayırması öngörülmektedir. Buna göre meslekte 7 yılını tamamlayan sözleşmeli erbaş ve erler, infaz ve koruma memurluğu, çarşı ve mahalle bekçiliği, orman muhafaza memurluğu, zabıta memurluğu, itfaiye erliği ve benzeri bazı kamu görevlerine geçiş yapabilecektir.

Örneğin DİSK'e (Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu) Genel İş Sendikasının hazırladığı "Türkiye'de Genç İstihdamı Raporu" her 10 gençten yaklaşık 6'sının işgücü piyasasının dışında kaldığını gösteriyor.

Rapora göre Türkiye'de 15-24 yaş aralığındaki gençlerin yalnızca yüzde 39,5'i istihdama katılabiliyor. Yani genç işsizliği TÜİK'in iddia ettiği gibi %14,5 değil %60'5'tir.

Üniversite mezunu gençlerin 4'te biri işsizken yine 15-29 yaş arasında ne eğitimde ne de istihdamda olan gençlerin oranı %25'i geçmektedir.

Türkiye'deki genç işsizliği bu düzeylerdeyken iş arayan gençlere istihdam imkanları sağlamak yerine halihazırda zaten kamuda çalışmakta olan askerlere yeni istihdam alanları sağlamak hem hakkaniyetli değildir hem de eşitlik ilkesine aykırıdır.

Sözleşmeli erbaş ve erler, bütün eğitim ve çalışma hayatları, askerlik mesleğinin doğası gereği, silah ve çatışma tarafından şekillendirilmiş bir topluluktur. Esas olarak savaşmak üzere yetiştirilmiş bir grubunun toplumla doğrudan temas halinde olan kamusal işlerde istihdam edilmeleri, toplumsal hayatta süreklileşmiş bir silah ve şiddet gölgesi oluşmasına neden olabilir.

Ayrıca söz konusu kadrolara genel usullerle atanmak isteyen vatandaşlar çeşitli sınav süreçlerinden geçerken, sözleşmeli erbaş ve erlerin yalnızca mülakat yoluyla atanabilmesi eşitlik ve liyakat ilkeleri açısından da tartışmalıdır.

Vezir Coşkun Parlak
Hakkâri

Cengiz Çiçek
İstanbul

MUHALEFET ŞERHİ

2/3705 esas numaralı Uzman Erbaş Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi yürürlük ve yürütme dahil toplam 17 madde olarak 11 Haziran 2026 tarihinde Komisyonunda görüşülerek kabul edilmiştir.

Teklif;

- 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun
- 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu,
- 4/1/1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu,
- 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu,
- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu,
- 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu,
- 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu
- 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun,
- 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu,

olmak üzere 9 farklı kanunda düzenleme içermektedir.

USUL ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

Teklif özü itibarıyla belirli bir alanda düzenleme yapmayı hedefleyen bütünlük arz eden bir metin olarak hazırlanabileceken teklif içerisine eklenen ve esas metnin amaç ve kapsamıyla doğrudan konu bağı bulunmayan bazı maddeler teklifi paket kanundan uzaklaştırarak "torba kanun" formuna dönüştürmüştür. Yasama tekniği açısından konu birliğini zedeleyen bu yöntem düzenlemelerin sağlıklı yapılmasını engellemekte maddeler arasındaki sistematik bağı koparmakta ve parlamenter denetim işlevini daraltmaktadır. İlgili komisyon aşamasında disiplinli bir çalışmayla yasalaşması mümkün olan teklifin farklı alanlara taalluk eden maddelerle paket kanun olmaktan çıkarılması yasama faaliyetinin ciddiyeti ve düzenli mevzuat oluşturma amacıyla bağdaşmamaktadır.

Teklifin görüşülmesi gereken esas komisyon yapılan değişiklikler itibarıyla Milli Savunma Komisyonudur. Bu itibarla teklifin söz konusu komisyonunda görüşülmesi doğru bulunmuştur. Ancak kanun teklifi tali komisyonlara havale edilmiş olmasına rağmen bu komisyonlarda herhangi bir görüşme yapılmamıştır. Teklif, tali olarak Plan ve Bütçe Komisyonu ile İçişleri Komisyonuna havale edilmiş olmasına karşın her iki komisyonunda da herhangi bir görüşme gerçekleştirilmemiştir. Bunun yanında teklifte yer alan bazı maddeler nedeniyle Anayasa ve Adalet Komisyonlarının da tali komisyon olarak belirlenmesi gerekirken teklif bu komisyonlara hiç havale edilmemiştir. Oysa teklifin içeriği itibarıyla tali komisyonlarda da değerlendirilmesi gerekirdi. Teklifin tali komisyonlarda görüşme yapılmadan TBMM Genel Kuruluna getirilecek olması yasama usulü açısından ciddi bir eksikliklerdir.

Bu kapsamda Milli Savunma Komisyonunun uzmanlık alanına girmeyen ve Anayasa'ya aykırılık iddiaları nedeniyle Anayasa Mahkemesinden de dönme ihtimali açık olan İdari

Yargılama Usulü Kanunu ve Kamulaştırma Kanununda yapılacak düzenlemeler de “torba” içinde komisyon gündemine teklif olarak getirilmiştir.

Geniş bir etki alanına sahip olan bu kanun teklifi hazırlanırken konunun paydaşları olan sivil toplum kuruluşlarının ve meslek örgütlerinin komisyon çalışmalarına dahil edilmemesi usul açısından ciddi bir noksanlıktır. Düzenlemeden doğrudan etkilenecek tarafların görüş ve katkılarının alınması kalite ve demokrasi açısından zorunludur. Paydaş katılımının tasfiye edildiği bu süreç teknik açıdan sağlıklı bir mevzuat üretilmesine aykırılık teşkil etmektedir.

Maddelerin görüşme öncesinde okunmaması ve konuşma sürelerinin beşer dakika gibi kısa bir süreyle kısıtlanması komisyonun bir müzakere platformu olmaktan çıkarılıp bir onay mekanizmasına dönüştürüldüğünün kanıtıdır. Kanun tekliflerinin içeriği ne olursa olsun bunların komisyon sürecinde yeterince tartışılmadan genel kurula getirilmesi parlamenter kültürün temelini oluşturan demokratik müzakere geleneği ile bağdaşmamaktadır. Yasama faaliyetinin bu denli hızlandırılması düzenlemenin kalitesini düşürdüğü kadar toplumun yasama sürecine olan güvenini de zedelemektedir.

TEKLİFİN GENELİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

Teklif yürütme ve yürürlük maddeleri dahil olmak üzere 17 madde olarak komisyona gelmiş ve madde sayısında bir değişiklik olmamıştır. Komisyon sürecinde de herhangi bir öngere kabul edilmemiş ve maddelerde değişiklik yapılmamıştır.

Komisyonun ihtisas alanıyla ilgili olmayan özellikle İdari Yargılama Usulü Kanununda yapılacak düzenlemeyi içeren 7 nci madde ile Kamulaştırma Kanununda yapılacak düzenlemeyi içeren 8 inci maddenin teklifte yer alması yasama disiplini ve ciddiyeti ile uyuşmamaktadır.

Kanun teklifindeki en ciddi anayasal tartışma yaratacak terör örgütleri ile ilgili suçlarda göreve iade kararlarının kesinleşmeden uygulanmamasını içeren 7 nci maddenin ihtisas komisyonları olan Adalet ve/veya Anayasa Komisyonunda görüşülmesi gerekmektedir alt komisyon olarak görüş sorulmaması da ayrı bir garabettir.

İYİ Parti başta Türk Silahlı Kuvvetleri olmak üzere FETÖ ve benzeri terör örgütleriyle mücadele konusunda ilgili kurumların yürüttüğü çalışmaları önemsemekte bu mücadeleyi desteklemekte ve kararlılıkla sürdürülmesini gerekli görmektedir. Ancak 7 nci maddeye ilişkin itirazımız terör bağlantısı olmayan kişilerin lekelenme riskine karşı korunması ve mahkeme kararlarının uygulanmasına ilişkindir.

Bir idare mahkemesinin iptal kararına güvenilmeyerek bu kararın Danıştay onayına kadar uygulanmaması bu kararı hukuk dünyasında etkisiz kılacaktır. Yerinde ve doğru verilmiş idari işlemlerle yersiz ve hukuk dışı idari işlemleri aynı torbada “karar kesinleşinceye kadar” bekletmek terörle bağlantısı olmayan kişiler için ciddi bir yıkım yaratacaktır. Üstelik bu kararın uygulanmaması telafisi imkansız zararları da beraberinde getirebilecektir.

Düzenleme kapsamında işlem tesis edilen bir kişinin yargılama süreci sonunda herhangi bir terör örgütü bağlantısının bulunmadığının tespit edilerek görevine iade edilmesi ihtimali göz ardı edilmemelidir. Ancak yargısal süreçlerin uzun yıllar sürebildiği dikkate alındığında ilgili kişi ve ailesi bu süre boyunca ağır ithamların ve toplumsal baskının muhatabı olabilecektir. Kişinin kendisi kadar eşi, çocukları ve yakın çevresi de bu süreçten olumsuz etkilenecek; telafisi

güç mağduriyetler ortaya çıkabilecektir. Hukuk devleti ilkesinin gereği olarak kamu gücü kullanılırken bireylerin temel hak ve özgürlükleri ile masumiyet karinesinin azami ölçüde korunması gerektiği kanaatindeyiz.

Düzenlemenin siyasi sonuçları bakımından da dikkatli olunması gerektiği açıktır. FETÖ ile mücadelenin etkin, adil ve hukuka uygun şekilde yürütülmesi bu mücadelenin toplumsal meşruiyeti açısından büyük önem taşımaktadır. Hukuki güvencelerden yoksun veya ölçülülük ilkesine aykırı olduğu yönünde tartışmalara yol açabilecek düzenlemeler, kamuoyunda farklı değerlendirmelere neden olabilecek ve FETÖ ile mücadele konusunda yürütülen çalışmaların itibarsızlaştırılmasına zemin hazırlayabilecektir.

Bu çerçevede söz konusu maddenin Anayasaya uygunluğu, hukuk devleti ilkesi, masumiyet karinesi ve ölçülülük ilkesi bakımından yeniden değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Düzenlemenin mevcut haliyle önemli hukuki ve vicdani sakıncalar barındırdığı, uygulamada yeni mağduriyetlere yol açabileceği ve kamuoyunda gereksiz tartışmalar yaratabileceği değerlendirilmektedir.

Bu nedenle maddenin Genel Kurul aşamasına kadar yeniden gözden geçirilmesini ortaya koyduğumuz eleştiriler ve çekinceler doğrultusunda daha adil, ölçülü ve hukuki güvenceyi güçlendiren bir düzenleme hâline getirilmesini temenni ediyoruz.

Bunun yanında daha önce başka bir kanun teklifinde yer verilen ve Genel Kurul sürecinde kanun teklifi metninden çıkarılan 1956 yılı öncesi kamulaştırmaları içeren 8 inci maddenin inatla Milli Savunma Komisyonunun gündemine alınması da anlaşılır değildir. Teklifte yer alan kamulaştırmaya ilişkin düzenlemenin mülkiyet hakkı, hukuk güvenliği ve hak arama özgürlüğü bakımından dikkatle incelenmesinde yarar bulunmaktadır. Düzenlemenin Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçelerini tam olarak karşılayıp karşılamadığı ile mülkiyet hakkında ve vatandaşların yargı yoluyla hak arama imkanlarının etkilerinin TBMM Genel Kurul görüşmeleri sırasında tekrar değerlendirilmesi ve teklif metninden çıkarılması uygun olacaktır.

Kanun teklifinde yer alan sözleşmeli erbaş ve erlere kamu istihdamında yüzde 10 kontenjan ayrılması, uzman erbaşların sicil ve kariyer sisteminin yeniden düzenlenmesi ve astsubaylığa geçiş şartlarının düzenlenmesi, askerlik hizmetinden muaf tutulan başta şehit yakınlarına uzman erbaşlık imkanının sağlanması tarafımızca olumlu bulunan noktalaradır.

Bununla birlikte hepimizin gururu olan ve sadece bağımsızlığımızı değil aynı zamanda onurumuzu, haysiyetimizi de temsil eden Türk Silahlı Kuvvetleri'nin hem muvazzaf hem de emekli mensuplarının taleplerinin düzenlemeye dahil edilmemesi iktidarın bu talepleri dikkate almadığının ve almaya niyetli olmadığını göstermektedir.

Bu konuda özellikle emekli astsubaylar, yıllardır mevcut ekonomik koşullar karşısında maaşlarının yetersiz kaldığını ve uzun süredir beklenen tazminat düzenlenmesinin hayata geçirilmemesi nedeniyle ciddi mağduriyet yaşadıklarını dile getirmektedirler. Bu kapsamda özellikle Başçavuş ve Kıdemli Başçavuş rütbesindeki personele ilave tazminat verilerek emekli maaşları ile görevdeki maaşlar arasındaki büyük farkın azaltılmasını, maaş dengesizliğinin giderilmesi amacıyla ek göstergelerin en az 4800'e yükseltilmesini, 5434 sayılı Kanun kapsamındaki 100 TL'lik ödemenin ve 3600 ek göstergeli alamayanlara verilen 1200 TL tutarındaki ödemenin enflasyona karşı korunacak şekilde bir katsayıya bağlanmasını talep etmektedirler.

Ayrıca emekli astsubaylar, kalkınmada öncelikli bölgelerde görev yapan TSK personeline devlet memurlarında olduğu gibi ilave kademe hakkı verilmesini ve astsubay eğitim seviyesinin kullanılan ileri teknoloji ile üstlenilen sorumluluklar dikkate alınarak ön lisans düzeyinden lisans düzeyine yükseltilmesini istemektedirler.

Emekli astsubaylar, söz konusu düzenlemelerin hayata geçirilmesinin hem emekli hem de muvazzaf astsubayların özlük haklarına ilişkin adaletsizliklerin giderilmesine katkı sağlayacağını değerlendirmekte ise de bu taleplerin iktidar ve astsubaylar arasında uzun süre gündemde kalacağı açık bir şekilde ortadadır.

Kanun teklifinde; kapatılan askeri hastanelerimizin yeniden açılması, askeri sağlık sisteminin yeniden kurulması, askeri yargı sisteminin yeniden tesis edilmesi, askeri eğitim sisteminde yaşanan tahribatın giderilmesi, 15 Temmuz hain darbe girişimden sonra Kuleli, Işıklar, Maltepe Askeri Liseleri, Deniz Lisesi, Astsubay Hazırlama Okullarının yeniden açılması gibi bütüncül ve acil şekilde ele alınması gereken konulara yer verilmemiştir.

MADDELER ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

MADDE 7

Madde ile Millî Savunma Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Millî İstihbarat Teşkilatı personeli hakkında idari işlemlerle (ihraç, sözleşme feshi, ilişik kesme vb.) tesis edilen kararların idare mahkemesi tarafından iptali ile verilen göreve iade hükümleri kararın kesinleşmesi şartına bağlanmaktadır. Hukuk devleti ilkesini ve yargı kararlarının icra edilebilirliğini temelden sarsan bu düzenleme aşağıda açıklanan gerekçelerle teklif metninden çıkarılmalıdır.

Anayasanın 138 inci maddesinin son fıkrası, yasama ve yürütme organları ile idareye mahkeme kararlarına uyma ve bu kararları geciktirmeksizin yerine getirme konusunda mutlak bir ödev yüklemektedir. İdari yargıda verilen iptal kararları işlemin tesis edildiği andan itibaren hüküm ve sonuç doğurur ve kişiyi hukuka aykırılıktan önceki durumuna iade eder. Göreve iade kararının uygulanmasını yıllar sürebilecek istinaf veya temyiz süreçlerinin sonuna endekslemek idarenin yargı kararını etkisiz kılma çabasıdır ve Anayasanın amir hükmüne açık bir müdahaledir.

Mahkemece hukuka aykırılığı tespit edilmiş bir kişinin yargı kararının sonuçlarından yararlanabilmesi için üst mahkeme süreçlerinin tamamlanmasını beklemek zorunda bırakılması Anayasanın 36 ncı maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünü ve etkili başvuru hakkını fiilen imkânsız kılmaktadır. Mahkeme kararının gereğini yerine getirmemek hukuk devletinde kazanılmış hakkın gaspı niteliğindedir.

Düzenlemenin hassas kurumlara sakıncalı personelin dönmesini engelleme kaygısıyla yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak hukuk sistemimiz idarenin bu endişesini giderecek mekanizmalara (2577 sayılı İYUK md. 52) zaten sahiptir. İdare istinaf veya temyiz başvurusunda bulunurken yürütmenin durdurulmasını talep edebilir. Eğer üst mahkeme kamu yararı ve kamu düzeni açısından telafisi imkânsız zararların doğabileceğine kanaat getirirse personelin göreve başlamasını zaten erteleyebilir. Hâlihazırda var olan yargısal denetim mekanizmalarını yok sayarak kanunla toptancı ve mutlak bir engel getirilmesi ölçülülük ilkesine aykırı olduğu gibi idarenin kendi yargısal güvencelerinden kaçtığı izlenimini uyandırmaktadır.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 52 nci maddesi idareye zaten etkili bir koruma kalkını sağlamaktadır. İlgili madde uyarınca idare görevine iadesine karar verilen personelin göreve iadesi hakkında istinaf veya temyiz yoluna başvururken söz konusu mahkeme kararının uygulanması sonucunda kamu düzeninin bozulması veya telafisi güç zararların doğması ihtimaline binaen yürütmenin durdurulması talebinde bulunma hakkına sahiptir. İdare mahkemesi kararı sonrasında başvurulabilecek idari yargı mercileri sunulan bilgi ve belgeler ışığında personelin ilgili kurumun hassasiyetiyle bağdaşmadığına dair somut bir risk tespit ederse yürütmeyi durdurma kararı vererek görev iadesini kararın kesinleşmesine kadar hukuken askıya alabilir. Yani hukuk sistemimiz idarenin güvenlik kaygılarını yargısal denetim mekanizması içerisinde zaten çözüme kavuşturmuştur. Bu mevcut ve işlevsel yol varken yasa koyucunun mahkemelerin takdir yetkisini devre dışı bırakarak toptancı bir kesinleşme şartı getirmesi idari yargı denetiminin özüne müdahale ettiği gibi idarenin denetlenebilirlik ilkesini de işlevsiz kılmaktadır.

İdari işlemin hukuka aykırın olduğu bir yargı kararıyla saptanmış olan kişi üst mahkeme aksi yönde bir karar verene kadar hukuken haklı kabul edilmelidir. Aksi bir tutum masumiyet karinesini (Anayasa md. 38) ihlal edecektir. Kişinin görevine iade edilmemesi kamuoyu ve kurum nezdinde terörle irtibatlı damgasının devam etmesine yol açabilecek ve kişi üzerinde telafisi imkânsız zararlar doğurabilecektir. Ayrıca bu durum iptal kararı veren yargı mercilerini etkisizleştirerek hukuk sistemine olan güveni aşındırmaktadır. Bu durum idare mahkemesinde bu kararı veren hâkimi de töhmet altında bırakacak ve kararına güvenilmeyen bir duruma sokacaktır.

Kuşkusuz ki güvenlik ve istihbarat kurumlarının sadakat yükümlülüğü ve terörle mücadelesi devletin bekası açısından kritiktir. Ancak terörle mücadele hukukun dışına çıkarak değil hukukun evrensel ilkelerine sadık kalınarak yürütüldüğünde meşruiyet kazanır. Kurumsal hassasiyetler bağımsız mahkeme kararlarını askıya almanın gerekçesi olamaz. Tam tersine hukuk devletin gereklerinin yerine getirilmemesi terör örgütlerinin propaganda zeminini besleyen bir zafiyet oluşturabilecektir.

Sonuç olarak halihazırda mevcut olan yargısal denetim imkânları varken anayasal bir zorunluluğu bir istisnaya dönüştüren ve hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayan bu düzenlemenin kanun teklifinden çıkarılması gerekmektedir. Yukarıda anlatına nedenlerle bu maddenin tekliften çıkarılması için vermiş olduğumuz önergemiz AK Parti ve MHP oyları ile reddedilmiştir.

MADDE 8

Madde ile 8/10/1956 tarihine kadar kamulaştırma işlemlerine dayanmaksızın kamulaştırma kanunlarının amacına uygun olarak fiilen kamu hizmetine tahsis edilmiş olan taşınmazların, ilgili kamu kurum ve kuruluşları adına tahsis tarihinde kamulaştırılmış sayılması amaçlanmaktadır. Maddede belirtilen şartların sağlanması koşuluyla sadece taşınmazın fiili tahsis tarihindeki rayiç bedelinin istenilebileceği hükme bağlanmaktadır. Bu taşınmazlar hakkında açılmış olunan ve derdest olan davalarda bu madde hükmünün uygulanacağı belirtilmektedir. Ayrıca 12/1/1963 tarihinden sonra bu taşınmazlara bağlı olarak bedel dâhil ileri sürülen hiçbir talebin dinlenmeyeceği düzenlenmektedir.

İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olması hukuk devleti anlayışının zorunlu unsurudur. Bu durum hukuk devleti ilkesine de aykırıdır. Kişilerin iddialarının mahkemece dinlenmemesi, tahsis tarihindeki rayiç bedelin ödenmesi ve 12/1/1963

tarihinden sonra hiçbir hakkın talep edilemeyeceğine yönelik yapılmak istenilen düzenleme kabul edilebilir değildir.

Düzenleme açıkça anayasal bir düzenleme olan mülkiyet hakkında aykırılık teşkil etmektedir. Anayasa Mahkemesi 21/04/2022 tarihli 2021/19 esas ve 2022/46 sayılı kararında 5/1/1961 tarih ve 211 sayılı Amme Hükmi Şahısları veya Müesseseleri Tarafından Fiilen Amme Hizmetine Tahsis Edilmiş Gayrimenkuller Hakkında Kanunu Anayasanın 13, 35 ve 46 ncı maddeleri yönünden yaptığı inceleme neticesinde iptal etmiştir. Kanun teklifi ile düzenlenmek istenilen madde ise anlam ve kapsam bakımından iptal edilen kanunun aynısidir.

Anayasa Mahkemesi gerekçesinin 37 ve 38 inci paragrafında aynen “Kural, şartları taşıyan taşınmazları kanun gereği tahsis tarihinde Anayasa’da belirtilen şartları taşıyıp taşımadığına bakılmaksızın kamulaştırılmış saymaktadır. Kanun kapsamında kalan tüm taşınmazların tahsis ve aynı zamanda kamulaştırılmış sayılma tarihleri 9/10/1956’dan önceki bir tarihtir. Kanunla hak sahiplerine Kanun’un yürürlüğe girdiği 13/1/1961 tarihinden itibaren iki yıl içinde taşınmaz bedelini isteyebilme imkânı getirilmiş, istenebilecek bedel ise taşınmazın 9/10/1956 tarihinden öncesine isabet edeceği aşikâr olan fiili tahsis tarihindeki rayiç olarak belirlenmiştir. Bu durumda kamulaştırma bedelinin fiilen tahsis, kamulaştırılmış sayılma ve kamulaştırmaya esas rayiç bedelin belirlendiği tarihten çok daha sonraki bir tarihte ödenmiş olacağı açıktır. Anayasa’nın 46. maddesi uyarınca kamu yararının bulunması ve kamu yararı amacının somut olarak gerçekleşmesi kamulaştırmanın öğelerindedir.

Yine kamulaştırmada gerçek karşılığın malike ödenmesi kamulaştırmanın diğer anayasal öğelerinden biri olup kamulaştırılan taşınmazın bedeline dair yasal düzenlemelerin gerçek karşılık ölçütüne uygun olması gerekir. Gerçek karşılığın peşin ve nakden ödenmesi ile herhangi bir nedenle ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için uygulanan en yüksek faizin işletilmesi de kamulaştırmanın anayasal öğeleridir. Bu itibarla anılan anayasal öğeleri dikkate almayan, bu çerçevede kamulaştırmada kamu yararının bulunup bulunmadığının yargısal olarak denetlenmesine imkân tanımayan, gerçek karşılık ve yukarıda belirtilen diğer anayasal ölçütleri karşılamayan kural, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen, sınırlamanın Anayasa’nın sözüne aykırı olamayacağı hükmüne aykırılık teşkil etmektedir. Kanun’da Anayasa’nın açık güvencelerine aykırı olarak öngörülen kamulaştırmanın birey için katlanılabilir bir külfete dönüşmesini engelleyecek herhangi bir telafi mekanizmasına da yer verilmemiştir.” denilmektedir.

Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin iptal kararı sonrasında bu kararı dikkate almadan iptal edilen hükümlerle aynı anlamı taşıyan bu madde ile tekrar aynı şekilde düzenleme yapılmak istenmesi Anayasa Mahkemesi kararını tanımayan bir göstergesidir.

Ayrıca bu maddenin de görüşülmesi gereken komisyon Milli Savunma Komisyonu değildir. Söz konusu düzenleme daha önce Anayasaya aykırılığı nedeniyle iptale konu edilmiş olduğundan öncelikle Anayasa Komisyonunda görüşülmelidir. Zira teklifte yer alan madde Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesini karşılamamaktadır.

Teklifte yer alan madde daha önce Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi nin 26 ncı maddesinde Milli Savunma Komisyonu gündemine gelmiş ancak TBMM Genel Kurul çalışmaları esnasında bu madde metninden çıkarılmıştır.

Kamulaştırma Kanunu kaynağını kamu yararından ve Anayasada yer alan bu sınırlamadan almaktadır. Teklifte yapılmak istenilen düzenleme Anayasanın 13, 35, 36 ve 46 ncı maddelerine aykırılıklar barındırdığından teklif metninden çıkarılması gerekmektedir. Anlatılan nedenlerle bu maddenin tekliften çıkarılması için vermiş olduğumuz önerimiz AK Parti ve MHP oyları ile reddedilmiştir.

Sonuç itibarıyla;

Teklifin birçok maddesi tarafımızca olumlu görülüp desteklenmekle birlikte yukarıda detaylarıyla anlatılan gerekçelerle bazı maddelerin olumsuz etki yaratacağı ortadadır. Teklif adaletsizlikleri derinleştirecek bazı düzenlemeleri uhdesinde barındırmaktadır. Teklifte yer alan tüm maddelere kategorik olarak olumsuz bir yaklaşım sergilememekle birlikte muhalefet şerhimizde ayrıntılı biçimde ortaya koyduğumuz anayasal, hukuki ve idari sakıncalar nedeniyle teklifin bütünü üzerinde karşı oy kullanıyoruz.

Adnan Şefik Çirkin
Hatay

MUHALEFET ŞERHİ

UZMAN ERBAŞ KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ (ESAS NO: 2/3705) HAKKINDA

I. GİRİŞ VE YASAMA TEKNİĞİ YÖNÜNDEN GENEL DEĞERLENDİRME

"Uzman Erbaş Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" (Esas No: 2/3705), yasama kalitesi, anayasal uyum ve idari istikrar açılarından ciddi sakıncalar barındırmaktadır. Esas komisyon olarak Milli Savunma Komisyonu, tali komisyonlar olarak ise İçişleri ile Plan ve Bütçe Komisyonları olarak belirtilen bu teklif, TSK personelinin özlük haklarını iyileştirme perdesi altında sunulsa da asıl olarak yürütmenin yargı denetiminden kaçma çabasını ve kamusal liyakat sistemini aşındırma iradesini yasalastırmayı hedeflemektedir. Dahası, teklifin İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda (İYUK) mahkeme kararlarının uygulanmasını doğrudan etkileyen hükümler, Kamulaştırma Kanunu'nda mülkiyet hakkına temas eden düzenlemeler ve Anayasa Mahkemesi (AYM) kararları sonrasında yeniden kurulan normlar içermesine rağmen Adalet Komisyonunun komisyonlar arasında yer almaması başlı başına ciddi bir yasama tekniği sorunudur. İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda değişiklik yapan, mahkeme kararlarının uygulanma zamanını erteleyen ve yurttaşın yargı kararıyla elde ettiği hakkı kesinleşme sonrasına bırakan bir teklifin Adalet Komisyonu dışında tutulması, sıradan bir usul tercihi değil, teklifin hukuki denetimden kaçan karakterini gösteren bilinçli bir tercihtir.

Teklifin genel gerekçesi, savunma, güvenlik, terörle mücadele, hudut güvenliği, Mavi Vatan ve Gök Vatan gibi toplumun hassasiyet gösterdiği başlıklar üzerinden kurulmuştur. Elbette bu başlıkların her biri devlet açısından önemlidir. Ancak bu önem, kanun teklifinde yer alan her hükmün sorgusuz kabul edilmesini gerektirmez. Güvenlik gerekçesi, hukuk devletinin yerine geçemez. Devletin güçlü olması, idarenin daha geniş ve denetimsiz yetkilerle donatılması değil, en kritik alanlarda dahi hukuka bağlı kalmasıyla mümkündür.

Bu teklifin geneline bakıldığında, yurttaşın hakkını genişleten, kamu görevlisini koruyan veya yargı kararlarının etkisini güçlendiren bir reform iradesinden çok, idarenin elini rahatlatan bir anlayış görülmektedir. Mahkeme kararlarının uygulanması geciktirilmekte, Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği bazı düzenlemeler farklı ifadelerle yeniden kurulmakta, personelin mesleki geleceğini belirleyen sicil, sınav, statü geçişi ve meslek icrası gibi alanlarda idarenin takdir alanı genişletilmektedir. Bu yaklaşım, kanun yapma faaliyetini yurttaş lehine güvence üretme aracı olmaktan çıkarıp idare lehine sorun giderme mekanizmasına dönüştürmektedir.

Genel gerekçede sık sık "yasal boşluğun giderilmesi" ifadesine başvurulmaktadır. Ancak ortada sadece teknik bir boşluk yoktur. Anayasa Mahkemesi bazı hükümleri, açıkça ölçülülük, kanunilik, mülkiyet hakkı, çalışma özgürlüğü, hak arama özgürlüğü ve yasama yetkisinin devredilmezliği ilkeleri bakımından sakıncalı bulmuştur. Buna rağmen teklif, birçok yerde AYM kararlarının ruhunu değil, sadece ortaya çıkan idari sıkışıklığı esas almaktadır. Kanun koyucuya düşen görev, iptal edilen hükmü yeni bir ambalajla geri getirmek değil, Anayasa Mahkemesinin çizdiği sınırı kabul ederek hak temelli yeni bir düzenleme yapmaktır.

Bu teklifin en sorunlu yönlerinden biri de devletin kendi işlem ve uygulama sorunlarının bedelini yine yurttaş ve kamu personeline yüklemesidir. İdare zamanında usulüne uygun kamulaştırma yapmamişsa bunun bedelini malik ödememelidir. İdare mahkeme kararını uygulamak istemiyorsa bunun çözümü kararın etkisini kanunla ertelemek olmamalıdır. Personel planlamasında sorun varsa bunun yolu çalışma hakkını, meslek icrasını veya statü geçişini ölçüsüz biçimde sınırlamak değildir. Hukuk devleti, idarenin hatasını yurttaş fatura eden devlet değildir.

Teklif, güvenlik ve disiplin dilini geniş bir şemsiye gibi kullanmakta, bu şemsiyenin altında yargı kararlarının etkisi, mülkiyet hakkı, çalışma özgürlüğü ve kamu hizmetine girme hakkı daraltılmaktadır. Oysa güvenlik ile hukuk birbirinin alternatifi değildir. Türkiye'nin ihtiyacı, güvenlik başlıkları açıldığında hukuki güvenceleri geri çeken bir anlayış değil, güvenliği de hukuk içinde kurabilen bir devlet aklıdır.

Bu nedenle teklifin geneline yönelik itirazımız, yalnızca bazı maddelerin teknik eksikliklerinden ibaret değildir. Asıl itirazımız, teklifin arkasındaki kanun yapma anlayışınadır. Bu anlayış, Anayasa Mahkemesi kararlarını gerçek anlamda yerine getirmek yerine etkisini azaltmaya, mahkeme kararlarının uygulanmasını hızlandırmak yerine geciktirmeye, idareyi denetlemek yerine idareye yeni koruma alanları açmaya yöneliktir. Hukuk devleti iddiası taşıyan bir yasama faaliyetinin merkezinde idarenin kolaylığı değil, yurttaşın hakkı ve mahkeme kararlarının bağlayıcılığı bulunmalıdır. Komisyon görüşmelerinde dile getirdiğimiz bu itirazların karşılanmamış olması nedeniyle, aşağıda madde madde açıklanan gerekçelerle Teklife muhalefet şerhi koyma zorunluluğu doğmuştur.

II. MADDELER İTİBARIYLA GEREKÇELİ ŞERHLER

MADDE 1:

Düzenleme ile Millî Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına tıp fakültelerinde okutulan ve yükümlülük süresini tamamlamadan ilişigi kesilen ya da istifa eden tabip subayların sivil sektörde meslek icra edemeyecekleri sürenin orantılı bir formülle hesaplanması öngörülmektedir.

Anayasa Mahkemesi, 27/12/2023 tarihli ve E:2018/95, K:2023/221 sayılı kararıyla tabip subayların ayrılmaları durumunda kalan tüm mecburi hizmet süresi boyunca sivil sektörde dahi hekimlik yapmalarının engellenmesini çalışma hakkı yönünden ölçüsüz bularak iptal etmiştir.

(İptal edilen düzenleme; “Ek fıkra: 15/8/2017-KHK-694/5 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/5 md.) Millî Savunma Bakanlığı ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi nam ve hesabına tıp fakültelerinde okuyan tabip subaylardan yükümlülük süresini tamamlamadan mahkeme veya disiplin kurulu kararına dayanılarak ilişigi kesilenler, kalan yükümlülük süresince hekimlik mesleğini icra edemezler.”)

Fakat mezkûr düzenleme ile Anayasa Mahkemesinin söz konusu iptal kararının özünü kavramak yerine hak ihlalini matematiksel bir kılıfa büründürmüştür. Düzenlemeye göre yasak süresi şu şekilde hesaplanacaktır:

Meslek Yasağı Süresi = (Öğrenim Süresi / Yükümlülük Süresi) × Kalan Yükümlülük Süresi

Bu çalışma yasağı, özü itibarıyla bireyin kendi emeğini ve sivil alandaki mesleki birikimini kullanmasını cezalandırmaktadır. Devlet, nitelikli tabip subay kadrolarını korumak için çalışma şartlarını iyileştirmek yerine sivil alanda hekimlik yapma hakkını engelleyerek zecri tedbirlere başvurmuştur. Düzenleme özü itibarıyla Anayasa'nın 48'inci maddesindeki çalışma ve sözleşme hürriyetinin ve 18'inci maddesindeki angarya yasağının dolaylı ihlalidir.

Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesi, kanun koyucunun yeni formülle dahi aşamadığı bir ölçülülük sorununu işaret etmektedir. Mahkeme, mecburi hizmet yükümlülüğünün yerine getirilmesini sağlamak amacıyla tazminat sorumluluğunun zaten öngörüldüğünü; buna ek olarak kişinin uzun süreler kamuda ya da özel sektörde hekimlik mesleğini icra etme imkânını ortadan kaldıran kuralın kamu düzeninin sağlanması amacı bakımından orantılı olmadığı tespitini yapmıştır. Bir başka deyişle Mahkemenin temel itirazı yasağın “süresine” değil, “varlığına ve niteliğine” yöneliktir: Tazminat gibi daha hafif bir araç varken kişinin geçimini sağladığı mesleği icra etmesinin tümünden engellenmesi, elverişlilik ve gereklilik iddiasını taşısa bile dar anlamda orantılılığı ihlal etmektedir. Teklif söz konusu çalışma yasağını sadece bir orana bağlayarak süresini kısaltmakta; ancak Mahkemenin asıl sakıncalı bulduğu “meslek icrasının tümünden yasaklanması” mekanizmasını muhafaza etmektedir. Bu nedenle düzenlemenin, kısa öğrenim süresine karşılık uzun yükümlülük üstlenen personel bakımından dahi yeni bir bireysel başvuru ve iptal davası riski taşıdığı değerlendirilmektedir.

MADDE 2:

Madde 2 ile 1219 sayılı Kanun’un 45’inci maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen üçüncü fıkrası yeniden düzenlenmektedir. Düzenleme, Millî Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına dış hekimliği fakültelerinde okutularak subaylığa nasbedilen dış hekimlerinden, yükümlülük süresini tamamlamadan mahkeme veya disiplin kurulu kararına dayanılarak ilişkisi kesilenler ile tabi olduğu mevzuat uyarınca istifa edenlerin, belirli bir süre boyunca dış hekimliği mesleğini icra edemeyeceğini öngörmektedir.

Anayasa Mahkemesi, 27/12/2023 tarihli ve E.2018/95, K.2023/221 sayılı kararında önceki düzenlemeyi Anayasa’nın 13, 48, 49 ve 70’inci maddelerine aykırı bularak iptal etmiştir.

(İptal edilen düzenleme; “Ek fıkra: 15/8/2017-KHK-694/6 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/6 md.) Millî Savunma Bakanlığı ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi nam ve hesabına dış hekimliği fakültelerinde okuyan dış hekimi subaylardan yükümlülük süresini tamamlamadan mahkeme veya disiplin kurulu kararına dayanılarak ilişkisi kesilenler, kalan yükümlülük süresince dış hekimliği mesleğini icra edemezler.”

Mahkeme, devletin eğitim masraflarını karşıladığı personel bakımından mecburi hizmet yükümlülüğü öngörmesini ve kamu hizmetlerinin sürekliliğini sağlamaya dönük tedbirler almasını meşru kabul etmiştir. Ancak AYM’ye göre meşru amaç, çalışma hakkı ve meslek icra özgürlüğüne getirilen sınırlamanın ölçsüz olmasını haklı kılmaz. Kararda, tazminat sorumluluğuna ek olarak kişinin uzun süre kamuda ya da özel sektörde mesleğini icra etme imkânının ortadan kaldırılmasının kamu düzeninin sağlanması amacı bakımından orantılı olmadığı açıkça belirtilmiştir.

Teklif edilen düzenleme, AYM’nin iptal ettiği meslek icra yasağını tamamen kaldırmamakta, yalnızca yasak süresini matematiksel bir formülle yeniden belirlemektedir. Düzenlemeye göre yasak süresi şu şekilde hesaplanacaktır:

Meslek Yasağı Süresi = (Öğrenim Süresi / Yükümlülük Süresi) × Kalan Yükümlülük Süresi

Ancak anayasal sorun sadece sürenin uzunluğundan ibaret değildir. Asıl sorun, mecburi hizmet yükümlülüğünün yerine getirilmemesi hâlinde tazminat sorumluluğu zaten mevcutken, buna ek olarak kişinin dış hekimliği mesleğini kamuda veya özel sektörde icra etmesinin yasaklanmasıdır. Bu yaptırım, kamu zararının karşılanmasına yönelik mali bir tedbir olmaktan çıkmakta, kişinin mesleki varlığını, çalışma hayatını ve kamu hizmetine girme hakkını doğrudan sınırlayan ağır bir yaptırıma dönüşmektedir.

Yeni metin, bazı yönlerden iptal edilen düzenlemeden daha da geniştir. Önceki hüküm mahkeme veya disiplin kurulu kararıyla ilişkisi kesilenleri kapsarken, teklif edilen düzenleme tabii olduğu mevzuat uyarınca istifa edenleri de meslek icra yasağı kapsamına almaktadır. İstifa eden kişi bakımından eğitim ve yetiştirme giderlerinin tahsili gibi mali sonuçlar öngörülebilir. Ancak kişinin istifa etmesi nedeniyle yıllara varabilecek şekilde dış hekimliği mesleğini icra edememesi, çalışma özgürlüğüne ağır ve cezalandırıcı nitelikte bir müdahaledir.

Dış hekimliği eğitimi ve mecburi hizmet süresi dikkate alındığında, teklif edilen formül bazı kişiler bakımından yine uzun yıllar boyunca meslek icra yasağı doğurabilecektir. Bu nedenle düzenlemenin yalnızca “kalan yükümlülük süresinin tamamı” yerine daha kısa bir süre öngörmesi, tek başına AYM kararına uyum sağlandığı anlamına gelmemektedir. AYM'nin iptal gerekçesi, meslek icra yasağının kişilere aşırı külfet yüklemesi ve tazminat sorumluluğuna ek olarak çalışma hakkını ölçsüz biçimde sınırlamasıdır. Teklif edilen madde bu yaptırımın niteliğini değiştirmemekte, sadece süresini yeniden hesaplamaktadır.

Bu nedenle Madde 2, Anayasa Mahkemesi kararının bağlayıcı gerekçesini tam olarak karşılamamaktadır. Kamu personel planlaması, eğitim giderlerinin karşılanması ve mecburi hizmet yükümlülüğünün korunması meşru amaçlar olmakla birlikte, bu amaçlara kişinin mesleğini icra etmesini yasaklamadan da ulaşılabilir. Tazminat sorumluluğu, kamu hizmetine özgü makul süreli yükümlülükler veya daha ölçülü idari tedbirler yoluyla aynı amacın sağlanması mümkündür.

Sonuç olarak teklif, Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği ölçsüz meslek icra yasağını farklı bir formülle sürdürmekte ve istifa edenleri de kapsama alarak çalışma hakkı üzerindeki müdahaleyi genişletmektedir. Bu haliyle düzenleme, Anayasa'nın 13'üncü maddesinde güvence altına alınan ölçülülük ilkesi, 48 ve 49'uncu maddelerinde güvence altına alınan çalışma hakkı ve özgürlüğü ile 70'inci maddede düzenlenen kamu hizmetine girme hakkı bakımından ciddi anayasal sakıncalar taşımaktadır. Maddenin mevcut haliyle kabulü mümkün görülmemektedir.

MADDE 3:

Düzenleme ile daimî konuşlu buldukları limanlar dışındaki yurt içi limanlarda denizaltıda yatacak yer imkânı sağlanamayan personele konaklama gideri ödenmesi düzenlenmektedir.

Esasen hak iyileştirici nitelikteki bu düzenleme, 6245 sayılı Harcırah Kanunu'nun 15'inci maddesinde yapılan teknik bir değişiklikle, denizaltı gemilerinde yurt içi limanlarda gemide konaklama imkânı sağlanamayan personele konaklama gideri ödenmesinin önünü açmaktadır. Bu yönüyle teklifin tartışmasız kabul edilebilecek az sayıdaki maddesinden biridir. Buna karşılık, benzer ağır görev şartlarında bulunan diğer personel gruplarının (örneğin uzun süreli arazi, sınır ve deniz görevlerinde bulunanların) kapsam dışında bırakılması, düzenlemenin neden yalnızca tekil bir soruna sıkıştırıldığı sorusunu gündeme getirmektedir. Bu durum, personelin temel barınma ihtiyacının bütüncül bir lojistik politikayla değil, parça parça yasal müdahalelerle ele alındığı yönündeki eleştiriyi güçlendirmektedir.

MADDE 4:

Düzenleme ile vardiya yatakhaneleri, gazi uyum evleri ile özel, yerel ve kış eğitim merkezlerinin resmi olarak "askerî mahal" kapsamına alınması öngörülmektedir.

Düzenlemenin teknik gerekçesi, 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nun 98, 99 ve 102'nci maddelerinde sayılan vardiya yatakhaneleri, gazi uyum evleri ile özel, yerel ve kış eğitim merkezlerinin, aynı Kanunun 100'üncü maddesinde "askerî mahal" olarak sayılan orduevleri ve gazinolardan farklı bir hukuki statüde olduğu algısının ve buradan doğan idari tereddütlerin giderilmesidir. Bu gerekçe kendi içinde anlaşılabilir olmakla birlikte "askerî mahal" kavramının kapsamının genişlemesinin, bu mekânlarda gerçekleşen fiillerin idari ve cezai nitelendirilmesinde genişletici yoruma kapı araladığı; gazi uyum evleri gibi rehabilitasyon ve sosyal amaçlı tesislerin askerî disiplin rejiminin kapsamına alınmasının ölçülülük yönünden tartışmalı olduğu değerlendirilmektedir. Komisyon görüşmelerinde dile getirdiğimiz üzere, bu tesislerin hangi işlemler bakımından askerî mahal sayılacağına sınırının netleştirilmesi gerekmekte olup, bu hususun Genel Kurul aşamasında giderilmesi yerinde olacaktır.

MADDE 5:

Düzenleme ile askerlik hizmetini yükümlü olarak yapanlar hariç olmak üzere, TSK'dan her ne sebeple olursa olsun ayrılan subayların tekrar muvazzaf olarak hizmete alınamaması kuralı getirilmektedir.

Teklifin gerekçesinde bu düzenleme bir "uyum" ve "boşluğun giderilmesi" işlemi olarak sunulmaktadır: 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 107'nci maddesinde astsubaylar için zaten mevcut olan "her ne sebeple olursa olsun ayrılanların yeniden muvazzaf olarak alınamaması" kuralının, 50'nci maddeye eklenecek bir fıkrayla subaylara da teşmil edilmesi öngörülmektedir. Ancak burada gözden kaçırılan nokta, boşluğun "subaylar lehine" değil "aleyhine" doldurulmuş olmasıdır. Karşılaştırmalı bir bakışla, NATO üyesi pek çok orduda uygulanan yedek personelin yeniden muvazzaf statüye geçirilmesi gibi esnek kariyer modelleri, yetişmiş ve maliyeti yüksek beşerî sermayenin geri kazanılmasını mümkün kılmaktadır. Düzenleme, askerlik hizmetini yükümlü olarak yapanları (7179 sayılı Kanun kapsamındakileri) kapsam dışında bırakmakla birlikte, sözleşmeli subaylıktan muvazzaf statüye geçiş gibi hâlleri belirsiz bırakarak öngörülebilirlik sorunu da doğurmaktadır.

Bu düzenleme, astsubaylar için zaten var olan bir yasağın subaylara teşmili olarak "uyum" kılıfında sunulmaktadır. Ancak "her ne sebeple olursa olsun ayrılan subayların muvazzaf olarak tekrar hizmete alınmaması" hükmü, mutlak ve ayırım gözetmeyen niteliğiyle ciddi anayasal sorunlar barındırmaktadır. Bir subayın ayrılma nedeni; sağlık, ailevi zorunluluk, idari bir hata ya da sonradan haksızlığı yargı kararıyla sabit olmuş bir işlem olabilir. Tüm bu farklı durumları aynı potada eritiş ömür boyu geri dönüşü yasaklamak, Anayasa'nın eşitlik ilkesine (m. 10) ve kamu hizmetine girme hakkına (m. 70) aykırılık tartışmasını gündeme getirir. "Her ne sebeple olursa olsun" ifadesi, ölçülülük ilkesinin gerektirdiği bireyselleştirmeyi peşinen reddetmektedir. Devletin yetişmiş insan kaynağını kalıcı olarak elinin tersiyle itmesi, kamu yararı argümanı ile da çelişmektedir. Astsubaylardaki yasağın varlığı, onun anayasaya uygunluğunun değil yalnızca süregeldiğinin kanıtıdır; bir hatanın tekrarı onu doğru kılmaz.

MADDE 6:

Düzenleme ile MSB ve bağlı eğitim kurumlarında ihtiyaç duyulan alanlarda ders vermek üzere görevlendirilen emekli personel ve öğretim elemanlarına ek ders ücreti verilmesi uygulamasının 2029-2030 eğitim-öğretim yılı sonuna kadar uzatılması teklif edilmektedir.

926 sayılı Kanun'un geçici 43'üncü maddesindeki ek ders ücreti uygulamasının süresinin "2024-2025" döneminden "2029-2030" dönemine ötelenmesi, tek başına hak ihlali doğuran bir hüküm değildir. Teknik bir tarih güncellemesi gibi görünen bu madde, esasında yapısal bir sorunu örtmektedir. 2024-2025 ile sınırlı tutulan bir uygulamanın süresinin defaten uzatılması, geçici olması gereken bir düzenlemenin kalıcı bir ihtiyaca dönüştüğünü göstermektedir. Eğer Silahlı Kuvvetler'in eğitim kurumlarında ders verecek personel ihtiyacı süreklilik arz ediyorsa, çözüm geçici maddenin tarihini ötelemek değil, kadrolu/sürdürülebilir bir istihdam modeli kurmaktır. "Geçici madde" yoluyla sürekli ihtiyaçların karşılanması, yasama tekniği açısından özensizliktir ve idarenin planlama zafiyetini her seferinde Meclise telafi ettirmesidir.

MADDE 7:

Madde 7 ile 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28'inci maddesine eklenmesi öngörülen cümle, mahkeme kararlarının uygulanmasına ilişkin genel rejime önemli bir istisna getirmektedir. Mevcut sistemde idare, Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa veya yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının gereklerine göre gecikmeksizin işlem tesis etmekle yükümlüdür. Teklif edilen düzenleme ise 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesine eklenen cümleyle; Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma, Sahil Güvenlik ve Emniyet teşkilatları personeli, askeri ve kolluk öğrencileri ile bunların adayları ve MİT personeli hakkında terör örgütleriyle iltisak gerekçesiyle tesis edilen işlemlere, 375 sayılı KHK'nın geçici 35. maddesi uyarınca tesis edilen işlemlere ve güvenlik soruşturması sonucu kurulan işlemlere karşı açılan davalarda verilen ve göreve iade sonucunu doğuran mahkeme kararlarının, ancak nihai kararın kesinleşmesine kadar ertelemektedir.

Kamu güvenliği, terörle mücadele ve kritik kamu hizmetlerinin korunması kuşkusuz meşru kamu yararı alanlarıdır. Ancak meşru amaç, hukuk devleti ilkesinin temel güvencelerini ortadan kaldıracak genişlikte bir araçla gerçekleştirilemez. Düzenleme, mahkeme kararının idarece uygulanmasını bireysel ve yargısal bir değerlendirmeye değil, kanundan doğan otomatik bir ertelemeye bağlamaktadır. Oysa yürürlükteki idari yargılama sisteminde istinaf veya temyiz başvurusu, mahkeme kararının yürütülmesini kendiliğinden durdurmaz.

Kararın uygulanmasının kamu düzeni veya kamu güvenliği bakımından telafisi güç sonuçlar doğuracağı düşünülüyorsa, idare üst derece mahkemesinden yürütmenin durdurulmasını isteyebilir. Böylece somut olayın özellikleri, kararın gerekçesi, davacının durumu ve kamu hizmetinin niteliği yargı merciince değerlendirilir. Teklif edilen madde ise bu denetimi devre dışı bırakmakta, belli kurumlar ve belli işlem türleri bakımından idare lehine bir bekletici etki yaratmaktadır.

Bu yönüyle düzenleme, uygulamada zaten ciddi bir hak ihlali alanına dönüşmüş olan mahkeme kararlarının uygulanmaması sorununu çözmek yerine kanuni bir zemine taşımaktadır. KHK ve güvenlik soruşturması kaynaklı çok sayıda dosyada mahkemeler, idari işlemi hukuka aykırı bularak ilgilinin göreve iadesi sonucunu doğuran kararlar verebilmekte, buna rağmen idareler kararları zamanında uygulamamaktadır. Şimdi getirilen düzenleme, bu fiili uygulamayı istisnai de olsa kanunlaştırmakta, uygulamadaki direnç pratiğine normatif bir dayanak sağlamaktadır.

KHK mağduriyetlerinin giderilmesi, idari tasarruflarla insanların mesleklerinden, kamu görevlerinden ve eğitim haklarından koparılmasının yarattığı ağır sonuçların onarılması gerektiğini savunurken, bu teklif tersine farklı bir mağduriyet mekanizması kurmaktadır. KHK döneminde yaşanan en temel sorunlardan biri, kişilerin uzun yıllar boyunca belirsizlik içinde bırakılması, haklarında verilmiş lehe kararlara rağmen görevlerine dönememesi ve sosyal hayatlarında kalıcı biçimde damgalanmasıydı. Bu madde, Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma, Sahil Güvenlik, Emniyet ve Millî İstihbarat Teşkilatı gibi kurumlarda görev yapan personel, adaylar, öğrenciler ve öğrenci adayları ile ilgili olarak mevzuata taşımaktadır. Hukuka aykırılığı ilk derece mahkemesi kararıyla tespit edilmiş bir işlemin sonuçlarının, sırf karar kesinleşmediği için devam ettirilmesi, KHK mağduriyetlerini giderme iradesiyle bağdaşmadığı gibi, yeni mağduriyetlerin de önünü açmaktadır.

Meclise sunulması planlanan 12. Yargı Paketi'nde dahi uzun süren yargulamaların önüne geçilmesi gerektiği belirtilirken, 2025 yılı Adalet İstatistiklerine göre Bölge İdare Mahkemelerinde dosyaların ortalama görülme süresinin 111 gün, Danıştay'da ise 417 gün olduğu ve OHAL Komisyonlarının da 5 yıl boyunca sürdüğü dikkate alındığında, düzenlemenin pratik sonucu, İYUK'un 28'inci maddesinde öngörülen uygulama yükümlülüğünün yıllarca ertelenmesi olacaktır.

Gereğince, kararın ilgili lehine kesinleşmesi hâlinde bu süreçteki ücretlerin yasal faiziyle ödeneceği belirtilmiş ise de bu güvence zararı tam olarak karşılamaktan uzaktır. Kamu görevinden uzak kalınan süre, parasal bir kayıpla sınırlı değildir. Kişinin mesleki itibarı, kariyer ilerlemesi, sosyal çevresi ve hukuki güvenlik duygusu üzerinde telafisi güç sonuçlar doğurabilir. İdarenin hukuka aykırı işlemi nedeniyle haklı bulunan kişinin, sırf karar kesinleşmediği için görevine dönememesi, mahkemeye erişim hakkını şekli bir hakka dönüştürme riski taşımaktadır. KHK uygulamalarında yaşanan uzun bekleme süreleri, belirsizlik, damgalanma ve fiili meslekten dışlanma sonuçları dikkate alındığında, bu düzenleme de yeni mağduriyetler doğurmaya elverişli görünmektedir.

Düzenlemenin yasama tekniği bakımından da ayrıca tartışılması gerekir. Teklifin "Uzman Erbaş Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" başlığıyla sunulması ve Millî Savunma Komisyonunda görüşülmüş olması, Madde 7'nin niteliğiyle tam uyumlu değildir. Zira 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28'inci maddesi, idari yargı kararlarının uygulanmasına ilişkin temel hükümlerden biridir. Bu maddeye getirilen istisna, mahkeme kararlarının bağlayıcılığını ve hak arama özgürlüğünün fiili sonucunu etkileyen yapısal bir değişikliktir. Buna rağmen düzenlemenin neden Adalet Komisyonunda bütün yönleriyle tartışılmadığı, neden ilgili ihtisas komisyonunun değerlendirmesine sunulmadığı açıklanmaya muhtaçtır.

Bu nedenle düzenleme, Anayasa'nın 2'nci maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesi, 36'ncı maddesinde yer alan hak arama özgürlüğü, 125'inci maddesinde düzenlenen idarenin yargısal denetimi ve 138'inci maddesinde yer alan mahkeme kararlarına uyma yükümlülüğü bakımından ciddi anayasal sorunlar taşımaktadır. Kamu güvenliği ihtiyacının varlığı, mahkeme kararlarının uygulanmasını geciktiren bir düzenlemeyi haklı kılmaz. Daha ölçülü yol, idarenin somut olay bazında yürütmenin durdurulmasını talep etmesi ve mahkemenin kamu güvenliği ile bireyin hakları arasında denge kurmasıdır. Teklif edilen madde bu dengeyi idare lehine bozarak yargı kararlarının etkili ve zamanında uygulanması ilkesini zedelemektedir.

Sonuç itibarıyla hukuka aykırı işlem mahkeme kararıyla tespit edildikten sonra, idarenin bu işlemin sonuçlarını kanun yolu süresince sürdürmesine imkân tanımak, hukuk devletinde istisna değil, ciddi bir anayasal sorun olarak görülmelidir.

MADDE 8:

Madde 8 ile 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na eklenmesi öngörülen geçici madde, 5/1/1961 tarihli ve 221 sayılı Kanun'un Anayasa Mahkemesince iptal edilmesinden sonra oluştuğu ileri sürülen tereddütleri gidermek amacıyla hazırlanmış görünmektedir. Ancak madde metni incelendiğinde, Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesini karşılayan yeni bir kamulaştırma rejimi kurulmadığı, iptal edilen 221 sayılı Kanun'un temel mantığının başka bir kanun içinde yeniden düzenlendiği görülmektedir.

Teklif edilen düzenleme, mülga 6830 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihe kadar kamulaştırma işlemine dayanmaksızın fiilen kamu hizmetine tahsis edilmiş taşınmazların, ilgili kamu kurum ve kuruluşları adına tahsis tarihinde kamulaştırılmış sayılacağını öngörmektedir. Bu ifade, Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği 221 sayılı Kanun'un merkezindeki "kanun gereği kamulaştırılmış sayılma" formülünün aynen sürdürülmesi anlamına gelmektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi de iptal kararında 221 sayılı Kanun'un, 9/10/1956 tarihinden önce kamu hizmetine fiilen tahsis edilen ve üzerinde kamu hizmetinin niteliğine uygun tesis veya yapı bulunan özel mülkiyete konu taşınmazların, "başka bir şart aranmaksızın kanun gereğince kamulaştırılmış sayılacağını" öngördüğünü tespit etmiştir.

Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesi özellikle önemlidir. Mahkeme, 221 sayılı Kanun'u belirsiz olduğu için iptal etmemiştir. Aksine, söz konusu kuralların belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğunu kabul etmiştir. Mahkeme, geçmişte oluşan fiili durumlar ile tapu kayıtları arasındaki uyumsuzlukların giderilmesinde kamu yararı bulunabileceğini de tamamen reddetmemiştir. Buna rağmen iptal kararı vermiştir. Çünkü AYM'ye göre sorun, düzenlemenin belirsizliği veya kamu yararı amacının bütünüyle yokluğu değildir. Asıl sorun, özel mülkiyete konu taşınmazların Anayasa'nın 46'ncı maddesinde öngörülen kamulaştırma güvenceleri işletilmeksizin, kanun hükmüyle ve geçmişe dönük biçimde kamulaştırılmış sayılmasıdır.

Anayasa Mahkemesi kararında açıkça belirtildiği üzere, kişinin mülkiyet hakkının rızası dışında tek taraflı bir işlemle sona erdirilmesinin Anayasa'ya aykırı olmaması için Anayasa'nın 46'ncı maddesinde öngörülen usullere uyulması gerekir. Bu kapsamda kamu yararının bulunması, taşınmazın gerçek karşılığının malike ödenmesi, bedelin nakden ve peşin olması, ödenmemiş kamulaştırma bedelleri bakımından kamu alacakları için öngörülen en yüksek faizin uygulanması kamulaştırmanın anayasal öğeleridir. AYM, 221 sayılı Kanun'un bu anayasal öğeleri karşılamadığını, kamu yararının yargısal olarak denetlenmesine imkân tanımadığını, gerçek karşılık ölçütünü sağlamadığını ve bireyin üzerine yüklenen külfeti katlanılabilir hale getirecek herhangi bir telafi mekanizması kurmadığını tespit etmiştir.

Teklif edilen geçici madde ise AYM'nin iptal gerekçesini gidermemektedir. Düzenleme, hak sahiplerinin veya mirasçılarının sadece taşınmazın fiili tahsis tarihindeki rayiç bedelini isteyebileceğini kabul etmektedir. Fiili tahsis tarihinin 1956 öncesine ait olacağı dikkate alındığında, bugünkü mülkiyet değeri ile fiili tahsis tarihindeki rayiç bedel arasında açık ve ağır bir kopukluk bulunmaktadır. Bu yaklaşım, Anayasa'nın 46'ncı maddesinde güvence altına alınan gerçek karşılık ilkesini karşılamaz. Malik, taşınmazından fiilen ve hukuken yoksun bırakılmakta, buna karşılık mülkiyet hakkının güncel ekonomik değerini yansıtmayan tarihsel bir bedelle sınırlanmaktadır.

Gerekçede Anayasa Mahkemesi kararlarının geriye yürümeyeceği belirtilerek 221 sayılı Kanun döneminde açılmış veya açılmamış davalar bakımından yeni bir dava hakkı doğmayacağı savunulmaktadır. Anayasa Mahkemesi kararlarının geriye yürümezliği anayasal bir ilkedir. Ancak bu ilke, AYM'nin iptal ettiği bir hukuki rejimin aynı anayasal sakinlerle yeniden kanunlaştırılmasına dayanak yapılamaz. Burada tartışma, iptal kararının geçmişe yürütülmesi değildir. Tartışma, yasama organının AYM'nin bağlayıcı iptal gerekçesini dikkate alıp almadığıdır. Anayasa'nın 153'üncü maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesi kararları yasama organını da bağlar. Bu bağlayıcılık, iptal edilen hükmün aynı içerikle veya aynı sonucu doğuracak şekilde yeniden kanunlaştırılmasını engeller.

Madde, 12/1/1963 tarihinden sonra bu taşınmazlara bağlı olarak bedel dâhil ileri sürülen taleplerin kabul edilmeyeceğini düzenlemekte, bu hükmün kanun yolu incelemesinde olanlar dâhil görülmekte olan davalar hakkında da uygulanacağını belirtmektedir. Bu yönüyle düzenleme, devam eden yargılamalara müdahale etmekte, mülkiyet hakkına dayalı taleplerin mahkeme önünde ileri sürülmesini engellemekte ve hak arama özgürlüğünü daraltmaktadır. İdarenin geçmişte usulüne uygun kamulaştırma yapmamış olmasından kaynaklanan hukuka aykırılığın, kişilerin dava hakkı sınırlandırılarak tasfiye edilmesi hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmaz.

Madde kapsamındaki davalarda mahkeme ve icra harçları ile vekâlet ücretlerinin maktu olarak belirlenmesi de asıl anayasal sorunu ortadan kaldırmamaktadır. Bu hüküm, taşınmaz malikinin karşı karşıya kaldığı temel meseleyi, yani usulüne uygun kamulaştırma yapılmadan mülkiyet hakkından yoksun bırakılmasını ve gerçek karşılık ödenmemesini gidermemektedir. Maktu harç ve vekâlet ücreti düzenlemesi, gerçek karşılık güvencesinin yerine geçemez.

Sonuç olarak Madde 8, Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra oluştuğu ileri sürülen boşluğu Anayasa'ya uygun bir düzenlemeyle doldurmamaktadır. Aksine, AYM'nin Anayasa'ya aykırı bulduğu "fiili tahsisi kamulaştırma sayan" yaklaşımı 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na geçici madde olarak taşımaktadır. Bu durum, AYM kararının gerekçesini karşılamak bir yana, iptal kararını etkisizleştirmeye dönük bir yasama tercihi izlenimi doğurmaktadır.

Kamu hizmetine tahsis edilmiş taşınmazların hukuki durumunun çözülmesi meşru bir amaç olabilir. Ancak bu amaç, idarenin geçmişte kamulaştırma usulünü işletmemiş olmasının bedelini maliklere yükleyen, gerçek karşılık ilkesini dışlayan, dava hakkını daraltan ve AYM'nin iptal ettiği rejimi yeniden üreten bir düzenlemeyle gerçekleştirilemez. Hukuk devleti, idarenin geçmişten gelen fiili durumlarını kanun yoluyla meşrulaştıran değil, mülkiyet hakkı ihlal edilen yurttaşın zararını Anayasa'ya uygun biçimde gideren bir düzen kurmakla yükümlüdür.

Bu nedenle Madde 8, Anayasa'nın 13, 35 ve 46'ncı maddelerinde güvence altına alınan temel hak sınırlama rejimi, mülkiyet hakkı ve kamulaştırma güvenceleri ile Anayasa'nın 153'üncü maddesinde yer alan Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı ilkesi bakımından ciddi anayasal sakinler taşımaktadır. Bu gerekçelerle maddenin mevcut hâliyle kabulü mümkün görülmemektedir.

MADDE 9:

Düzenlemenin teknik içeriği, 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu'nun 4'üncü maddesindeki "terhislerinin üzerinden beş yıldan fazla süre geçmemiş olanlar" şartının kaldırılması ve 7179 sayılı Askeralma Kanunu'nun 42'nci maddesinde sayılan, askerlik hizmetinden muaf tutulanların (başta şehit yakınları olmak üzere) uzman erbaş başvurusunda bulunabilmesidir. Şehit yakınları başta olmak üzere askerlikten muaf tutulanların uzman erbaşlık başvurusu yapabilmemesinin önünü açan bu düzenleme, hakkaniyet açısından olumlu ve telafi edici bir adımdır. Mevcut sistemin bu kişileri hak kaybına uğratması bir adaletsizliktir; düzenleme bunu giderme amacı taşımaktadır. Eleştirel çerçevede vurgulanabilecek husus, bu tür düzeltici düzenlemelerin neden yıllarca geciktirildiği ve hak kaybının bu süre boyunca neden tolere edildiğidir. Olumlu olmakla birlikte yine torba kanun içinde tartışmalı maddelerle birlikte sunulması, maddenin bağımsız değerlendirilmesini güçleştirmektedir.

MADDE 10:

Teklif ile uzman erbaşların sicil belgeleri ve sicil kapsamına ilişkin asgari unsurların doğrudan 3269 sayılı Kanun metnine dahil edilmesi öngörülmektedir.

Düzenleme Anayasa Mahkemesinin 8/10/2025 tarihli ve E:2024/149, K:2025/194 sayılı kararının özünü doğrudan ilişkilidir. Mahkeme, uzman erbaşlara sicil verilmesine ilişkin esasların kanunda belirlenmeyip bütünüyle yönetmeliğe bırakılmasını, kamu görevlilerinin statüsüne ilişkin temel ilkelerin kanunla düzenlenmesini öngören Anayasa'nın 128 inci maddesine ve yasama yetkisinin devredilmezliğini düzenleyen 7'nci maddesine aykırı bularak ilgili hükmü iptal etmiştir. Mahkeme ayrıca hukuki belirlilik ilkesi gereği kuralların açık, anlaşılır ve keyfi uygulamaya karşı koruyucu olması gerektiğini vurgulamıştır. Teklif, sicil yılı, sicil tam notu ve başarı eşiği gibi unsurları kanuna taşımakla birlikte, sicil vermeye yetkili üstlerin kimler olacağı ve değerlendirmenin hangi nesnel ölçütlere dayanacağı gibi en kritik hususları yeniden yönetmeliğe bırakmaktadır. Bu yönüyle iptal kararının gereğinin tam olarak karşılanmadığı ve yeni bir iptal riskinin sürdüğü değerlendirilmektedir.

MADDE 11:

Uzman erbaşların astsubaylığa geçirilmesinde sicil notu şartının kaldırılarak, en az 4 yıl sicil almış olmak ve mevcut sicil notlarının ortalamasının, sicil tam notunun %90 ve üzeri olması şartı getirilmektedir.

Astsubaylığa ve astsubay meslek yüksekokuluna geçişte aranan sicil ortalaması eşiğinin sicil tam notunun %90 ve üzeri olarak belirlenmesi, mevcut statü geçiş uygulamalarındaki yüksek eşiğin kanun düzeyine taşınması anlamına gelmektedir. Eşiğin kanunla sabitlemesi kanunilik ilkesi bakımından olumlu olmakla birlikte sicil notunun büyük ölçüde amirin takdirine dayandığı bir sistemde bu denli yüksek bir baraj, personelin yükselmesini nesnel başarıdan çok amir değerlendirmesine bağımlı kılma riskini artırmaktadır. Bu nedenle sicil notunun somut ve ölçülebilir performans verilerine dayandırılmasını sağlayacak güvencelerin de kanunda yer alması gerekmektedir.

MADDE 12:

Anayasa Mahkemesi 8/10/2025 tarihli ve 2024/149 E. 2025/194 K. sayılı kararı ile 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu'nun 19'uncu maddesini, uzman erbaşlara verilecek sicilin şekil ve usullerine ilişkin temel ilke ve esasların kanunda düzenlenmemesi nedeniyle iptal etmiştir. Mahkeme, sicilın uzman erbaşların kademe ve derece ilerlemesini, sözleşmesinin devamını, sözleşmesinin feshini, astsubaylığa geçişini ve yeniden Türk Silahlı Kuvvetlerine alınıp alınmamasını doğrudan etkilediğini tespit etmiştir. Bu nedenle sicil gibi mesleki statüyü belirleyen temel bir özlük unsurunun kanunda açık, belirli ve öngörülebilir biçimde düzenlenmesi gerektiğine hükmetmiştir.

Buna karşın Madde 12 ile getirilen düzenleme, Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesini karşılamamaktadır. Gerekçede AYM kararına uyum amacı belirtilmiş olsa da teklif edilen metin, iptal edilen hükmü esaslı bir değişiklik yapmadan yeniden kanunlaştırmaktadır.

İptal edilen metin ile teklif edilen metin karşılaştırıldığında; iptal edilen düzenlemede yer alan "sözleşmenin uzatılmasında uygulanacak esaslar" ve "astsubay sınıfına geçirilecekler için uygulanacak esaslar" ifadelerinin teklifte "uygulanan esaslar" biçiminde yazılması ile "Millî" ibaresinin "Millî" olarak düzeltilmesi dışında, iki metin arasında normatif içerik bakımından herhangi bir fark bulunmadığı görülmektedir.

Teklif edilen düzenleme, iptal edilen metinden normatif içerik bakımından ayrılmamaktadır. "Millî" ibaresinin "Millî" olarak yazılması ve bazı küçük ifade farklılıkları dışında kuralın özü korunmaktadır. AYM'nin iptal ettiği sorun da tam olarak bu özdür: sicilın şekil ve usullerinin temel çerçevesi kanunda çizilmeden yönetmeliğe bırakılmaktadır.

Teklifte sicilın hangi ölçütlere göre verileceği, sicil amirlerinin kimlerden oluşacağı, değerlendirme döneminin nasıl belirleneceği, olumsuz sicilın hangi sonuçları doğuracağı, ilgilinin savunma ve itiraz güvencelerinin nasıl işletileceği düzenlenmemektedir. Uzman erbaşın meslekte kalmasını, ilerlemesini ve statü değişikliğini etkileyen bu kadar önemli bir alanın yeniden yönetmeliğe bırakılması, AYM kararının bağlayıcı gerekçesiyle açıkça çelişmektedir.

Anayasa'nın 153'üncü maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesi kararları yasama organını da bağlar. Yasama organı, iptal edilen hükmü küçük ifade değişiklikleriyle yeniden düzenleyerek AYM kararının gerekçesini etkisizleştiremez. Bu madde, AYM kararına uyum düzenlemesi niteliği taşıyamakta, iptal edilen hükmü aynı anayasal sakıncayla yeniden ihdas etmektedir.

Bu nedenle Madde 12, Anayasa'nın 7'nci maddesinde güvence altına alınan yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesi ile Anayasa'nın 153'üncü maddesinde düzenlenen Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı bakımından ciddi sakıncalar taşımaktadır.

MADDE 13:

Düzenleme, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 9'uncu maddesinde değişiklik yaparak, yabancı ülke ve kuruluşlara savunma ve güvenlik amaçlı hibe ve yardım faaliyetleri kapsamında bütçeye konulan ödeneklerin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasından açılacak döviz hesapları üzerinden ilgili Bakan (Millî Savunma veya İçişleri) tarafından yönetilmesini öngörmektedir. Mevcut düzenlemede nakdî hibe ve yardımların TCMB'de "ilgili ülke adına" açılacak döviz hesabına aktarılacağı belirtilirken, teklif ile bu ibarenin madde metninden çıkarılması, bakanlıkların yardım yapılacak her bir ülke için ayrı hesap açmadan hareket edebilmesini ve belirli ülkeye ne kadar yardım yapılacağıının görünmez hale gelmesini getirecektir.

Bu yetki, Anayasa'nın 161'inci maddesinde güvence altına alınan bütçe hakkı ile 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun şeffaflık, hesap verebilirlik ve Sayıştay denetimi ilkeleri bakımından sorunludur. Savunma ve güvenlik amaçlı dış yardımların hâlihazırda gizlilik gerekçesiyle bir parlamento denetimine tabi olmaması dikkate alındığında, ödeneklerin Maliye koordinasyonundan ve çok aşamalı denetim mekanizmasından koparılıp tek bir bakanın inisiyatifine bırakılması, denetim boşluğunu derinleştirme riski taşımaktadır. Anayasa'nın 161'inci maddesi uyarınca kamu harcamaları bütçeyle yapılır ve yasama organının bütçe hakkı esastır. Yurt dışına yapılacak hibe ve yardımların idarenin/Bakanın takdirine geniş ölçüde bırakılması, bu harcamaların TBMM denetiminden ve kamuoyu şeffaflığından uzaklaşması riskini beraberinde getirir. Ayrıca dış yardımlarda bütüncül ve koordineli bir yaklaşımın daha da çözümlenerek mükerrerliklerin oluşmasına ve eşgüdümlessüz bir dış politika izlenmesine sebep olacaktır.

"Etkin, ekonomik ve verimli kullanım" söylemi, mali saydamlık ve hesap verebilirlik ilkelerinin zayıflatılmasını meşrulaştıramaz. Kamu kaynağının yurt dışına aktarımında denetim mekanizmalarının gevşetilmesi, bütçe hakkının özünü zedeler. Savunma ve güvenlik alanının hassasiyeti, daha açık, daha izlenebilir ve daha sıkı denetlenebilir bir hesap yönetiminin gerekçesi olmalıdır.

MADDE 14:

6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu'nun ek 1'inci maddesinde yapılan değişiklikle yedi hizmet yılını dolduran sözleşmeli erbaş ve erlerin; infaz ve koruma memuru, çarşı ve mahalle bekçisi, orman muhafaza memuru, idari gözetim personeli, koruma ve güvenlik görevlisi, zabıta memuru, itfaiye eri, şoför ve destek personeli kadro ve pozisyonlarına atanması için ilgili kontenjanların yüzde onunun ayrılması zorunlu kılınmaktadır. Düzenlemenin gerekçesi, mevcut sistemde kurumlardan yeterli atama talebi gelmediği için yedi yıl şartının pratikte işlememesi ve bunun sözleşmeli erbaş ve erliğe teveccühü azaltmasıdır. Bu yönüyle düzenleme, sözleşmeli askerlik modelinin sürdürülebilirliğine ilişkin gerçek bir sorunu çözme amaçlamaktadır.

Genel olarak yedi hizmet yılını dolduran sözleşmeli erbaş ve erlere kamuda istihdam yolunun genişletilmesi sosyal politika açısından olumludur. Ancak düzenlemenin tekniği eleştiriye açıktır. Her yıl belirli kadroların (infaz koruma memuru, bekçi, zabıta, itfaiye eri vb.) toplam kontenjanının yüzde onunun bu gruba ayrılması, diğer vatandaşların aynı kadrolara eşit şartlarda erişimini daraltarak Anayasa'nın eşitlik ilkesi (m. 10) ve kamu hizmetine girmede liyakat ilkesi bakımından tartışma yaratır. Özellikle 5188 sayılı Kanun'daki özel güvenlik eğitimi ve sertifika şartının aranmayacak olması, kamu güvenliği görevlerinde aranması gereken asgari nitelik standardından taviz verildiği izlenimi doğurmaktadır. Liyakatin korunması ile sosyal kazanımın sağlanması arasındaki denge, sınav yerine kura yöntemine ağırlık veren mekanizmayla liyakat aleyhine bozulmaktadır. Devlete hizmet etmiş bu personelin korunması meşru bir amaçtır; ancak bu amaç, kamu istihdamının nesnel ve liyakate dayalı yapısını aşındırmadan gerçekleştirilmelidir.

MADDE 15:

Madde 15 ile 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu'nun ek 5'inci maddesinin birinci fıkrasının Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen (ç) bendi yeniden düzenlenmektedir. Anayasa Mahkemesi, 8/10/2025 tarihli ve E.2024/149, K.2025/194 sayılı kararında sözleşmeli erbaş ve erlerin uzman erbaşlığa geçirilmesinde sınav şartı öngörülmesini Anayasa'ya aykırı bulmamış, ancak sınava ilişkin temel ilkeler kanunda belirlenmeden bu alanın doğrudan yönetmeliğe bırakılmasını Anayasa'nın 7 ve 128'inci maddelerine aykırı görmüştür.

Teklif edilen düzenleme, önceki hükme göre bazı sınav esaslarını kanun düzeyine taşımaktadır. Yazılı sınavın genel kültür ve meslek bilgisi konularını içereceği, fiziki yeterlilik testinde ve mülakatta aranacak asgari puanlar, eşitlik hâlinde dikkate alınacak ölçütler madde metninde gösterilmiştir. Ancak bu düzenleme, Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesini tam olarak karşılamamaktadır.

Öncelikle, uzman erbaşlığa geçiş gibi doğrudan statü değişikliği sonucu doğuran bir süreçte yazılı sınav zorunlu tutulmamaktadır. "Yazılı ve/veya mülakat" ifadesi, yazılı sınav yapılmadan mülakat ağırlıklı bir değerlendirme sistemi kurulmasına imkân tanımaktadır. Bu durum, liyakat ve objektiflik bakımından sakıncalıdır.

İkinci olarak, fiziki yeterlilik ve değerlendirme testi ile yazılı ve/veya mülakat sınavlarının başarı sıralamasına esas değerlendirme notu içindeki oranları kanunda belirlenmemekte, ilgisine göre İçişleri Bakanlığı veya Millî Savunma Bakanlığına bırakılmaktadır. Oysa Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesinde sınavın değerlendirilmesine ilişkin temel ilkelerin kanunda düzenlenmesi gerektiği açıkça belirtilmiştir. Sınav türlerinin nihai başarı puanına etkisi, değerlendirme sisteminin asli unsurudur. Bu unsurun idarenin takdirine bırakılması, AYM kararının gerektirdiği kanuni çerçeveyi zayıflatmaktadır.

Üçüncü olarak, mülakat heyetinin oluşumu ve mülakatın denetlenebilirliği bakımından yeterli güvence öngörülmemiştir. Heyetin kaç kişiden oluşacağı, üyelerin hangi nitelikleri taşıyacağı, farklı heyetler kurulması hâlinde puanlama standardının nasıl sağlanacağı, mülakatın kayıt altına alınıp alınmayacağı ve verilen puanların hangi gerekçeyle oluşturulacağı kanunda düzenlenmemektedir. Bu eksiklik, mülakatın yargısal denetimini güçleştirme riski taşımaktadır.

Ayrıca mülakat ölçütleri son derece geniş ve sübjektif niteliktedir. "Psikolojik yapı", "kişilik", "beden dili", "duygusal denge", "dışa dönüklük", "uyumluluk" ve "açıklık" gibi ölçütler somut, ölçülebilir ve denetlenebilir kriterlere bağlanmadıkça idareye geniş bir takdir alanı bırakmaktadır. Uzman erbaşlığa geçiş, personelin mesleki geleceğini belirleyen önemli bir statü değişikliği olduğundan, bu süreçte objektif sınav, liyakat ve hukuki güvenlik ilkeleri kanun düzeyinde daha güçlü biçimde güvence altına alınmalıdır.

Özetle mezkûr düzenleme, Anayasa Mahkemesinin 2025/194 sayılı kararı doğrultusunda, statü geçişine ilişkin sınavların usul ve esaslarını 6191 sayılı Kanun'un ek 5'inci maddesinde kanun düzeyine taşımaktadır. Yazılı sınavda yüz tam puan üzerinden en az elli, fiziki yeterlilik testinde belirli asgari puanlar ve mülakatta en az yetmiş puan gibi eşiklerin kanunda yer alması, kanunilik ilkesi bakımından olumlu bir adımdır. Ancak statü geçişinin belirleyici aşaması olan mülakatın; özgüven, ikna kabiliyeti, beden dilini kullanma becerisi ve bilimsel-teknolojik gelişmelere açıklık gibi büyük ölçüde sübjektif ve nesnel ölçümü güç ölçütlere dayandırılması, sonucun yargısal denetimini fiilen güçleştirmektedir. Bu yapı, liyakate dayalı seçimi zayıflatma ve kayırmacılığa zemin hazırlama riski taşıdığından, mülakatın kayda alınması, gerekçelendirilmesi ve nesnel kriterlerle sınırlandırılması yönünde güvencelerin eklenmesi gerekmektedir.

III. TEKLİF ÜZERİNE GENEL DEĞERLENDİRME

Yukarıda madde madde ortaya konulan değerlendirmeler bir bütün olarak ele alındığında "Uzman Erbaş Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"nin, içerdiği kimi olumlu ve hakkaniyeti gözeten düzenlemelere rağmen, anayasal denetimden sağlıklı biçimde geçmesi güç, yapısal sakatlıklar barındıran bir metin olduğu görülmektedir.

Teklifin temel kusurları, üç ayrı düzlemde kendini göstermektedir. Birincisi, yasama tekniğine ilişkindir: Birbiriyle hiçbir konu birliği bulunmayan meselelerin tek bir torba kanunda toplanması, milletvekillerinin her hükmü kendi esası üzerinden değerlendirip oylamasını fiilen imkânsız kılmakta, yasama iradesinin serbestçe ve müzakereye dayalı biçimde tecelli etmesini engellemektedir. İkincisi, Anayasa Mahkemesi kararlarıyla kurulan sorunlu ilişkidir: Teklif, iptal kararlarının gereğini yerine getirme görüntüsü altında, iptal edilen normların esasını farklı tekniklerle yeniden tedavüle sokmakta ve Anayasa'nın 153'üncü maddesinin emredici hükmünü şeklen karşılayıp özünde dolanmaktadır. Üçüncüsü ve en ağırı ise, başta Madde 7 olmak üzere, kuvvetler ayrılığını, yargı bağımsızlığını ve mahkeme kararlarının bağlayıcılığını doğrudan hedef alan hükümlerdir.

Özellikle göreve iade kararlarının icrasını keskinleşme şartına bağlayan düzenleme, Anayasa'nın 138'inci maddesinde güvence altına alınan ve hukuk devletinin temel taşı olan "mahkeme kararlarına uyma ve onları geciktirmeme" yükümlülüğüyle bağdaşmamaktadır. Bir hukuk devletinde yargı kararının değeri, onu veren değil, ona uymakla yükümlü olanı bağlamasıdır. İdarenin, lehe verilmiş bir yargı kararını "henüz keskinleşmedi" gerekçesiyle uygulamaktan kaçınması, masumiyet karinesini tersine çevirmekte ve adaleti geciktirmek suretiyle fiilen ortadan kaldırmaktadır. Hiçbir güvenlik kaygısı, ne kadar meşru olursa olsun, anayasal güvencelerin bu denli geriletilmesini haklı kılamaz; zira hukuk devletinin gerçek sınavı, tehdidin en yoğun hissedildiği anlarda dahi ilkelerinden taviz vermemektir.

Mülkiyet hakkını geçmişe etkili biçimde sınırlandıran (Madde 8), bütçe hakkını ve mali denetimi zayıflatan (Madde 13), kamu istihdamında liyakat ve eşitlik ilkelerini aşındırma riski taşıyan (Madde 14) düzenlemeler de aynı tablonun parçalarıdır. Bu hükümlerin tamamı, lafızda anayasal değerlere atf yaparken, uygulamada bu değerlerin özünü boşaltma istidadı göstermektedir.

Belirtmek gerekir ki teklifin personelin lehine olan, mağduriyetleri gideren ve hakkaniyeti gözeten düzenlemelerine (Madde 3, Madde 9 ve kısmen Madde 14) ilkesel bir itirazımız bulunmamaktadır; aksine, bu tür kazanımların geciktirilmeksizin hayata geçirilmesi gereklidir. Yine Anayasa Mahkemesi'nin 8/10/2025 tarihli ve E:2024/149, K:2025/194 sayılı kararıyla, sicile ilişkin esasların yönetmeliğe bırakılması "kanunilik ilkesine" aykırı bulunarak iptal edilmiştir. Teklif, sicil yılına, tam notu, olumluluk eşliğini ve astsubaylığa geçiş şartını (Madde 10 ve Madde 11) kanun metnine taşıyarak iptal kararının gereğini yerine getirmektedir; bu yönüyle düzenleme isabetlidir. Ancak esas sıkıntı bu maddelerde atıfta bulunan sicil düzenlemesine ilişkin Madde 12'de kendini gösterir: Sicilin "şekil ve usulleri", "kabul edilmesi", "feshedilmesi sebepleri" gibi personelin özlük haklarını doğrudan etkileyen pek çok esaslı husus yeniden yönetmeliğe bırakılmaktadır. Anayasa Mahkemesi'nin iptal gerekçesinin tam da bu olduğu düşünüldüğünde, asgari unsurların kanuna alınması ancak esasların yine yönetmeliğe devredilmesi, iptal kararını şeklen karşılayıp özünde aynı sorunu yeniden üreten bir tekniktir. Kanunilik ilkesi, çerçevenin değil, hakkı etkileyen esaslı unsurların kanunla belirlenmesini gerektirir.

Bu gerekçelerle teklifin mevcut hâliyle yasalaşmasının hukuk devleti, kuvvetler ayrılığı ve yargı bağımsızlığı ilkeleri bakımından telafisi güç sonuçlar doğuracağı kanaatindeyiz. Anayasaya aykırılık taşıyan hükümlerin teklif metninden çıkarılması, iptal kararlarının gereğini şeklen değil esasen karşılayacak biçimde yeniden düzenlenmesi ve birbirinden bağımsız konuların ayrı tekliflere bölünerek her birinin layığıyla müzakere edilmesinin sağlanması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen hususlarda kanun teklifinde gerekli değişikliklerin ve ilavelerin yapılması temennisiyle muhalefet şerhimizi sunuyoruz.

Medeni Yılmaz
İstanbul

ÇORUM MİLLETVEKİLİ YUSUF AHLATCI
VE ANTALYA MİLLETVEKİLİ İBRAHİM
ETHEM TAŞ İLE 85 MİLLETVEKİLİNİN
TEKLİFİ

**UZMAN ERBAŞ KANUNU İLE
BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunun 28 inci maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Millî Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına tıp fakültelerinde okutularak subaylığa nasbedilen tabiplerden, yükümlülük süresini tamamlamadan mahkeme veya disiplin kurulu kararına dayanılarak ilişiği kesilenler ile tabi olduğu mevzuat uyarınca istifa edenler, Millî Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına öğrenim gördüğu sürenin, yükümlülük süresine oranının; kalan yükümlülük süresi ile çarpımı sonucunda elde edilen süre boyunca hekimlik mesleğini icra edemezler. Sürelere yönelik olarak yapılacak tüm hesaplamalar gün hesabı üzerinden yapılır.”

MADDE 2- 1219 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Millî Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına diş hekimliği fakültelerinde okutularak subaylığa nasbedilen diş hekimlerinden, yükümlülük süresini tamamlamadan mahkeme veya disiplin kurulu kararına dayanılarak ilişiği kesilenler ile tabi olduğu mevzuat uyarınca istifa edenler, Millî Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına öğrenim gördüğu sürenin, yükümlülük süresine oranının; kalan yükümlülük süresi ile çarpımı sonucunda elde edilen süre boyunca diş hekimliği mesleğini icra edemezler. Sürelere yönelik olarak yapılacak tüm hesaplamalar gün hesabı üzerinden yapılır.”

MİLLÎ SAVUNMA KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**UZMAN ERBAŞ KANUNU İLE
BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunun 28 inci maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Millî Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına tıp fakültelerinde okutularak subaylığa nasbedilen tabiplerden, yükümlülük süresini tamamlamadan mahkeme veya disiplin kurulu kararına dayanılarak ilişiği kesilenler ile tabi olduğu mevzuat uyarınca istifa edenler, Millî Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına öğrenim gördüğu sürenin, yükümlülük süresine oranının; kalan yükümlülük süresi ile çarpımı sonucunda elde edilen süre boyunca hekimlik mesleğini icra edemezler. Sürelere yönelik olarak yapılacak tüm hesaplamalar gün hesabı üzerinden yapılır.”

MADDE 2- 1219 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Millî Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına diş hekimliği fakültelerinde okutularak subaylığa nasbedilen diş hekimlerinden, yükümlülük süresini tamamlamadan mahkeme veya disiplin kurulu kararına dayanılarak ilişiği kesilenler ile tabi olduğu mevzuat uyarınca istifa edenler, Millî Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına öğrenim gördüğu sürenin, yükümlülük süresine oranının; kalan yükümlülük süresi ile çarpımı sonucunda elde edilen süre boyunca diş hekimliği mesleğini icra edemezler. Sürelere yönelik olarak yapılacak tüm hesaplamalar gün hesabı üzerinden yapılır.”

(Çorum Milletvekili Yusuf Ahlatcı ve
Antalya Milletvekili İbrahim Ethem Taş ile
85 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 3- 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının beşinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bu madde kapsamında gündelik ödenenlerden denizaltı gemilerinde yurtiçi limanlarda gemide konaklama imkânı sağlamayan personel dışındakilere 33 üncü madde uyarınca ayrıca konaklama gideri ödenmez.”

MADDE 4- 4/1/1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun 100 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ordu evleri, askerî gazinolar, kışla gazinoları, vardiya yatakhaneleri, gazi uyum evleri ile özel, yerel ve kış eğitim merkezleri askerî bina olup askerî mahal vasıf ve mahiyetini haizdir.”

MADDE 5- 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun 50 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“25/6/2019 tarihli ve 7179 sayılı Askeralma Kanunu kapsamında askerlik hizmetini yapanlar hariç olmak üzere, Silahlı Kuvvetlerden her ne sebeple olursa olsun ayrılan subaylar Kanunda yer alan istisnalar dışında muvazzaf olarak tekrar Silahlı Kuvvetler hizmetine alınamazlar.”

MADDE 6- 926 sayılı Kanunun geçici 43 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “2024-2025” ibaresi “2029-2030” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 7- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 28 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Millî Savunma Bakanlığı merkez, taşra, yurt dışı teşkilatı ile bağlı, ilgili, ilişkili ve bünyesindeki kuruluşlarda görevli personel ve bunların adayları ile Millî Savunma Üniversitesinde eğitim gören askerî öğrenci ve bunların adayları hakkında; Jandarma, Sahil Güvenlik

(Millî Savunma Komisyonunun Kabul Ettiği
Metin)

MADDE 3- 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının beşinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bu madde kapsamında gündelik ödenenlerden denizaltı gemilerinde yurtiçi limanlarda gemide konaklama imkânı sağlamayan personel dışındakilere 33 üncü madde uyarınca ayrıca konaklama gideri ödenmez.”

MADDE 4- 4/1/1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun 100 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ordu evleri, askerî gazinolar, kışla gazinoları, vardiya yatakhaneleri, gazi uyum evleri ile özel, yerel ve kış eğitim merkezleri askerî bina olup askerî mahal vasıf ve mahiyetini haizdir.”

MADDE 5- 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun 50 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“25/6/2019 tarihli ve 7179 sayılı Askeralma Kanunu kapsamında askerlik hizmetini yapanlar hariç olmak üzere, Silahlı Kuvvetlerden her ne sebeple olursa olsun ayrılan subaylar Kanunda yer alan istisnalar dışında muvazzaf olarak tekrar Silahlı Kuvvetler hizmetine alınamazlar.”

MADDE 6- 926 sayılı Kanunun geçici 43 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “2024-2025” ibaresi “2029-2030” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 7- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 28 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Millî Savunma Bakanlığı merkez, taşra, yurt dışı teşkilatı ile bağlı, ilgili, ilişkili ve bünyesindeki kuruluşlarda görevli personel ve bunların adayları ile Millî Savunma Üniversitesinde eğitim gören askerî öğrenci ve bunların adayları hakkında; Jandarma, Sahil Güvenlik

(Çorum Milletvekili Yusuf Ahlatcı ve
Antalya Milletvekili İbrahim Ethem Taş ile
85 Milletvekilinin Teklifi)

ve Emniyet teşkilatlarında görevli personel ve bunların adayları ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Polis Akademisi ve bunlara bağlı eğitim ve öğretim kurumlarındaki öğrenciler ile bunların adayları hakkında; Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı personeli hakkında; terör örgütleriyle eylem birliği içerisinde olmak, bu örgütlere yardım etmek, kamu imkân ve kaynaklarını bu örgütleri desteklemeye yönelik kullanmak ya da kullandırmak, bu örgütlerin propagandasını yapmak, bu örgütlerle iltisaklı olmak gerekçeleriyle kamu görevine alınmayan veya kamu görevinden veya meslekten ayrılan/ çıkarılan yahut sözleşmesi feshedilenlerle ilgili idari davalar ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 35 inci maddesi uyarınca tesis edilen idari işlemlere yönelik açılan idari davalar ile ilgili mevzuat uyarınca gerçekleştirilen güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması işlemlerinin idarece olumsuz değerlendirilmesi sonucu söz konusu idari işleme yönelik açılan davalarda verilen ve göreve iade sonucunu doğuran mahkeme kararları uyarınca tesis edilecek işlemler, nihai kararların kesinleşmesinden sonra yerine getirilir.”

MADDE 8- 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 20- Mülga 6830 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 8/10/1956 tarihine kadar, kamulaştırma işlemlerine dayanmaksızın kamulaştırma kanunlarının amacına uygun olarak fiilen kamu hizmetine tahsis edilmiş olan taşınmazlar, ilgili kamu kurum ve kuruluşları adına tahsis tarihinde kamulaştırılmış sayılır.

Taşınmazda kamu hizmetinin nitelik ve amacına uygun şekilde tesis veya yapının inşaa edilmiş olması, bu Kanunun uygulanması bakımından fiilen tahsis kabul edilir.

(Millî Savunma Komisyonunun Kabul Ettiği
Metin)

ve Emniyet teşkilatlarında görevli personel ve bunların adayları ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Polis Akademisi ve bunlara bağlı eğitim ve öğretim kurumlarındaki öğrenciler ile bunların adayları hakkında; Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı personeli hakkında; terör örgütleriyle eylem birliği içerisinde olmak, bu örgütlere yardım etmek, kamu imkân ve kaynaklarını bu örgütleri desteklemeye yönelik kullanmak ya da kullandırmak, bu örgütlerin propagandasını yapmak, bu örgütlerle iltisaklı olmak gerekçeleriyle kamu görevine alınmayan veya kamu görevinden veya meslekten ayrılan/ çıkarılan yahut sözleşmesi feshedilenlerle ilgili idari davalar ile 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 35 inci maddesi uyarınca tesis edilen idari işlemlere yönelik açılan idari davalar ile ilgili mevzuat uyarınca gerçekleştirilen güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması işlemlerinin idarece olumsuz değerlendirilmesi sonucu söz konusu idari işleme yönelik açılan davalarda verilen ve göreve iade sonucunu doğuran mahkeme kararları uyarınca tesis edilecek işlemler, nihai kararların kesinleşmesinden sonra yerine getirilir.”

MADDE 8- 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 20- Mülga 6830 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 8/10/1956 tarihine kadar, kamulaştırma işlemlerine dayanmaksızın kamulaştırma kanunlarının amacına uygun olarak fiilen kamu hizmetine tahsis edilmiş olan taşınmazlar, ilgili kamu kurum ve kuruluşları adına tahsis tarihinde kamulaştırılmış sayılır.

Taşınmazda kamu hizmetinin nitelik ve amacına uygun şekilde tesis veya yapının inşaa edilmiş olması, bu Kanunun uygulanması bakımından fiilen tahsis kabul edilir.

(Çorum Milletvekili Yusuf Ahlatcı ve
Antalya Milletvekili İbrahim Ethem Taş ile
85 Milletvekilinin Teklifi)

Birinci fıkrada yazılı taşınmazlardan tapuda kayıtlı olanların kayıt sahipleri veya mirasçıları; tapuda kayıtlı olmayan taşınmazların zilyetleri ya da mirasçıları tahsis tarihi itibarıyla zilyetlikle iktisap şartlarının gerçekleşmiş ve fiili tahsis tarihinden itibaren on yıl geçmemiş olması koşuluyla, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen 221 sayılı Kanunun belirlediği süre içinde sadece taşınmazın fiili tahsis tarihindeki rayiç bedelini isteyebilir.

Bu madde kapsamındaki taşınmazlar hakkında 12/1/1963 tarihine kadar açılmış ve kanun yolu incelemesinde olanlar dâhil görülmekte olan bedel davalarında bu madde hükümleri uygulanır.

Birinci fıkraya göre kamulaştırılmış sayılan taşınmazlar hakkında 12/1/1963 tarihinden sonra bu taşınmazlara bağlı olarak bedel dâhil ileri sürülen talepler kabul edilmez. Bu hüküm, 12/1/1963 tarihinden sonra açılmış ve kanun yolu incelemesinde olanlar dâhil görülmekte olan davalar hakkında da uygulanır.

Bu madde kapsamında açılan ve görülmekte olan davalarda mahkeme ve icra harçları ile her türlü vekâlet ücretleri maktu olarak belirlenir.

Birinci fıkraya uyarınca kamulaştırılmış sayılan taşınmazlar, tapuda kayıtlı ise ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının talebi üzerine açılacak dava ile ilgili idare adına tescil edilir. Tapu kaydı olmayan taşınmazlar, tahsisin mahiyeti bakımından tescile tabi ise ilgili idare adına kayıt tesis olunur. Bu işlemler harca tabi değildir.”

MADDE 9- 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “terhislerinin üzerinden beş yıldan fazla süre geçmemiş olanlar,” ibaresi “terhis olanlar veya 25/6/2019 tarihli ve 7179 sayılı Askeralma Kanununun 42 nci maddesinde sayılanlardan muvazzaflık hizmetinden muaf tutulanlar,” şeklinde değiştirilmiştir.

(Milli Savunma Komisyonunun Kabul Ettiği
Metin)

Birinci fıkrada yazılı taşınmazlardan tapuda kayıtlı olanların kayıt sahipleri veya mirasçıları; tapuda kayıtlı olmayan taşınmazların zilyetleri ya da mirasçıları tahsis tarihi itibarıyla zilyetlikle iktisap şartlarının gerçekleşmiş ve fiili tahsis tarihinden itibaren on yıl geçmemiş olması koşuluyla, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen 221 sayılı Kanunun belirlediği süre içinde sadece taşınmazın fiili tahsis tarihindeki rayiç bedelini isteyebilir.

Bu madde kapsamındaki taşınmazlar hakkında 12/1/1963 tarihine kadar açılmış ve kanun yolu incelemesinde olanlar dâhil görülmekte olan bedel davalarında bu madde hükümleri uygulanır.

Birinci fıkraya göre kamulaştırılmış sayılan taşınmazlar hakkında 12/1/1963 tarihinden sonra bu taşınmazlara bağlı olarak bedel dâhil ileri sürülen talepler kabul edilmez. Bu hüküm, 12/1/1963 tarihinden sonra açılmış ve kanun yolu incelemesinde olanlar dâhil görülmekte olan davalar hakkında da uygulanır.

Bu madde kapsamında açılan ve görülmekte olan davalarda mahkeme ve icra harçları ile her türlü vekâlet ücretleri maktu olarak belirlenir.

Birinci fıkraya uyarınca kamulaştırılmış sayılan taşınmazlar, tapuda kayıtlı ise ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının talebi üzerine açılacak dava ile ilgili idare adına tescil edilir. Tapu kaydı olmayan taşınmazlar, tahsisin mahiyeti bakımından tescile tabi ise ilgili idare adına kayıt tesis olunur. Bu işlemler harca tabi değildir.”

MADDE 9- 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “terhislerinin üzerinden beş yıldan fazla süre geçmemiş olanlar,” ibaresi “terhis olanlar veya 25/6/2019 tarihli ve 7179 sayılı Askeralma Kanununun 42 nci maddesinde sayılanlardan muvazzaflık hizmetinden muaf tutulanlar,” şeklinde değiştirilmiştir.

(Çorum Milletvekili Yusuf Ahlatcı ve
Antalya Milletvekili İbrahim Ethem Taş ile
85 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 10- 3269 sayılı Kanuna 8 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Sicil

MADDE 8/A- Uzman erbaşlar hakkında sicil yılı ilgili yılın 2 Mayıs tarihinden başlayıp bir sonraki yılın 2 Mayıs tarihine kadar olan süreyi kapsar. Uzman erbaşların sözleşme imzalanıp göreve alınmalarını takip eden ilk 2 Mayıs tarihi itibarıyla sicil belgesi tanzim edilir. Ancak göreve alınma tarihi ile takip eden 2 Mayıs tarihi arasında geçen süre üç aydan kısa ise, ilk sicil belgeleri üç ayın doldurulduğu tarihte düzenlenir. Müteakip sicil ise zamanında düzenlenir.

Sicil tam notu 100’dür. Sicil üstlerinin verdikleri notların ortalaması, o yılın sicil notunu teşkil eder.

Sicilin olumlu olabilmesi için sicil notunun, sicil tam notunun %60 ve daha yukarısı olması gerekir. Uzman erbaşlar için sicil yazmaya yetkili sicil üstleri ile ilgili hususlar ve sicil dönemi içinde sicil üstünün veya sicil alan personelin görevinden ayrılması hâlinde ayrılış sicili düzenlenmesine ilişkin hususlar ile verilecek sicilın şekil ve usulleri yönetmelikte düzenlenir.”

MADDE 11- 3269 sayılı Kanunun 15 inci maddesinde yer alan “sicil notuna,” ibareleri madde metninden çıkarılmış, birinci fıkrasının (a) bendine aşağıdaki alt bent ve (b) bendine aşağıdaki alt bent eklenmiştir.

“7) Astsubaylık için sınava müracaat tarihinde uzman erbaşlığa alındığı tarihten itibaren en az dört yıl sicil almış ve almış olduğu mevcut sicil notlarının ortalaması, sicil tam notunun %90 ve daha yukarısında olmak.”

“7) Astsubay meslek yüksekokulu giriş sınavına müracaat tarihinde, uzman erbaşlığa alındığı tarihten itibaren almış olduğu mevcut sicil notlarının ortalaması, sicil tam notunun %90 ve daha yukarısında olmak.”

(Milli Savunma Komisyonunun Kabul Ettiği
Metin)

MADDE 10- 3269 sayılı Kanuna 8 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Sicil

MADDE 8/A- Uzman erbaşlar hakkında sicil yılı ilgili yılın 2 mayıs tarihinden başlayıp bir sonraki yılın 2 mayıs tarihine kadar olan süreyi kapsar. Uzman erbaşların sözleşme imzalanıp göreve alınmalarını takip eden ilk 2 mayıs tarihi itibarıyla sicil belgesi tanzim edilir. Ancak göreve alınma tarihi ile takip eden 2 mayıs tarihi arasında geçen süre üç aydan kısa ise, ilk sicil belgeleri üç ayın doldurulduğu tarihte düzenlenir. Müteakip sicil ise zamanında düzenlenir.

Sicil tam notu 100’dür. Sicil üstlerinin verdikleri notların ortalaması, o yılın sicil notunu teşkil eder.

Sicilin olumlu olabilmesi için sicil notunun, sicil tam notunun yüzde 60 ve daha yukarısı olması gerekir. Uzman erbaşlar için sicil yazmaya yetkili sicil üstleri ile ilgili hususlar ve sicil dönemi içinde sicil üstünün veya sicil alan personelin görevinden ayrılması hâlinde ayrılış sicili düzenlenmesine ilişkin hususlar ile verilecek sicilın şekil ve usulleri yönetmelikte düzenlenir.”

MADDE 11- 3269 sayılı Kanunun 15 inci maddesinde yer alan “sicil notuna,” ibareleri madde metninden çıkarılmış, birinci fıkrasının (a) bendine aşağıdaki alt bent ve (b) bendine aşağıdaki alt bent eklenmiştir.

“7) Astsubaylık için sınava müracaat tarihinde uzman erbaşlığa alındığı tarihten itibaren en az dört yıl sicil almış ve almış olduğu mevcut sicil notlarının ortalaması, sicil tam notunun yüzde 90 ve daha yukarısında olmak.”

“7) Astsubay meslek yüksekokulu giriş sınavına müracaat tarihinde, uzman erbaşlığa alındığı tarihten itibaren almış olduğu mevcut sicil notlarının ortalaması, sicil tam notunun yüzde 90 ve daha yukarısında olmak.”

(Çorum Milletvekili Yusuf Ahlatcı ve
Antalya Milletvekili İbrahim Ethem Taş ile
85 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 12- 3269 sayılı Kanunun 19 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 19- Personelde aranacak nitelikler, müracaat şekli ve zamanı, müracaatın kabul edilmesi, sözleşmenin yapılması ve feshedilmesi sebepleri, verilecek sicilın şekil ve usulleri, görevde başarısız olma, intibak edememe ve kendilerinden istifade edilememe hallerinde yapılacak işlemler, sözleşmenin uzatılmasında uygulanan esaslar, uzman onbaşıların uzman çavuş olabilmeleri için gerekli şartlar, astsubay sınıfına geçirilecekler için uygulanan esaslar, astlık üstlük münasebetleri ile bu hususlardaki işlem şekli ve ilgili diğer hususlar Millî Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığınca müştereken hazırlanan yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 13- 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 9 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının dördüncü cümlesinde yer alan “ilgili ülke adına” ibaresi madde metninden çıkarılmış, dördüncü cümleden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş ve son cümlede yer alan “Maliye Bakanlığınca” ibaresi “Hazine ve Maliye Bakanlığınca” şeklinde değiştirilmiştir.

“Açılan hesapları yönetmeye, bütçelerine ödenek konulan ilgili Bakan yetkilidir.”

MADDE 14- 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanununun ek 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“EK MADDE 1- (1) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasında sayılan haller saklı kalmak üzere sözleşmeli erbaş ve er olarak en az yedi hizmet yılını doldurarak ayrılanlardan nitelik belgesi olumlu olanlar, ilgili mevzuatlarındaki sınav şartları hariç diğer şartları taşımaları ve başvuru tarihi itibarıyla kırk bir yaşını doldurmamış olmaları kaydıyla kamu kurum ve kuruluşlarının infaz ve koruma memuru, çarşı ve mahalle bekçisi, orman

(Millî Savunma Komisyonunun Kabul Ettiği
Metin)

MADDE 12- 3269 sayılı Kanunun 19 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 19- Personelde aranacak nitelikler, müracaat şekli ve zamanı, müracaatın kabul edilmesi, sözleşmenin yapılması ve feshedilmesi sebepleri, verilecek sicilın şekil ve usulleri, görevde başarısız olma, intibak edememe ve kendilerinden istifade edilememe hallerinde yapılacak işlemler, sözleşmenin uzatılmasında uygulanan esaslar, uzman onbaşıların uzman çavuş olabilmeleri için gerekli şartlar, astsubay sınıfına geçirilecekler için uygulanan esaslar, astlık üstlük münasebetleri ile bu hususlardaki işlem şekli ve ilgili diğer hususlar Millî Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığınca müştereken hazırlanan yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 13- 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 9 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının dördüncü cümlesinde yer alan “ilgili ülke adına” ibaresi madde metninden çıkarılmış, dördüncü cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş ve son cümlesinde yer alan “Maliye Bakanlığınca” ibaresi “Hazine ve Maliye Bakanlığınca” şeklinde değiştirilmiştir.

“Açılan hesapları yönetmeye, bütçelerine ödenek konulan ilgili Bakan yetkilidir.”

MADDE 14- 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanununun ek 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“EK MADDE 1 - (1) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasında sayılan haller saklı kalmak üzere sözleşmeli erbaş ve er olarak en az yedi hizmet yılını doldurarak ayrılanlardan nitelik belgesi olumlu olanlar, ilgili mevzuatlarındaki sınav şartları hariç diğer şartları taşımaları ve başvuru tarihi itibarıyla kırk bir yaşını doldurmamış olmaları kaydıyla kamu kurum ve kuruluşlarının infaz ve koruma memuru, çarşı ve mahalle bekçisi, orman muhafaza memuru, idari gözetim

(Çorum Milletvekili Yusuf Ahlatcı ve Antalya Milletvekili İbrahim Ethem Taş ile 85 Milletvekilinin Teklifi)

muhafaza memuru, idari gözetim personeli, koruma ve güvenlik görevlisi, zabıta memuru, itfaiye eri, şoför ve destek personeli kadro ve sözleşmeli pozisyonlarına kontenjan ve atama izinleri dâhilinde bu maddedeki usul ve esaslar çerçevesinde atanabilir.

(2) Bu madde kapsamından yararlanmak isteyenlerin başvuruları her yıl alınarak alım şartlarına ilişkin kişisel bilgileri, İçişleri Bakanlığı veya Millî Savunma Bakanlığı tarafından ekim ayının son gününe kadar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirilir. Başvurunun her yıl yenilenmesi esastır. İlgili personelin bilgilerinin bildirilmiş olması atanma için tek başına hak teşkil etmez.

(3) Kamu kurum ve kuruluşları birinci fıkrada belirtilen unvanlarda o yıl yapacağı personel alımlarında alım yapılacak toplam kontenjanın ve atama izinlerinin yüzde onunu bu madde kapsamında ayırarak alım yapılmak üzere alım şartları ile birlikte Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına Aralık ayının sonuna kadar bildirmek zorundadır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirilen bir önceki yıla ait kontenjanlar/atama izinlerinin yüzde onu yeni yılda kullanılmak şartı ile yeni yılın açığtan ve nakil suretiyle atama sayılarına tabi değildir.

(4) İçişleri Bakanlığı veya Millî Savunma Bakanlığınca gönderilen listede yer alanlar için, kamu kurum veya kuruluşları tarafından bildirilen kontenjanlara, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca her yıl 1 Mart tarihine kadar sözlü sınava tabi tutulacak adayları belirlemek üzere tek seferde yerleştirme yapılır veya yaptırılır. Yayımlanacak kılavuzda yer alan şartları taşıyanlar arasından, kontenjanın dört katı kadar aday, tercihleri dikkate alınarak kura yöntemiyle belirlenir. İlgili kurum tarafından oluşturulan komisyonlarca üç ay içinde yapılacak sözlü sınavda başarılı bulunanlardan atananlara ilişkin bilgiler, atanmalarından itibaren bir ay

(Millî Savunma Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

personeli, koruma ve güvenlik görevlisi, zabıta memuru, itfaiye eri, şoför ve destek personeli kadro ve sözleşmeli pozisyonlarına kontenjan ve atama izinleri dâhilinde bu maddedeki usul ve esaslar çerçevesinde atanabilir.

(2) Bu madde kapsamından yararlanmak isteyenlerin başvuruları her yıl alınarak alım şartlarına ilişkin kişisel bilgileri, İçişleri Bakanlığı veya Millî Savunma Bakanlığı tarafından ekim ayının son gününe kadar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirilir. Başvurunun her yıl yenilenmesi esastır. İlgili personelin bilgilerinin bildirilmiş olması atanma için tek başına hak teşkil etmez.

(3) Kamu kurum ve kuruluşları birinci fıkrada belirtilen unvanlarda o yıl yapacağı personel alımlarında alım yapılacak toplam kontenjanın ve atama izinlerinin yüzde onunu bu madde kapsamında ayırarak alım yapılmak üzere alım şartları ile birlikte Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına aralık ayının sonuna kadar bildirmek zorundadır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirilen bir önceki yıla ait kontenjanlar/atama izinlerinin yüzde onu yeni yılda kullanılmak şartı ile yeni yılın açığtan ve nakil suretiyle atama sayılarına tabi değildir.

(4) İçişleri Bakanlığı veya Millî Savunma Bakanlığınca gönderilen listede yer alanlar için, kamu kurum veya kuruluşları tarafından bildirilen kontenjanlara, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca her yıl 1 mart tarihine kadar sözlü sınava tabi tutulacak adayları belirlemek üzere tek seferde yerleştirme yapılır veya yaptırılır. Yayımlanacak kılavuzda yer alan şartları taşıyanlar arasından, kontenjanın dört katı kadar aday, tercihleri dikkate alınarak kura yöntemiyle belirlenir. İlgili kurum tarafından oluşturulan komisyonlarca üç ay içinde yapılacak sözlü sınavda başarılı bulunanlardan atananlara ilişkin bilgiler, atanmalarından itibaren bir ay

(Çorum Milletvekili Yusuf Ahlatcı ve
Antalya Milletvekili İbrahim Ethem Taş ile
85 Milletvekilinin Teklifi)

içinde ilgili kamu kurum ve kuruluşu tarafından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına, kamu personel bilgi sisteminin bulunduğu kuruma ve ilgisine göre İçişleri Bakanlığı veya Millî Savunma Bakanlığına bildirilir.

(5) İlgili kurum tarafından oluşturulan komisyonca yapılacak sözlü sınavda adaylar;

a) Genel kültürü ve genel yeteneği,

b) Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü,

c) Liyakati, temsil kabiliyeti, tutum ve davranışlarının göreve uygunluğu,

ç) Özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı,

d) Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı,

esas alınarak değerlendirilir. Sınav

kurulunun her bir üyesi adayları bentlerde yazılı özelliklerin her biri için yirmişer puan üzerinden değerlendirir ve verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçirilir. Her bir üyenin adaya yüz tam puan üzerinden toplamda kaç puan verdiği hesaplanır. En son bütün üyelerin yüz tam puan üzerinden vermiş oldukları bu puanların aritmetik ortalaması alınarak personelin sözlü sınav puanı tespit edilir.

(6) Sözleşmeli erbaş ve erlerden yedi hizmet yılını tamamlayarak ayrılanlar hakkında 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanununun 14 üncü maddesinde belirtilen özel güvenlik temel eğitimi şartı ve aynı Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen eğitim şartı aranmaz.

(7) Ataması yapılan personel göreve başladığı tarihten itibaren atandığı kadro veya pozisyonun mali ve diğer haklarından faydalandırılır. Bunların sözleşmeli erbaş ve erlikte geçen hizmet süreleri, 657 sayılı Kanunda öngörülen öğrenim durumlarına göre yükselebilecekleri dereceleri aşmamak kaydıyla, başlangıç derece ve kademelerine her yıl için bir kademe ilerlemesi ve her üç yıl için bir derece yükselmesi sayılmak suretiyle kazanılmış hak aylık, derece ve kademelerinin tespitinde değerlendirilir.

(Millî Savunma Komisyonunun Kabul Ettiği
Metin)

içinde ilgili kamu kurum ve kuruluşu tarafından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına, kamu personel bilgi sisteminin bulunduğu kuruma ve ilgisine göre İçişleri Bakanlığı veya Millî Savunma Bakanlığına bildirilir.

(5) İlgili kurum tarafından oluşturulan komisyonca yapılacak sözlü sınavda adaylar;

a) Genel kültürü ve genel yeteneği,

b) Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü,

c) Liyakati, temsil kabiliyeti, tutum ve davranışlarının göreve uygunluğu,

ç) Özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı,

d) Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı,

esas alınarak değerlendirilir. Sınav

kurulunun her bir üyesi adayları bentlerde yazılı özelliklerin her biri için yirmişer puan üzerinden değerlendirir ve verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçirilir. Her bir üyenin adaya yüz tam puan üzerinden toplamda kaç puan verdiği hesaplanır. En son bütün üyelerin yüz tam puan üzerinden vermiş oldukları bu puanların aritmetik ortalaması alınarak personelin sözlü sınav puanı tespit edilir.

(6) Sözleşmeli erbaş ve erlerden yedi hizmet yılını tamamlayarak ayrılanlar hakkında 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanununun 14 üncü maddesinde belirtilen özel güvenlik temel eğitimi şartı ve aynı Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen eğitim şartı aranmaz.

(7) Ataması yapılan personel göreve başladığı tarihten itibaren atandığı kadro veya pozisyonun mali ve diğer haklarından faydalandırılır. Bunların sözleşmeli erbaş ve erlikte geçen hizmet süreleri, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda öngörülen öğrenim durumlarına göre yükselebilecekleri dereceleri aşmamak kaydıyla, başlangıç derece ve kademelerine her yıl için bir kademe ilerlemesi ve her üç yıl için bir derece yükselmesi sayılmak suretiyle kazanılmış hak aylık, derece ve kademelerinin tespitinde değerlendirilir.

(Çorum Milletvekili Yusuf Ahlatcı ve Antalya Milletvekili İbrahim Ethem Taş ile 85 Milletvekilinin Teklifi)

(8) Bu madde kapsamında memur kadrolarına atananlar en az 4 yıl süreyle başka bir unvana atanamazlar. Atama onayı alınmasına rağmen görevine başlamayanlar ile başladıktan sonra herhangi bir sebeple görevden ayrılanlar bu madde kapsamında yeniden istihdam edilemezler. Kamu kurum ve kuruluşlarının bildirmiş oldukları bu unvanlara her ne surette olursa olsun atananlar bu maddede verilen hakkı kullanmış sayılır.

(9) Başvuru, bildirim, kura, atama ve diğer işlemlere ilişkin usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Millî Savunma Bakanlığı tarafından müştereken çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

(10) Bu madde kapsamında ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye, gerekli bilgi ve belgeleri istemeye, araştırma ve inceleme yapmaya ve uygulamayı yönlendirmeye Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı yetkilidir.”

MADDE 15- 6191 sayılı Kanunun ek 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkra buna göre teselsül ettirilmiştir.

“ç) Fiziki yeterlilik ve değerlendirme testi ile yazılı ve/veya mülakat sınavlarında başarılı olmak.”

“(2) Fiziki yeterlilik ve değerlendirme testi ile yazılı ve mülakat sınavlarının değerlendirme esasları şunlardır:

a) Yazılı sınav yapılması halinde yazılı sınav; genel kültür konularını ve meslek bilgisi konularını içerir. Yazılı sınavda yüz tam puan üzerinden en az elli puan alınması gerekir. Yazılı sınav ilgisine göre İçişleri Bakanlığı veya Millî Savunma Bakanlığınca yapılabileceği gibi diğer kamu kurum ve kuruluşlarına veya üniversitelere de yaptırılabilir.

(Millî Savunma Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(8) Bu madde kapsamında memur kadrolarına atananlar en az 4 yıl süreyle başka bir unvana atanamazlar. Atama onayı alınmasına rağmen görevine başlamayanlar ile başladıktan sonra herhangi bir sebeple görevden ayrılanlar bu madde kapsamında yeniden istihdam edilemezler. Kamu kurum ve kuruluşlarının bildirmiş oldukları bu unvanlara her ne surette olursa olsun atananlar bu maddede verilen hakkı kullanmış sayılır.

(9) Başvuru, bildirim, kura, atama ve diğer işlemlere ilişkin usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Millî Savunma Bakanlığı tarafından müştereken çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

(10) Bu madde kapsamında ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye, gerekli bilgi ve belgeleri istemeye, araştırma ve inceleme yapmaya ve uygulamayı yönlendirmeye Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı yetkilidir.”

MADDE 15- 6191 sayılı Kanunun ek 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkra buna göre teselsül ettirilmiştir.

“ç) Fiziki yeterlilik ve değerlendirme testi ile yazılı ve/veya mülakat sınavlarında başarılı olmak.”

“(2) Fiziki yeterlilik ve değerlendirme testi ile yazılı ve mülakat sınavlarının değerlendirme esasları şunlardır:

a) Yazılı sınav yapılması halinde yazılı sınav; genel kültür konularını ve meslek bilgisi konularını içerir. Yazılı sınavda yüz tam puan üzerinden en az elli puan alınması gerekir. Yazılı sınav ilgisine göre İçişleri Bakanlığı veya Millî Savunma Bakanlığınca yapılabileceği gibi diğer kamu kurum ve kuruluşlarına veya üniversitelere de yaptırılabilir.

(Çorum Milletvekili Yusuf Ahlatcı ve
Antalya Milletvekili İbrahim Ethem Taş ile
85 Milletvekilinin Teklifi)

b) Fiziki yeterlilik ve değerlendirme testinden başarılı sayılmak için adayın, uygulanacak testlerin her birinden yüz tam puan üzerinden en az elli puan alması ve bu testlerden alınan puanların aritmetik ortalamasının en az altmış puan olması gerekir.

c) Mülakat sınavı yapılması halinde mülakat heyetinde yer alacak Başkan ve üyeler ilgisine göre İçişleri Bakanlığı veya Millî Savunma Bakanlığınca belirlenir. Aday sayısına bağlı olarak birden fazla heyet teşkil edilebilir. Mülakatta adaylar; genel görünüş, kendisinden istenileni kavrama yeteneği, özgüveni, özgeçmişi, kişiliği, psikolojik yapısı, kendini ifade edebilme yeteneği, beden dilini kullanma becerisi, duygusal denge durumu, dışa dönüklük, uyumluluk, sorumluluk, açıklık, mesleğe uygunluğu ve istekli olması yönlerinden yüz tam puan üzerinden değerlendirilir. Her üyenin birbirinden bağımsız olarak takdir ettikleri notların ortalaması alınarak adayın mülakat sınav notu belirlenir. Mülakat sınavına katılan adaydan asgari yetmiş puan almış olması şartı aranır.

ç) Fiziki yeterlilik ve değerlendirme testi ile yazılı ve/veya mülakat sınavlarının başarı sıralamasına esas değerlendirme notu içerisindeki oranları ilgisine göre İçişleri Bakanlığı veya Millî Savunma Bakanlığınca belirlenir.

d) Başarı sıralamasına esas değerlendirme notlarının eşitliği halinde, önce fiziki yeterlilik ve değerlendirme testi notu yüksek olana, eşitliğin devam etmesi halinde fiili hizmet süresi daha fazla olana ve bunun da eşit olması halinde ise sırasıyla öğrenim düzeyi, rütbe durumu ve ödül/ceza puan durumları dikkate alınarak öncelik tanınır.”

MADDE 16- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 17- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

(Millî Savunma Komisyonunun Kabul Ettiği
Metin)

b) Fiziki yeterlilik ve değerlendirme testinden başarılı sayılmak için adayın, uygulanacak testlerin her birinden yüz tam puan üzerinden en az elli puan alması ve bu testlerden alınan puanların aritmetik ortalamasının en az altmış puan olması gerekir.

c) Mülakat sınavı yapılması halinde mülakat heyetinde yer alacak başkan ve üyeler ilgisine göre İçişleri Bakanlığı veya Millî Savunma Bakanlığınca belirlenir. Aday sayısına bağlı olarak birden fazla heyet teşkil edilebilir. Mülakatta adaylar; genel görünüş, kendisinden istenileni kavrama yeteneği, özgüveni, özgeçmişi, kişiliği, psikolojik yapısı, kendini ifade edebilme yeteneği, beden dilini kullanma becerisi, duygusal denge durumu, dışa dönüklük, uyumluluk, sorumluluk, açıklık, mesleğe uygunluğu ve istekli olması yönlerinden yüz tam puan üzerinden değerlendirilir. Her üyenin birbirinden bağımsız olarak takdir ettikleri notların ortalaması alınarak adayın mülakat sınav notu belirlenir. Mülakat sınavına katılan adaydan asgari yetmiş puan almış olması şartı aranır.

ç) Fiziki yeterlilik ve değerlendirme testi ile yazılı ve/veya mülakat sınavlarının başarı sıralamasına esas değerlendirme notu içerisindeki oranları ilgisine göre İçişleri Bakanlığı veya Millî Savunma Bakanlığınca belirlenir.

d) Başarı sıralamasına esas değerlendirme notlarının eşitliği halinde, önce fiziki yeterlilik ve değerlendirme testi notu yüksek olana, eşitliğin devam etmesi halinde fiili hizmet süresi daha fazla olana ve bunun da eşit olması halinde ise sırasıyla öğrenim düzeyi, rütbe durumu ve ödül/ceza puan durumları dikkate alınarak öncelik tanınır.”

MADDE 16- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 17- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.